

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra psychosociálních věd a etiky

Psychosociální problematika prostituce

Psychosocial problems of prostitution

MAGISTERSKÁ PRÁCE

vedoucí diplomové práce: PhDr. Anna Arnoldová

diplomantka: Marie Benešová, DiS.

2006

Prohlašuji, že jsem předloženou práci vypracovala samostatně na základě literatury a pramenů uvedených v seznamu. Souhlasím s prezenčním zpřístupněním v knihovně UK HTF.

V Praze dne 4. března 2006

Blušínská

Provedla jsem všechny kroky, které jsem si stanovila, a jsem si jistá, že jsem se naučila mnoha věcem, které mi budou v budoucnu velmi užitečné. Děkuji všem, kteří mi během této práce pomohli a poskytli mi svou odbornou či lidskou pomoc. Děkuji především PhDr. Anně Arnoldové a jejímu týmu, který mi poskytl všechny potřebné informace a pomohl mi s realizací této práce. Děkuji také PhDr. Haně Malinové CSc., která mi poskytla své cenné rady a připomínky. Děkuji také všem, kteří mi poskytli svou podporu a povzbudili mě v této práci.

Provedla jsem všechny kroky, které jsem si stanovila, a jsem si jistá, že jsem se naučila mnoha věcem, které mi budou v budoucnu velmi užitečné. Děkuji všem, kteří mi během této práce pomohli a poskytli mi svou odbornou či lidskou pomoc. Děkuji především PhDr. Anně Arnoldové a jejímu týmu, který mi poskytl všechny potřebné informace a pomohl mi s realizací této práce. Děkuji také PhDr. Haně Malinové CSc., která mi poskytla své cenné rady a připomínky. Děkuji také všem, kteří mi poskytli svou podporu a povzbudili mě v této práci.

PhDr. Anně Arnoldové a jejímu týmu

Dovoluji si tomuto místu, vyhrazenému pro poděkování, dát jen skromný rozměr a ponechat anonymitu těm, kteří poskytli odbornou či lidskou pomoc při realizaci předložené práce.

Ráda bych však touto cestou vyjádřila své poděkování za ochotu a trpělivost PhDr. Anně Arnoldové a týmu pracovníků organizace Rozkoš bez rizika, především pak paní Petře Hamerníkové Dis., slečně Janě Polákové Dis., a PhDr. Haně Malinové CSc., neboť především ony přispěly svou intervencí a zájmem o věc k uskutečnění této magisterské práce.

"Pamatuji se na všechno kromě okamžiku, kdy jsem se rozhodla. Zvláštní, že nemám sebemenší pocit viny. Dřív jsem se dívala na dívky, které jdou s mužem do postele za peníze, jako na někoho, komu život nedal možnost volby - ale teď vidím, že to tak není. Mohla jsem říct ano nebo ne, nikdo mě k ničemu nenutil.

Chodím po ulicích, dívám se na lidi, kdo z nich si svůj život zvolil. Třeba si je taky vybral jejich osud, jako mne? Žena v domácnosti, která snila o tom, že se stane modelkou, ředitel banky, jenž si přál být hudebníkem, zubař, co doma schovává knížku z doby, kdy se chtěl věnovat literatuře, dívka, jenž touží hrát v televizi, ale zatím sehnala jenom práci pokladní v supermarketu.

Vůbec se nelituju. Nejsem jediná, i když můj osud mě vede k okraji společnosti, víc než ty ostatní. My všichni: ředitel-hudebník, zubař-spisovatel, pokladní-herečka i žena v domácnosti-modelka jsme se na cestě za štěstím dostali do slepé uličky."

(Paulo Coelho: Jedenáct minut)

Obsah

Anotace/Annotatio	11
Úvod	13
1. Definice prostituce	15
1. 1. Problémy při empirickém vymezení prostituce (prostitutivního chování)	16
2. Specifika fenoménu prostituce	17
2. 1. Promiskuitní sexuální chování versus prostituce.....	17
2. 2. Trendy ve vývoji prostituce	18
3. Teorie prostituce	20
3. 1. Biologizující teorie.....	20
3. 2. Psychologizující teorie.....	20
3. 3. Teorie považující prostitutku za produkt sociálního prostředí.....	21
3. 4. Konvergenční teorie.....	21
4. Prostituce a její historické proměny	22
4. 1. Starověk a Antika.....	22
4. 2. Křesťanství.....	25
4. 3. Středověk.....	26
4. 4. 20. Století.....	30
4. 5. Prostituce a Společnost národů.....	32
5. Formy prostituce	34
5. 1. Dělení podle subjektu poskytujícího sexuální služby a podle sexuální orientace prostituující osoby.....	34
5. 1. 1. Homosexuální, bisexuální a transsexuální prostituce.....	34
5. 1. 2. Dětská prostituce.....	35
5. 1. 2. 1. Formy dětské prostituce.....	36
5. 1. 3. Rizikové faktory vedoucí k dětské prostituci.....	37
5. 1. 4. Následky sexuálního zneužívání.....	37
5. 2. Dělení prostituce podle prostředí realizace sexuální služby.....	39
5. 3. Dělení z hlediska sociální manifestace.....	41

5. 4. Prostitutky poskytující speciální sexuální služby.....	42
6. Charakteristika prostitutek pracujících na ulici.....	43
7. Charakteristika prostitutek pracujících v nočních klubech.....	45
8. Cesty k prostituci.....	47
8. 1. Sekundární příčiny v rozvoji prostituce.....	47
8. 2. Sekundární příčiny vyvolané společenskou situací.....	48
8. 3. Přímé podněty k prostituci.....	49
8. 4. Vztah mezi věkem a zaměstnáním.....	50
9. Sebepojetí.....	52
9. 1. Pojetí vlastního těla.....	52
9. 2. Emocionalita ve vztahu k zákazníkům a společnosti.....	53
9. 3. Psychické důsledky prostituce.....	54
10. Partnerské a rodinné vztahy prostitutek.....	56
10. 1. Prostitutky a jejich děti.....	57
11. Vztah veřejnosti a prostitutek.....	59
11. 1. Prostituce a média.....	60
12. Zákazníci prostitutek.....	61
12. 1. Náhodní zákazníci.....	62
12. 2. Pravidelní zákazníci.....	62
13. Venerické choroby a jejich prevence.....	64
13. 1. Syfilis (Příjice).....	65
13. 1. 1. Stadia syfilidy.....	66
13. 2. Kapavka (ženská).....	67
13. 3. Chlamydiové uretridy.....	68
13. 4. Infekce HIV a nemoc AIDS	68
13. 5. Prevence a lékařské prohlídky.....	70
14. Vztah s organizovaným zločinem.....	72
14. 1. Pasáctví.....	72
14. 1. 1. Typy pasáků (kuplířů).....	73
14. 2. Organizování prostituce.....	74
14. 3. Obchod se ženami.....	75
14. 3. 1. Průběh obchodu se ženami.....	76
14. 3. 2. Osud dívky v zahraničí.....	77

15. Možnosti řešení státu v oblasti prostituce.....	79
15. 1. Klasický regulovaný systém.....	79
15.1.1. Regulovaný systém bez legálně povolených veřejných domů.....	80
15. 2. Represivní přístup.....	80
15. 3. Aboliční přístup.....	81
15. 4. Morálka společnosti jako regulace prostituce.....	82
15. 5. Vhodné řešení v podmínkách České republiky.....	83
16. Vývoj právní situace v České republice.....	84
16. 1. Právní situace dnes.....	86
16. 1. 1. Návrh věcného záměru zákona o prostituci.....	87
17. Trestné činy související s prostitucí.....	89
17. 1. Trestný čin kuplířství podle § 204 trestního zákona.....	89
17. 2. Trestný čin obchodování s dětmi podle § 216a trestního zákona.....	90
17. 3. Trestný čin ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 trestního zákona.....	91
17. 4. Trestný čin ohrožování pohlavní nemocí podle § 226 trestního zákona.....	91
17. 5. Trestný čin pohlavní zneužívání podle § 242 trestního zákona.....	91
18. Přestupkový zákon.....	93
19. Prevence.....	94
Praktická část	
Možnosti resocializace a pomoci prostitutkám v ČR.....	95
Úvod k praktické části.....	95
20. Resocializace	95
20. 1. Cesty k resocializaci.....	96
20. 2. Faktory ztěžující integraci prostitutek do společnosti.....	97
21. Pomoc prostituujícím ženám	99
21. 1. Pomoc sociálních institucí.....	100
21.1. 1. Služby sociální intervence.....	101

22. Neziskové a charitativní organizace pomáhající ženám poskytujícím sexuální služby.....	102
22. 1. La Strada.....	102
22. 1. 1. Základní činnosti organizace.....	103
22. 2. Projekt Magdala.....	104
22. 3. Rozkoš bez rizika.....	105
22. 3. 1. Poslání a cíle organizace.....	106
22. 3. 2. Pražské středisko.....	106
22. 3. 2. 1. Psychosociální pomoc.....	107
22. 3. 2. 2. Streetwork.....	108
22. 3. 2. 3. Zdravotnická pomoc.....	109
22. 3. 2. 4. Kulturní činnost	110
Závěr.....	112
Shrnutí.....	113
Summary.....	114
Seznam literatury.....	115
Seznam příloh.....	118

Anotace/Annotation:

Předkládaná práce "Psychosociální problematika prostituce" se zabývá specifickými aspekty tohoto sociálně patologického jevu. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

Úvodní kapitoly teoretické části obsahují vymezení pojmu prostituce spolu se shrnutím jejích specifík, dále teorie příčin prostituce a její proměny v historii. Následující kapitoly se věnují formám, charakteristikám některých forem a především psychologickým a sociálním aspektům příčin provozování prostituce, sebepojetí ženy-prostitutky, jejím partnerským a rodinným vztahům. Práce se také dotýká negativních společenských faktorů provozování prostituce, jakým je například šíření pohlavních chorob a vztah s organizovaným zločinem. Pojednává také o možnostech státu řešit problematiku prostituce a shrnuje vývoj právní situace v České republice ve 20. století.

Vzhledem k aktuálním okolnostem, které se při práci s touto klientelou objevily, nebyla možná realizace dotazníkového výzkumu ani psychologického testu. Praktická část je tedy zaměřena na zmapování možností resocializace a pomoci prostitutkám v České republice. Jsou zde popsány různé cesty k resocializaci a pomoc ze strany státních, nestátních a charitativních organizací. Jelikož v této oblasti hrají důležitou roli zejména nevládní a charitativní organizace, jsou zde blíže uvedeny formy pomoci, kterou nabízejí.

Presented master's thesis "Psychosocial problems of the prostitution" inquires into specific aspects of this socially pathological phenomenon. Whole study includes theoretical and practical part.

Opening chapters of the theoretical part present the definition of prostitution and the summary of its specifics, moreover they concern the theory of causes of prostitution and its transformation during the history. Following chapters present different forms of prostitution, including the characteristic of some of them, and above all they talk about the psychological and social aspects of causes, which bring a woman to practise the prostitution, about

the selfperception of women-prostitute and about her relationship with her partner or family. The work covers also some negative social factors of prostitution such as the spread of venereal diseases or the connection with the organised crime. In addition it includes the possibilities of the government to solve the problem of prostitution and it summarizes the evolution of juridical situation in Czech Republic during the 20th century.

Because of actual conditions, which occurred during the work with this clientele, there was not chance of question-form exploration or psychological test. The practical part documents the possibilities of the resocialisation and aid to prostitutes in Czech Republic. It describes different ways of reintegration and help from the part of governmental, non-governmental and charity organisations. The non-governmental and charity organisations have the main role in this domain so there are described the forms of the help that they offer.

Úvod

Prostituce je společenský jev, který patří k životu městské společnosti již od starověku. Historická zkušenost říká, že prostituci nelze trvale vymýtit, je však třeba opětovně usilovat o její regulaci, stejně jako je zapotřebí informovat společnost o jejím rozsahu, formách, charakteru, mechanismech samořízení a o jejích vazbách na okraji či za hranicí zákona.

Téma psychosociální problematika prostituce, které jsem si vybrala ke své magisterské práci, se zabývá velmi kontroverzním fenoménem. V poslední době je toto téma aktuální, vzhledem k návrhu zákona o prostituci, který se zabývá především její regulací.

Často se v části veřejnosti objevují požadavky ekonomického rázu, týkající se zdánlivosti prostituce. Avšak prostituce není jen ekonomickým jevem, ale je především sociálně patologickým jevem. Její negativní stránkou je ohrožování veřejné morálky, možnost přispění k rozvratu rodinných vztahů a v některých případech sloučení s některou z forem kriminality. Nesporným argumentem proti provozování sexuálních služeb, je přispění k šíření pohlavních chorob.

Prostituce mívá devastující následky pro klienty a především pro samotné prostitutky, které často končí na okraji společnosti jako bytosti psychicky i fyzicky zcela vyčerpané.

Každá společnost se snaží s prostitucí vyrovnat. Toto úsilí trvá celá staletí, dokonce tisíciletí a ukázala se při něm především nezničitelnost tohoto fenoménu. Prostituci dnes vnímáme jako běžnou součást městského a příhraničního života, jako jeden z těžko kontrolovatelných jevů naší společnosti. Obraz, který skýtá současná prostituce, je tak komplexní jako sám moderní život.

Problematikou prostituce se zabývá mnoho autorů, ale jen nepatrnou část z jejich spisů lze označit za specializované odborné publikace. Nachází se mezi nimi především literatura týkající se historie prostituce, různých pohledů autora a společnosti na její provozování, možnosti státu vyrovnat se s tímto jevem a názory právníků.

Publikací kladoucí důraz na psychologii prostituujících osob, na jejich prožívání, sebepojetí, hodnoty a jiné psychosociální aspekty je velmi málo.

Ve své práci zaměřené na psychosociální problematiku prostituce, zejména na ženy provozující sexuální služby, se proto opírám především o publikace autorů PhDr. Malinové CSc., PhDr. Trávníčkové, Lenderové, Bassermannova, Dr. Chmelíka a dalších autorů uvedených v seznamu literatury. Další použité prameny pocházejí z odborných článků publikovaných ve sbornících či na internetu. Velkým zdrojem zkušeností a poznání specifických aspektů práce s prostituujícími osobami byla stáž v organizaci "Rozkoš bez rizika" (R-R). V rozhovorech s jejími pracovníky a s prostitutkami samotnými jsem nacházela zvláště bližší informace psychosociálního charakteru.

Původním záměrem mé práce bylo v praktické části uplatnění testu "pojetí tělesného schématu" prostitutek v závislosti na délce provozované prostituce. Avšak při absolvování stáže se tato možnost ukázala jako nereálná, neboť příliš zatěžovala klientky vzhledem k aktuálně probíhajícímu výzkumu organizovanému v rámci organizace Rozkoš bez rizika a k již dokončeným předcházejícím dotazníkovým výzkumům.

Pro svou magisterskou práci jsem specifikovala tyto cíle:

1. Shrnout zveřejněné poznatky týkající se prostituce a psychosociálních aspektů s ní spojených
2. Napomoci vidět v prostitutce člověka ve specifické životní situaci, se svými problémy, vztahy a emocionalitou
3. Zmapovat možnosti resocializace a pomoci prostituujícím osobám v České republice

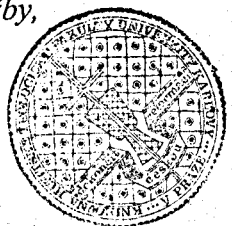
1. Definice prostituce

Charakterizovat prostituci jako sociální jev ve formě ustálené definice je nesnadné. Význam pojmu prostitutka, obsah i rozsah tohoto termínu se v dějinách měnil, jeho určení záviselo a závisí na formě společnosti, na jejích hodnotách a společenských normách. Samotné slovo prostituce je odvozeno z latinského slovesa prostituere - nabízet se k veřejnému smilstvu (Borneman 1990 s. 465). Definovat prostituci se snažila již první česká encyklopedie, Riegrův slovník naučný, který považuje jednoznačně za prostitutku "*každou ženu, jež mimo sňatek manželský maně vchází v sňatky pohlavní*" (In Lenderová 2002 s. 6).

Masarykova encyklopedie z roku 1931 již definuje prostituci jako "*poskytování pohlavního ukojení druhému pohlaví za nějakou výhodu materiální nebo nemateriální, tedy nikoli z čisté lásky*" (In Lenderová 2002 s. 6).

Dnes se při definování termínu prostituce setkáváme s různou podobou, jejíž obsah je závislý na oblasti, ve které se s tímto termínem pracuje. Obecně lze říci, že prostitucí se rozumí taková aktivita, kdy jsou za peníze případně jinou odměnu, poskytovány nejrozmanitější formy sexuálních služeb, které sice nejčastěji nabízejí a poskytují ženy, ale v mnoha případech také muži. Alarmující skutečností je fakt, že k prostituci jsou nuceny i nezletilé děti, zpravidla vlastními rodiči, či osobou z blízkého příbuzenstva. Skutečnost, že prostituce ve svém kvantitativním a kvalitativním vývoji velice citlivě reaguje na různé změny v životě společnosti, způsobuje, že je jevem velice dynamickým, tvárným a snadno se modifikujícím (Trávníčková 1995 s. 5).

Pro účely magisterské práce jsem zvolila tuto definici. "*Prostituce je specifický druh podnikání (obchodu), jehož prostředkem je poskytování sexuálních služeb jiným osobám za úplatu. Jedná se o jakýkoliv způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby. Nemusí jít pouze o klasickou soulož, ale také o dotýkání se těla jakékoliv části těla jiného a sebeukájení, pokud jsou prováděny za úplatu. Úplata nemusí mít pouze finanční podobu, ale může mít i jinou formu, například získání určité výhody, poskytnutí protislužby, protekce*" (Chmelík 2003 s. 17).

1. 1. Problémy při empirickém vymezení prostituce (prostitutivního chování)

Při pokusu o empirické vymezení prostituce, respektive prostitutivního chování, které prostituci charakterizuje, dochází k několika problémům. Ty vyplývají zejména ze dvou základních charakteristik. K první charakteristice prostitutivního chování patří propůjčování se k sexuálnímu styku za úplatu. Druhá charakteristika poukazuje na promiskuitu, tedy na časté střídání partnerů (Malinová 1982 s. 11).

U charakteristiky "sexuální styk za úplatu" je třeba brát v úvahu fakt, že rozhodnutí vypovědět, zda sexuální styk byl výrazem emočních, sexuálních nebo jiných potřeb, závisí vždy na zkoumané osobě. Ta má tendenci spíše zakrývat skutečnost, že hlavní motivací sexuálního styku byly peníze nebo jiná forma úplaty.

U druhé charakteristiky ("promiskuita") se jedná o to, že některé prostitutky mají vztah s několika partnery současně (denně) a některé se naopak nechávají vydržovat po určitou dobu jen jedním mužem (Malinová 1982 s. 11).

Z těchto nejasností v oblasti empirického vymezení prostitutivního chování vyplývá řada komplikací při zkoumání prostituce samotné.

2. Specifika fenoménu prostituce

Prostituce vzniká jako specifická reakce na sexuální potřeby členů společnosti. Sexuální uspokojení je ve většině dnešních společností očekáváno v manželských a partnerských vztazích. Tyto společensky uznávané formy sexuálního styku však nepokrývají sexuální potřeby všech členů společnosti.

Nemožnost sexuálního vyžití v rámci manželství, která je způsobena častým odloučením manželů nebo nezpůsobilostí jednoho z nich k pohlavnímu styku, sexuální deviace, neschopnost nebo nemožnost navázat uspokojivý kontakt s opačným pohlavím jsou jedny z hlavních příčin vytvoření poptávky po sexuálních službách. A vytvoří-li se poptávka, vytváří se většinou také nabídka (Malinová 1982 s. 10). Tím vzniká obchodní vztah dotvářený nejčastěji penězi.

"Tak se dostávají v prostituci vedle sebe dvě hodnoty - ta nejintimnější a jedinečná, jakou je sexuální styk a ta nejveřejnější, jakou jsou peníze. Nesouměřitelnost těchto hodnot je jeden z hlavních zdrojů konfliktů souvisejících s prostitucí" (Malinová 1982 s. 10).

2. 1. Promiskuitní sexuální chování versus prostituce

Sexuální chování je vyjádření jedné ze základních potřeb člověka, pro kterého je charakteristické oddělení pocitu slasti od biologického účelu oplodnění. Veškeré lidské chování v oblasti sexu je určováno pohlavním pudem. Pohlavní pud, respektive pohlavní instinkt, libido sexualis, je složený z nepodmíněných reflexů, které jsou vrozené.

"Sexualita je proměnlivý a dynamický rozměr člověka, vytvářený interakcí mezi jednotlivcem a společenskými strukturami, existující během životního cyklu a harmonizující utváření identity a posilování mezilidských vztahů. Napomáhá sociálnímu rozvoji osobnosti" (Mitlöbner 1999 s. 18).

Otázka lidské promiskuity a s ní ruku v ruce jdoucí prostituce nemá jenom charakter ryze biologický, ale zahrnuje také problémy mravní. Člověk má eticky zakódován monogamní svazek, ale na druhou stranu tíhne k promiskuitě a k vyhledávání možnosti neosobního pohlavního styku (Chmelík 2003 s. 55).

Sexuální styk je běžně chápán jako vyústění emocionálního vztahu. Existují však případy, kdy je sexuální styk realizován bez emoční účasti a výběr partnerů je víceméně nahodilý. Hlavní kritéria při výběru vychází v těchto případech z předpokladu, že partner vyhoví uspokojivým způsobem sexuální potřebě. Dochází tak k častému střídání partnerů, k promiskuitě. Časté střídání partnerů se nemůže pokládat za prostituci, i když často bývá jejím předstupněm.

Promiskuita je důsledek nezdrženlivosti v sexuálním životě, kdežto motivace sexuálního styku při prostitutivním chování je zcela odlišná. Zde stojí na prvním místě peníze nebo jiná forma úplaty a sexuální zájmy jsou vedlejší nebo nehrají vůbec žádnou roli. Dokazuje to i skutečnost, že mezi prostitutkami je velké množství lesbiček a žen, které trpí frigiditou (Malinová 1982 s. 10).

I v běžném životě rozlišujeme mezi promiskuitou a prostitucí. Skutečnost, že se za styk vezme úplata, však radikálně mění postoj veřejnosti.

2. 2. Trendy ve vývoji prostituce

Situace v oblasti prostituce vykazuje několik zajímavých aspektů, které lze označit za vývojové trendy. Jedním z nich je růst prostituujících osob, jejichž rodinné a majetkové postavení jde napříč celým společenským spektrem. V procentuálním zastoupení je ovšem nejvyšší počet dívek a žen s nižším stupněm vzdělání.

Velmi viditelným trendem je přenesení těžiště sexuálních aktivit na ulice příhraničních obcí a na mezinárodní silnice a dálnice. Zde pak rostoucí nabídka, a tudíž i konkurence značně z vulgarizovaly metody přilákání zákazníka. Situace se stala pro obyvatele postižených obcí sociálně neúnosnou (Malinová 1996 s. 15).

Velmi alarmujícím faktem je, že prudký nárůst počtu nekvalifikovaných (pouličních a silničních) prostitutek se projevil ve zvýšeném výskytu sexuálně přenosných chorob.

Spolu s růstem počtu prostitutek se zvyšuje i rozmanitost nabízených forem sexuálních služeb. Po roce 1989 došlo k otevření erotických salonů, klubů a zařízení, které se nijak netají povahou nabízených služeb.

Dalším znatelným, dnes již dlouhodobým trendem, je ubývání starších ročníků v řadách prostitutek. Tento jev souvisí s celkovou tendencí zvyšování prestiže mládí. Věková hranice mládí se stále posunuje. Snižování věku prostitutek vede často až ke střetu se zákonem a vyústí ve adolescentní prostituci (Malinová 1982 s. 19). V současné době je dle statistik R-R průměrný věk prostitutky 26 let¹.

¹ Příloha č. 4

3. Teorie prostituce

Teorie prostituce se mohou rozdělit do několika skupin dle toho, které z faktorů považují jejich autoři za dominantní pro vznik prostitutivního chování. Jedná se především o faktory biogenní, psychogenní, faktory sociálního prostředí a jejich kombinaci.

3. 1. Biologizující teorie

"Biologizující teorie vysvětlují prostitutivní chování na základě různých somatických poruch, například hyperfunkcí ovaria nebo se snaží konstituovat typ prostitutky podle tělesných znaků" (Malinová 1982 s. 12). Nejznámější je teorie klasiků italské kriminologie Lombrosa a Ferriho, kteří prostituci považují za ženskou formu projevu kriminality, kdy prostitutka je protějškem mužskému vrozenému zločinci. Tyto teorie sklidily kritiku z řad sociologů a biologů zvláště proto, že se nezabývají sociologickými aspekty tohoto jevu (Válková 1993 s. 48).

3. 2. Psychologizující teorie

Psychologizující teorie jsou zaměřené především na oblast sexuality a erotiky. *"Mohou se spíše nazývat biopsychologizujícími, neboť i ony se opírají o biogenní faktory při vysvětlování prostitutivního chování. Za příčinu vzniku prostituce považují sexuální přelétavost, variační potřebu erotiky apod. Některé teorie vycházejí z empirického zkoumání prostitutek. Všímají si jejich psychických vlastností, hlavně charakterových rysů, IQ a dalších faktorů, ale opírají se i o zkoumání hodnotových orientací prostitutek"* (Malinová 1982 s. 1). Jako dominantní vlastnosti prostitutek uvádějí lenost, oblibu luxusu, zaměření na peníze a tendenci k sociálnímu vykojení (Malinová 1982 s. 12).

3. 3. Teorie považující prostitutku za produkt sociálního prostředí

Zastánci teorie sociálního prostředí neboli také ekonomické teorie, považují při vzniku prostituce za rozhodující ekonomický faktor. Vycházejí přitom z faktu, že prostitutky se rekrutují většinou z nižších společenských vrstev (Válková 1993 s. 49).

Tyto teorie nevysvětlují prostituci jako sociální jev a také nepostihují všechny typy prostitutek. Častým znakem těchto teorií bývá tendence prostitutku omlouvat, například pro prožité traumatické zkušenosti (Malinová 1982 s.12-13).

Vývoj poznání v oblasti psychologie, sociologie a dalších oborů ukázal, že při objasňování problému prostituce nelze vycházet jen z biopsychických, ani jen ze sociálních determinant a považovat je za určující pro zkoumaný jev. Situace v oblasti prostituce je mnohem složitější. Na tento problém se snaží reagovat tzv. konvergenční teorie.

3. 4. Konvergenční teorie

Tato teorie se snaží eliminovat jednostrannost výše zmíněných přístupů, a to jejich kombinací. Podle jejích zastánců problém spočívá především v tom, do jaké míry se na vzniku prostituce podílí dědičnost a do jaké míry prostředí (Válková 1993 s. 49).

4. Prostituce a její historické proměny

Dějiny prostituce jsou velmi úzce spojeny nejen s dějinami lidské sexuality, ale také s dějinami náboženství a s celkovým vývojem společnosti.

"U prostituce jde o dějinné téma, které se zásadně neodlišuje od jiných okrajových jevů vývoje lidstva" (Bassermann 1993 s. 5). Při pohledu na historii prostituce je patrné, že společnost vždy hledala prostředky, kterými by ji regulovala.

Dle Ringdala (2000 s. 10) se prostituce nejvíce vyskytuje ve vývojových mezifázích, kdy se určitá země nebo prostředí vyznačuje velkým zvýšením počtu obyvatel, urbanizací, migrací a ekonomickou transformací. Bylo tomu tak v Římě za císařství, v západní Evropě v 19. století, v USA v období Divokého západu, v Japonsku v 18. století a v jihovýchodní Asii dnes.

4. 1. Starověk a Antika

"Archeologické a literární důkazy nám ukazují, že prostituce je specifický produkt vysoce vyspělé kultury Mezopotámie, která se posléze rozšířila na kultury přilehlé" (Ringdal 2000 s. 16). Ustálené známé tvrzení, že prostituce je nejstarší řemeslo na světě, je pouhým úslovím, neboť antropologové a geografové znají mnohé společnosti, ve kterých se prostituce nevyskytovala. *"Vrcholné kultury Egypta, Číny a delty Indu jsou přinejmenším tak staré jako kultura mezopotámská, na všech místech lze najít byrokracii, kněžstvo, písmo a peněžní systém nejméně dvě tisíciletí před naším letopočtem. Prostituci lze ale ve všech těchto civilizacích vystopovat až mnohem později"* (Ringdal 2000 s. 16). Mezopotámie je tedy zjevné specifikum.

První prostitutka je ve světové literatuře nazývána pouze *"kněžka"*. První zmínky o ní se objevují v mezopotámském eposu, starém přes čtyři tisíce let, v eposu O Gilgamešovi.

Literární prameny ukazují, že se prostituce rozvíjela v chrámu bohyně Ištar a v jeho blízkém okolí. V této době byla Ištar považována za ochránkyni

všech nevěstek, dokonce prostitutkou nazývala i sebe samu. Toto označení tehdy ovšem nemělo nic společného s prodejem sexu, ale souviselo s tím, že sama Ištar se rozhodovala, se kterým mužem se bude milovat (Ringdal 2000 s. 2).

Chrámy byly tehdy středisky rituálů plodnosti. Kněžky se zde účastnily hieros gamos - svatých svateb, které měly podobu sexuálního aktu. Mužskou stranu zde reprezentoval král. Svatá svatba byla nábožensky spojena se změnami ročních období a jejím účelem bylo zajistit zemi plodnost (Ringdal 2000 s. 17).

Muži také často žádali kněžky o pomoc ze zdravotních důvodů. Náboženské spisy ukazují, že mnohé ženy z chrámů léčily sexuální problémy a pohlavní nemoci (Ringdal 2000 s. 19).

Starobabylónské zákony také jasně definují rozdíly mezi kněžkami v chrámech, jejich pomocnicemi v posvátné službě a prostitutkami z ulice. Ženy všech tří kategorií sloužily bohyni lásky a žádné z nich nežily v tradičních rolích manželek nebo dcer. Neprovdané ženy v chrámech i mimo ně měly v mnoha ohledech větší svobodu než ženy vdané (Ringdal 2000 s. 21-22).

"V Mezopotámii existovala také mužská prostituce. Mnohé naznačuje, že byla také plodem náboženského života, však nikdo o tom doposud nepřinesl jasný důkaz" (Ringdal 2000 s. 22).

Ovšem v žádné době a v žádném městě světa nehrály prostitutky větší roli než v Athénách a Korintu ve zlatém věku řecké kultury (Bassermann 1993 s. 11). Filosof a zákonodárce Solón dokonce předepsal Athéňanům nevěstince jako lék proti homosexualitě, která se v této době jevila jako fenomén vysoce ohrožující společnost. Sám Solón zakoupil pro athénský stát vhodný dům a požádal obchodníky s otroky, aby mu nabídli ženy a dívky. Za prvním veřejným domem pak následovaly další.

Výsledkem bylo zformování tří velkých skupin Venušinyých služebnic (Bassermann 1993 s. 14). Všechny tyto ženy podléhaly registraci a musely dodržovat určitá pravidla pro svou činnost. Registr stanovoval mimo jiné i cenu, kterou prostitutka směla požadovat za své služby (Bassermann 1993 s. 65).

Nejnižší skupinu tvořily dikteriady, které obývaly veřejné domy. Byly to do jisté míry otrokyně prostituce, platila pro ně přísná pravidla a žily v opovržení veřejnosti. Podléhaly nižším úředníkům, jejich příjmy byly přísně kontrolovány a značně zdaněny. Stát z těchto daní financoval stavbu lodí a výzbroj. Proto každá redukce dikteriad pro něj znamenala citelnou ztrátu.

Nevěstky si musely vyžádat zvláštní povolení, kdykoli chtěly překročit athénské hranice a poskytnout záruky, že se vrátí. Mezi zákonná opatření také patřilo, že dikteriady směly vycházet až večer, v době, kdy se ctnostné ženy ukazovaly na ulici jen výjimečně. Tuto skupinu tvořily většinou cizinky nebo dívky neznámého původu (Bassermann 1993 s. 13-16).

Specifické postavení měla další skupina - tanečnice a hráčky na flétnu - auletridy. *"Šlo o vysoce kvalifikované tanečnice a hudebnice, vědomé si ovšem také své profesionální nezávislosti"* (Bassermann 1993 s. 13-14). Neplatily pro ně tak přísné předpisy a bylo zcela na jejich vůli, zda vyslyší toho či onoho muže, nebo zda jeho tužby zůstanou nenaplněné.

Poslední skupinu tvořily hetéry. Řekové měli pod tímto označením na mysli něco jako přítelkyně, družka. Hetéry se plně podílely na životě města. Ve zlatém věku athénské kultury se v Řecku v podstatě nesetkáváme s jinými ženami, neboť panny a matrony žily v příšeří svých domovů a hetéry ovládaly divadlo a tržiště (Bassermann 1993 s. 21). O oblíbenosti hetér svědčí i to, že jim podléhali filosofové jako Sokrates, Platón, básníci a sochaři....

Hetéry stály často za státnickými rozhodnutími a dokonce i některými válkami. Zachovalo se o nich více písemných svědectví než o kterékoli běžné ženě této doby. Faktem navíc zůstává, že v celém starověku existovalo jen málo žen, které dosáhly vyšší míry emancipace než hetéry (Bassermann 1993 s. 33).

Chlapců bývalo na ulicích a v římských lupanarech (římské označení veřejného domu) někdy více než žen a dívek. Byli zde chlapi různých věkových kategorií a barvy pleti. Za křesťanských císařů se podařilo vytlačit mužskou prostituci alespoň z ulic. Uvnitř domů však žila zřejmě stejně dlouho jako otroctví (Bassermann 1993 s. 61).

V době největšího rozkvětu bylo v Římě třicet pět tisíc registrovaných prostitutek. Nebezpečí se objevilo v podobě pohlavních chorob, zavlečených do Říma v polovině druhého století před Kr. z Předního východu (Bassermann 1993 s. 65). Zanedlouho vzniklo v Římě ohnisko nákazy, nikde jinde v Evropě nevidané. Podle všeho postihovala nákaza více ženy než muže, a nebo byla možnost jejich léčby obtížnější. To byl také možná důvod rostoucí oblíbenosti mužské prostituce.

4. 2. Křesťanství

Změny v oblasti prostituce přinášelo křesťanství jen velmi pozvolna, neboť nic nemohlo být antickému člověku nepochopitelnějšího než spojování náboženství s cudností. *"Chrámů a kněžstvo pro něj byly prvními ohnisky prostituce: ve stínu Venušina chrámu se Římanovi nabízela prodejná láska s naprostou samozřejmostí"* (Bassermann 1993 s. 67). Požadavek cudnosti nejdříve způsobil zmatek v samotném křesťanském táboře, neboť nikdo nevěděl, kde jsou hranice cudnosti.

Sám poměr křesťanství k ženě byl choulostivým bodem nové mravní nauky. Prostitutky však přecházely k novému učení rychleji než jejich klienti. Proces této duchovní konverze a přerodu nám líčí bezpočet legend o životě svatých. Nelze pochybovat, že pro tyto po staletí ponižované osoby mělo křesťanství neobyčejnou přitažlivost.

Patronkou kajících se nevěstek se stala svatá Lucie ze sicilského města Syrakus, v jejímž životě však nenajdeme žádný vztah k prostituci. I přes velký vliv křesťanství veřejné domy přetrvaly a s nimi i jejich osazenstvo. Prostituce nyní kořenila s vědomím, že je hříšná (Bassermann 1993 s. 76).

S budováním nových měst v Evropě, kdy germánské a slovanské národy přecházely od pohanství ke křesťanství, se do těchto měst přesouvalo obrovské množství lidí. *"Tento potulný lid zásoboval středověká sídliště prodejnými dívkami a ženami"* (Bassermann 1993 s. 76).

V mnoha městech směly ovšem provozovat své řemeslo jen v noci. Organizovaná prostituce tehdy ještě neexistovala. Jako ve všech dobách však existovali kuplíři, kteří byli nejčastěji původním povoláním bylo nejčastěji koňští handlíři.

4. 3. Středověk

Ve středověku zaujaly místo hetér kurtizány čili *la cortegiana*. V mužském rodě znamená slovo *le courtesan* dvořan. *"Ženy, které se považovaly za hodné těchto mužů, se musely pohybovat v nejelegantnějších kruzích"* (Ringdal 2000 s. 179).

Kurtizána nebyla ženou pro každého, byla pro pár vyvolených a její cena byla vysoká. Dle Bassermana (1993 s. 112) se v renesančních kurtizánách žena osvobodila ze své domácké existence a vykročila ze stínu svých komnat do plného světla na náměstí. Kurtizány musely prokázat mnohem více odvahy, ba drзости než slušná, měšťansky poddajná žena. A tak se staly - podobně jako řecké hetéry - jedinými skutečně emancipovanými ženami ve středověku. Uměly číst a psát, skládaly básně, zpívaly, jejich klienty se stávali bankéři, knížata i kardinálové, objevovaly se na nejznámějších obrazech.

"Prostituce samozřejmě nebyla ve středověkém městě váženým řemeslem. Ve společnosti, kde osobní čest hrála velkou roli, byla považována za nečistou živnost a vytlačena (spolu s lazebnictvím, hrou na hudební nástroje nebo s provozováním divadla) z okruhu řádných řemesel pod kuratelu městského kata nebo do zdí židovského ghetta" (Bassermann 1993 s. 315).

V Německu se ve středověku intenzivně rozvíjel lidový život. Začaly vznikat tzv. ženské domy. Původně označoval pojem *ženský dům* pouze budovu, sál na statku nebo ve vsi, kde se shromažďovaly nevolnické ženy a dívky, aby tu pod dozorem pracovaly. A když se měšťtí hodnostáři rozhodli zřídit zábavní domy pro vojáky, cestující a bohaté měšťany nenapadl je vhodnější výraz než-li ženský dům (Bassermann 1993 s. 81). Vstup do těchto domů byl zakázán ženatým mužům, kněžím, pekařům a v některých městech také židům.

Prostituce měla ve středověkém evropském městě svá cechovní pravidla, byla zatížena daněmi a chráněna před nekalou konkurencí. *"Ani města s církevní vrchností se nesnažila popřít nezbytnost ženských domů a hostinští odevzdávali pachtovné biskupům"* (Bassermann 1993 s. 83). Dokonce i papežská komora pobírala určitý příjem z domů, které pronajala správcům veřejných domů. Daně se lišily svou výší a platily se formou paušálu.

V obdobích, kdy prostitutky neměly žádné příjmy, například v předvelikonočním týdnu, neplatily kolektivně také žádné daně. Až do 14. století bylo obvykle zakázáno navštěvovat nevěstince nebo lázně v době postní a o svátcích. V 15. století se upouštělo od návštěvy veřejných domů o Vánocích a ve velikonočním týdnu (Bassermann 1993 s. 124).

Platily také určité předpisy týkající se oblečení. V renesančních dobách se omezovaly zpravidla na červenou stužku, vázanku nebo odznak připevněný na levém nebo pravém rameni.

"Šarlatová stužka byla rozšířeným symbolem prostituce, měla symbolizovat šňůru z karmínových vláken, kterou použila biblická Rachab ke své záchraně, poté co pomohla Jozuovi a jeho mužům" (Ringdal 2000 s. 140).

Tíživěji než problém oblečení doléhala na prostitutky otázka bydlení. Každá obec se snažila ubytovat příslušnice tohoto řemesla tak, aby existovala jasná hranice mezi nimi a ostatními obyvateli města (Bassermann 1993 s. 125).

O mužské prostituci v pozdním středověku žádné veřejné dokumenty nebo seznamy nevyprávějí. Literatura však udává jisté zmínky o mladých mužích, kteří si vydělávali svým tělem. Téměř vždy šlo o člena rodiny prostitutky, mladšího bratra nebo syna majitelky veřejného domu. Homosexuální sex se ve středověku provozoval mnohem diskrétněji než prostituce. Tato činnost proto nikdy nebyla regulována nebo zdaněna, a nemohla mít velký rozsah, rozhodně ne z ekonomického hlediska (Ringdal 2000 s. 143).

V době středověku začaly také první pokusy o resocializaci prostitutek. *"Papež Inocenc III. vydal v roce 1198 dekret, podle kterého byl sňatek s kající se prostitutkou vysoce morální"* (Ringdal 2000 s. 148).

Tento dekret představoval pokus o sociální rehabilitaci. Roku 1384 se rozhodl výbor zbožných a zámožných měšťanů z významných vídeňských rodů zřídit dům kajcnic. Konaly se zde i sňatky párů, kdy žena pocházela z řad prostitutek. Muž, který si vzal bývalou prostitutku byl vysoce ceněn za její záchranu. Pokud se však žena později vrátila ke svému řemeslu, byla utopena v Dunaji (Bassermann 1993 s. 85).

Ve 13. stol. začala papežská církev povzbuzovat kláštery, aby přijímaly i kajicné prostitutky. *"V roce 1227 založil Řehoř IX. řád svaté Máří Magdalény, prakticky orientovanou podřízenou skupinu učeného řádu dominikánů"* (Ringdal 2000 s. 149).

Bývalým prostitutkám obráceným na víru z řádu Máří Magdalény se říkalo "bílé sestry". Kající se prostitutky současně přijímaly i jiné ženské kláštery. Záviselo to na místě, teologické orientaci a sociálních prioritách místní abatyše.

Kromě činností na světských slavnostech obveselovaly prostitutky především dvě skupiny mužů - vojáky a duchovní. Proti tomu musela církev zakročít. *"Nejprve došlo na provinciální synodě roku 1423 v Trevíru k zákazu konkubinátu, který však papež Sixt IV. zrušil"* (Bassermann 1993 s. 91).

Za jeho pontifikátu došlo také k oficiálnímu sčítání prostitutek ve Věčném městě. Dospělo se - při zhruba 70 000 obyvatelích - k číslu asi 7 000 prostitutek.

Proti prostitutkám vystupovali i svěští mocnáři. Ludvík IX. byl jejich prvním otevřeným odpůrcem na francouzském trůně. Nechal stavět domy, kde byla nevěstkám, které zanechaly svého řemesla poskytnuta ochrana a bydlení. Roku 1254 pak vydal edikt, v němž hrozil každé prostitutce, která nezanechá po prvním napomenutí řemesla, zabavení majetku a vypovězení z města (Bassermann 1993 s. 100).

Přísnější předpisy ohledně prostituce se objevily, jakmile se z Francie a Itálie rozšířila do celého Středomoří a poté do celé Evropy nákaza zvaná syfilis. K datu 19. ledna 1496 zaznamenávají kroniky první případ oné zprvu záhadné nemoci a o osm týdnů později následuje první nařízení snažící se zabránit šíření syfilidy v Paříži (Bassermann 1993 s. 126).

Sama nemoc působila mnohem účinněji než veškerá nařízení přísných papežů a světských mocnářů.

V době vlády Marie Terezie začala vycházet vědecká pojednání o problémech prostituce. Hromadila čísla a zkoumala fakta, měnící se od desetiletí k desetiletí. Sama Marie Terezie vytvořila aparát bojující proti prostituci.

"Rakouské mravnostní komise se však velmi rychle staly mnohem větším zlem než prostituce sama. Inspirovány souhlasem panovnice a příklady z dvorní společnosti, zavedly mravnostní komise diktaturu nejhoršího rázu" (Bassermann 1993 s. 243).

Byly pořádány hony na vídeňské prostitutky, kterých bylo na počátku 19. století ve Vídni evidováno a kontrolováno patnáct set. Došlo k velkému rozdrobnění prostituce, jelikož více než sto malých veřejných domů nešlo systematicky kontrolovat. Tyto mravnostní komise byly zrušeny až císařem Josefem II. (Bassermann 1993 s. 177).

Lékaři v 19. století nebyli sexualitě příliš nakloněni. Bojovali proti masturbaci a radili vdaným ženám, aby neměly sex více než jednou za měsíc. Mužům byl sex naopak doporučován každý čtvrtý den.

Žena, která se těšila ze svého sexuálního života, mohla lehce onemocnět pohlavní chorobou, zdůrazňovali lékaři. Sexuální potěšení bylo pro ženu stejně nebezpečné jako pro muže masturbace. Lékaři tak v 19. století přispěli k značnému rozmachu prostituce (Ringdal 2000 s. 251).

Pro boj s pohlavními chorobami vznikaly po etapách nové zákony mezi lety 1864-1867. V roce 1870 přijala celá Evropa a převážná část světa, s výjimkou USA, Číny, Japonska a Tichomořských ostrovů, francouzskou *réglementation*. Autorem této nejuznávanější soustavy opatření v oblasti prostituce byl Parent-Duchatelet. Pravidelná lékařská kontrola a registrace prostitutek se staly světovou normou (Ringdal 2000 s. 266).

Všude, kde se omezení zavedla, se počet prostitutek snížil. *"Ty, které ve svém řemesle pokračovaly, se chovaly slušněji a měly méně pohlavních chorob"* (Ringdal 2000 s. 268).

Po vypuknutí první světové války byly však proti systému, ve který Parent-Duchatelet spolu s evropskými lékaři a právníky pevně věřil, vznášeny první námitky.

Ty vzešly z křesťanských kruhů, především protestantských, které v polovině 19. století začaly prosazovat myšlenku, že manželská láska je základní hybnou silou veškeré civilizované společnosti. *"Prostituce představuje nevěru ve své nejhorší a nejsprostší podobě a na lásku, ctnost a morálku má destruktivní vliv. Společnost nesmí něco takového tolerovat!"* (Ringdal 2000 s. 269-270).

Hnutí za ctnost, které se po roce 1875 vyvinulo v mezinárodní síť, začalo cílený boj proti regulacionismu. Důležitým argumentem v boji proti regulačním opatřením se měla stát rovnoprávnost. Reglementace totiž postihovala pouze prostitutky. Jejich klientů se žádné opatření netýkalo (Ringdal 2000 s. 272).

V lékařsko-administrativní sféře byl zastáván názor, že není jiné cesty než reglementace, kromě toho není k dispozici ani lepší lékařská technologie, která by zabránila dalšímu rozšiřování pohlavních chorob.

Nicméně výsledným efektem snahy bojovníků za ctnost se nakonec stal pád systému. Regulovaná prostituce se rušila v jedné zemi za druhou, dokonce rychleji a ve větším rozsahu než jakým byla zaváděna (Ringdal 2000 s. 275 -278).

4. 4. 20. Století

Všechny národy účastníci se první světové války mají svou zkušenost s nájedzy plně vyzbrojených pluků na zábavní čtvrti velkoměst (například Káhira roku 1915) nebo na jednotlivé veřejné domy. *"Armáda se vždy do značné míry skládá z nejaktivnějších mladých mužů v zemi, kteří jsou ve věku, kdy je jejich sexuální energie nejsilnější"* (Ringdal 2000 s. 327). O udržení vojáků v naprosté zdrženlivosti se uvažovalo jen na samém začátku války, kdy všichni počítali s jejím krátkým trváním. Za druhé světové války již takové iluze nikdo neměl. Vojáci se mohli stýkat s ženami, které pocházely

z nejrůznějšího prostředí a z větší části patřily k nepřátelskému národu či žily na obsazených územích (Bassermann 1993 s. 260).

Vedle pohlavních chorob zde bylo největším nebezpečím prozrazení vojenského tajemství. Válčící velmoci nasazovaly své agentky na důstojníky. *"Byla to krvavá realita, především pro samotné špiónky. Velký cvičným prostorem všech těchto metod se stala východní Evropa"* (Bassermann 1993 s. 259). Asi nejznámější špiónkou se stala Mata Hari, občanským jménem Margarete Zelle.

Vzhledem k převládajícímu veřejnému mínění i k obecnému uvolnění společenských struktur dával o sobě vědět abolicionismus. Tam, kde abolicionisté prosadili alespoň mírnější podobu aboličního zákona, dosáhli zákazu veřejných domů, ovlivnili vzhled ulic a dosáhli nekontrolovaného zábavního života v tajných útulcích prostituce. *"Podle očekávání se na ulicích velkoměst rozšířila prostituce daleko větší měrou poté, co aboliční zákon vstoupil v platnost"* (Bassermann 1993 s. 268).

Na našem území znamenal definitivní zlom v dosavadní praxi zákon č. 241 z roku 1922, který v prvorepublikovém Národním shromáždění prosadila poslankyně Alice Masaryková. Zákon v ČSR rušil reglementaci prostituce, která se do této doby uplatňovala. Odstraňoval policejní a správní dozor nad prostitutkami a zakázal zřizování i udržování nevěstinců. Zákon nesl název "O potírání pohlavních nemocí" (Bassermann 1993 s. 324). Setkal se však s odmítavou reakcí lékařů, neboť extrémně ztěžoval kontrolu hlavních přenašeček venerických chorob.

Abolicionisté slavili úspěchy po celé Evropě. Veřejné domy se zavíraly v Rakousku, Itálii, Maďarsku i Japonsku. A protože nebylo možné dodržovat nové zákony a zákazy do písmene, vznikla namísto nového řádu atmosféra silící právní nejistoty. *"Dovolila rychle reagujícím gangům prostituce s dostatkem finančních prostředků a dobrými právníky, využít nové situace k vytvoření mezinárodních organizací"* (Bassermann 1993 s. 270).

Jediné vládě se podařilo vypořádat se jednoduše, leč brutálně s prostitucí - nacistickému Německu. Pasáci a prostitutky zde putovali do koncentračních táborů.

Poválečným fenoménem se staly tzv. call-girls, které byly označovány za produkt zákonů o prostituci v 50. letech. Jejich zvyšující se počet přispěl ke snížení počtu pouličních prostitutek a dívek ve veřejných domech. *"Call-girls sice představovaly novou formu prostituce, běžné veřejné domy však v 60. letech, kdy se vztah k sexu stal otevřenější, prošly v Evropě renesancí"* (Ringdal 2000 s. 364).

Prostituci u nás radikálně zrušil až komunistický poúnorový režim v rámci budování nové, socialistické společnosti. Prohlásil ji prostě za nadále neexistující.

"V období, kdy razantní zásahy komunistického režimu zásadním způsobem měnily strukturu společnosti, měla šanci přežít prakticky jen ta nejprimitivnější forma neorganizované prostituce. Veřejnost byla ubezpečována, že prostituce byla v socialistické společnosti vymýcena" (Bassermann 1993 s. 326). Prostitutky pracovaly v hotelech, jejich prostředníky se stali taxikáři.

V praxi se až do listopadové revoluce proti prostituci zakročovalo zejména jako proti příživnictví podle § 203 trestního zákona. *"Prostitutky zdánlivě zmizely z městských ulic, postupně klesal i výskyt antibiotiky intenzívně léčených venerických chorob"* (Bassermann 1993 s. 325).

Obchod se sexem prokázal v dějinách svou životaschopnost. V druhé polovině 20. stol. se uchýlil do privátní a intimní sféry. *"Sex a prostituce si za pomoci telefonních linek vytvořily novou říši v bytech a apartmánech"* (Ringdal 2000 s. 364). Tato říše je větší, nebezpečnější, hůře dostupná i obtížněji zničitelná než kterákoli dřívější.

4. 5. Prostituce a Společnost národů

Společnost národů sehrála v oblasti prostituce významnou roli kolem roku 1930. Otázky mezinárodních transakcí s prostitutkami a životní podmínky žen v sexuálním průmyslu se staly důležitým předmětem jednání. *"V roce 1929 vydala Společnost národů podrobnou zprávu o světové prostituci poté, co skupina expertů navštívila v letech 1924 a 1927 dvacet osm zemí a 112 měst"*

a podnikla šest tisíc rozhovorů s prostitutkami i ostatními ze sexuálního řemesla" (Ringdal 2000 s. 319). Tento dokument se stal nejobsáhlejším materiálem o prostituci v dějinách, jak z hlediska sociálního a psychologického, tak i ekonomického.

Roku 1949 navázala na snahy Společnosti národů její následovnice, Organizace spojených národů. Její Valné shromáždění přijalo "Konvenci o boji proti zneužívání lidských bytostí a vykořisťování bližního prostitucí". Konvenci ratifikovala většina států, včetně ČSR, čímž se zavázala zakázat veřejné domy (Lenderová 2002 s. 60).

5. Formy prostituce

Prostituce má rozmanité formy s často nezřetelnými hranicemi. Lze je charakterizovat a dělit podle různých kritérií. Jednak je lze definovat podle subjektu poskytujícího sexuální služby, tedy podle pohlaví či sexuální orientace osoby, která prostituci provozuje. Dále podle prostředí, kde dochází k její realizaci a také z hlediska sociální manifestace a četnosti.

Jedná-li se o formy prostituce dle pohlaví a realizace sexuální služby, můžeme se na území České republiky, v závislosti na konkrétní části, setkat se všemi formami prostituce. V hraničních oblastech a okolí převažuje prostituce silniční, zatímco ve velkých městech se prostituce soustřeďuje do erotických podniků a masážních salonů. V Praze jsou zastoupeny prostituující osoby všech typů i orientace (Trávníčková 1995 s. 71-72). Hledisko sociální manifestace je vzhledem ke své povaze obtížně zmapovatelné.

5. 1. Dělení podle subjektu poskytujícího sexuální služby a podle sexuální orientace prostituující osoby

Mezi základní formy patří vedle nejrozšířenější prostituce heterosexuální, kdy se prostitut či prostitutka zaměřuje na klienty opačného pohlaví, také prostituce homosexuální, bisexuální a transsexuální.

5. 1. 1. Homosexuální, transsexuální a bisexuální prostituce

Za homosexuální prostituci se označují případy, kdy sexuální služby poskytuje muž, specializující se na mužskou klientelu. Tato forma prostituce je poskytována převážně mladými muži ve věku kolem 18 let. Je zajímavé, že tato prostituce nemusí být a v řadě případů také není poskytována muži s homosexuálním zaměřením. Je tomu tak proto, že tato forma prostituce má mezi mladými muži výrazně „komerční“ charakter.

Většina prostitutek pochází z rozvrácených, sociálně slabých a disfunkčních rodin. Jsou vůbec nejrizikovější kategorií pro šíření pohlavních chorob včetně šíření viru HIV a nemoci AIDS (Chmelík, 2003, s. 64).

Bisexuální prostitutky a prostitutky poskytují jak heterosexuální, tak i homosexuální služby. Transsexuálové, kteří chtějí žít jako příslušníci druhého pohlaví, vyhledávají především mužské klienty. Těm se nabízejí v ženských šatech, velmi dobře nalíčení. K odhalení pravé identity nemusí vždy dojít, neboť transsexuálové nabízejí většinou orální sex. Obecně lze říci, že ve všech formách prostituce je hlavním zákazníkem muž.

5.1.2. Dětská prostituce

Samostatnou skupinu tvoří prostituce dětská. Problematika dětí, které jsou nuceny k prostituci je velmi závažná. Avšak vzhledem ke specifickému zaměření mé magisterské práce na ženy-prostitutky, nelze této oblasti věnovat takovou pozornost, jakou by si vzhledem ke své povaze zasloužila.

Dětská prostituce představuje nejnebezpečnější formu prostituce. Jedná se o vysoce latentní trestnou činnost s vysokým podílem organizovanosti a utajení.

Komerční sexuální zneužívání dětí definoval 1. světový kongres organizace ECPAT (End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of children for Sexual Purposes) v roce 1996 ve Stockholmu, jako *"využití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo odměnu v naturáliích mezi dítětem, zákazníkem, prostředníkem nebo agentem a jinými, kdo vydělávají na obchodu s dětmi pro tyto účely"* (Vaníčková 2002 s. 3).

Klienty dětských prostitutek jsou především pedofilové, kteří využívají internet k organizování sexuální turistiky. Další skupinu klientů tvoří osoby zneužívající děti pro jejich snadnou dostupnost, zvláště osoby zprostředkovávající prostituci a dobře z ní profitující. Specifickou skupinu tvoří osoby s privilegovaným postavením ve společnosti, zvláště v zemích s vysokými sociálními rozdíly (Vaníčková 2002 s. 6).

Dětská prostituce je jedním z obrazů sociálně patologického chování. V jistém slova smyslu se jedná o poruchu v oblasti sociálního zdraví.

Z geografického hlediska převládá v Praze prostituce chlapecká, na venkově a v pohraničí dívčí.

5. 1. 2. 1. Formy dětské prostituce

Dětská prostituce se dělí na 3 základní formy. První formu reprezentuje přímé zjednávání nebo nabízení dítěte k provádění sexuálních služeb za peníze nebo jinou odměnu. Dále se jedná o výrobu dětské pornografie. Třetí formu představuje obchodování s dětmi. Mimo to lze vysledovat v tomto členění ještě určité typy prostituce.

Klasický typ dětské prostituce představuje model tak, jak jej známe z prostituce dospělých osob, konkrétně z pouliční a silniční formy. Prostředníky zde bývají rodiče nebo příbuzní dětí, kteří kontaktují klienta s nabídkou zprostředkování sexuálního styku s dítětem.

Ekonomický typ dětské prostituce poukazuje na případy dětí, které prostituují proto, aby získaly peníze na zakoupení určité věci. Tento typ ukazuje na nedostatečně nastavené sebepojetí dítěte, které může být příčinou toho, že obava dítěte z nepřijetí či vyčlenění ze skupiny vrstevníků ho dovede až k prostituci. Tyto děti se domnívají, že budou schopny své chování kontrolovat, a že sexuální obchod bude jen jednorázový a umožní jim zakoupit si věci, dle jejich pohledu nezbytné pro začlenění se do kolektivu. Jako motivující faktor zde vystupuje strach ze šikany.

Specifický typ představuje *prostituce dobrodružná*, kdy je sex nabízen pro zábavu, motivován touhou imponovat příslušníkům vrstevnické skupiny. Zpětná vazba je zde závislá na hierarchii hodnot a na vědomostech o sexu a erotice (Vaničková 2002 s. 5).

5. 1. 3. Rizikové faktory vedoucí k dětské prostituci

Při typologii skupin dětí ohrožených sexuálním zneužíváním ve formě prostituce, se ukazují především dva rizikové faktory.

Prvním je bída a chudoba, která je zvláště představována fenoménem "dětí ulice". Nejedná se zde jen o chudobu materiální, ale také o chudobu výchovy a vzdělání. V prostředí sociální a ekonomické závislosti se často objevuje nízká kultura chování a nedostatek komunikativních dovedností. Dochází zde také k nenaplnění základních potřeb dětí, někdy k systémovému týrání. To má pak za následek emocionální deprivaci dítěte.

Právě chudoba je často příčinou nabízení dětí vlastními rodiči či příbuznými. Svou roli hraje i představa rodičů, že pokud dítě vykonává prostituci pro potřeby rodiny, nedopouští se ničeho špatného. Děti samy pak vnímají své chování jako pozitivní, neboť mají pocit, že pomáhají rodině. Ovšem pohled společnosti je zcela odlišný a tento rozpor vhání děti do určité sociální izolace (Vaníčková 2002 s. 3).

Druhým faktorem je model familiárního nebo extrafamiliárního sexuálního zneužití dítěte. Tuto zkušenost má 40 - 60 % dětských prostitutů (Vaníčková 2002 s. 5).

Faktorem, kterým přispívá společnost, je nízká sensitivita pro pornografii, kterou značná část veřejnosti již začlenila do svého sexuálního života jako jeho určité zpestření a k využívání dospělých osob s dětskou postavou pro tyto aktivity.

5. 1. 4. Následky sexuálního zneužívání

Klienty dětských prostitutů jsou především pedofilové. Mezinárodní definice vymezuje pedofilii jako sexuální preferenci dětí, obvykle prepubertálního nebo časného pubertálního věku. Někteří pedofilové jsou přitahováni pouze dívkami, někteří pouze chlapci, jiní se zajímají o obě pohlaví.

5. 1. 3. Rizikové faktory vedoucí k dětské prostituci

Při typologii skupin dětí ohrožených sexuálním zneužíváním ve formě prostituce, se ukazují především dva rizikové faktory.

Prvním je bída a chudoba, která je zvláště představována fenoménem "dětí ulice". Nejedná se zde jen o chudobu materiální, ale také o chudobu výchovy a vzdělání. V prostředí sociální a ekonomické závislosti se často objevuje nízká kultura chování a nedostatek komunikativních dovedností. Dochází zde také k nenaplnění základních potřeb dětí, někdy k systémovému týrání. To má pak za následek emocionální deprivaci dítěte.

Právě chudoba je často příčinou nabízení dětí vlastními rodiči či příbuznými. Svou roli hraje i představa rodičů, že pokud dítě vykonává prostituci pro potřeby rodiny, nedopouští se ničeho špatného. Děti samy pak vnímají své chování jako pozitivní, neboť mají pocit, že pomáhají rodině. Ovšem pohled společnosti je zcela odlišný a tento rozpor vhání děti do určité sociální izolace (Vaníčková 2002 s. 3).

Druhým faktorem je model familiárního nebo extrafamiliárního sexuálního zneužití dítěte. Tuto zkušenost má 40 - 60 % dětských prostitutů (Vaníčková 2002 s. 5).

Faktorem, kterým přispívá společnost, je nízká sensitivita pro pornografii, kterou značná část veřejnosti již začlenila do svého sexuálního života jako jeho určité zpestření a k využívání dospělých osob s dětskou postavou pro tyto aktivity.

5. 1. 4. Následky sexuálního zneužívání

Klienty dětských prostitutů jsou především pedofilové. Mezinárodní definice vymezuje pedofilii jako sexuální preferenci dětí, obvykle prepubertálního nebo časného pubertálního věku. Někteří pedofilové jsou přitahováni pouze dívkami, někteří pouze chlapci, jiní se zajímají o obě pohlaví.

Pedofilové "většinou provádějí a vyžadují jiné formy sexuální aktivity než přímo soulož in vaginam, která mívá u malých holčiček za následek zranění, ale i tyto sexuální zkušenosti zanechávají trvalé stopy na duševním vývoji dítěte" (Vondráček In Malinová 1982 s. 19).

Devastace osobnosti dítěte se často projevuje vývojovými psychickými stigmaty, jejichž obraz může být různý. Závisí především na věku, ve kterém došlo k zneužívání a na jeho rozsahu. Častým důsledkem je posttraumatický stresový syndrom, bezmoc, deprese, změna identity a pojetí sebe sama. Tyto děti bývají sociálně zranitelnější.

Možným následkem zneužívání chlapců v útlém věku může být například vývoj v osobnost agresora. Z chlapců zneužívaných v pubertě se často stávají homosexuální prostituti.

Z této aktivity vyplývají také zdravotní rizika. Především se jedná o drogovou závislost, a to dobrovolnou i nucenou. Dobrovolná drogová závislost je zde využívána jako obrana před realitou.

Dalším rizikem je možné nakažení virem HIV, infekční žloutenkou, pohlavními a dalšími nemocemi (Vaníčková 2002 s. 7).

Samy děti (chlapci i dívky) nemají reálný náhled na své chování. Terapie je u těchto dětí dlouhodobá a velmi náročná, avšak nenastoupí-li, dochází často k návratu dětí do této oblasti. Tuto skutečnost způsobuje fakt, že nemají změněné kompetence pro jiný způsob života (Vaníčková 2002 s. 5).

Prevencí je zde sexuální výchova jako zdroj informací a nácvik sociálních dovedností. Sexuální výchova působí také jako průvodce emocionalitou.

Následující kapitoly se již budou týkat především žen a dívek poskytujících sexuální služby.

5. 2. Dělení prostituce podle prostředí realizace sexuální služby

Nejrozšířenější a nejrizikovější skupinu tvoří *prostitutky silniční* a *pouliční*. Věková kategorie prostituujících osob je zpravidla nízká (pohybuje mezi 15-20 lety), stejně jako jejich intelektuální úroveň a stupeň vzdělání. Závislost na drogách a alkoholu je zde častým jevem. Řada těchto prostituujících dívek je na útěku z domova nebo výchovných ústavů. Objevují se zde ale také ženy ve věkové kategorii nad 35 let, které mnohdy střídají pobyt ve vězení (za majetkovou trestnou činnost) a prostituci.

Vyskytuje se zde také velké procento romských dívek. Pouliční prostituce se soustřeďuje v Praze a větších městech do určitých městských částí a ulic. Pracovní doba se přizpůsobuje nočnímu životu i ročnímu období.

Silniční prostituce se vyskytuje na trase mezinárodních silnic v příhraničních oblastech. Dívky se zde nabízejí na okraji silnic a na přilehlých parkovištích. Mezi zákazníky těchto prostitutek převládají sexturisté z Německa a řidiči dálkové kamionové dopravy (Trávníčková 1995 s. 66 - 67).

Bytové prostitutky (privátní prostitutky) představují skupinu pracujících ve vlastních nebo kuplířských bytech nebo také v propůjčených privátech. Tyto prostitutky mívají vlastní malou a relativně stálou klientelu. Tu jim dojednávají pasáci, taxikáři nebo je vyhledávána po předchozí zkušenosti. Další možností je cílené seznamování v restauracích, barech apod. Věkové rozmezí je zde širší, pohybuje se od 19 do 40 let (Trávníčková 1995 s. 70).

Do této skupiny však lze zařadit i dětskou prostituci. Ženská i dětská prostituce je často nabízena za přítomnosti třetích osob, nezřídka manželů či rodičů, kteří tím v podstatě vystupují v pozici kuplířů vlastních žen či dětí. Tato forma prostituce může být pro zákazníka nebezpečná, neboť častým průvodním jevem je majetková trestná činnost, při které je zákazník okraden (Chmelík 2003 s. 64).

Specifickým typem jsou dívky provozující *barovou prostituci*. Jedná se o dívky působící v sexbarech, v masážních salonech, nočních klubech a erotických podnicích. Dívky zde někdy bývají označovány také jako tzv. *erosenky*. Tento typ bývá spojen s obchodem se ženami, násilím, vydíráním

a mravnostní trestnou činností, obecně tedy s organizovaným zločinem (Trávníčková 1995 s. 68).

Na hierarchickém žebříčku prostitutek stojí vysoko dívky poskytující služby společnic prostřednictvím agentur. Důraz agentur je kladen nejen na příjemný vzhled, ale i na celkovou úroveň dívky. Bezchybná hygiena, bezpečný sex, ale i zdravotní prohlídky dívek jsou samozřejmostí. Častou podmínkou agentur pro navázání spolupráce bývá znalost cizího jazyka a odpovídající společenská úroveň. V živnostenském listě mají agentury většinou uvedeny, že poskytují průvodcovské a společenské služby. Provize agentury se pohybuje od 30 % do 60 % . Do této skupiny patří také tzv. eskortní servis, kdy si klient může dívku sjednat po telefonu. Průměrný věk dívek je mezi 20 a 30 lety (Trávníčková 1995 s. 69). V současné době je běžné spojení nočních klubů a eskortního servisu.

Dalším typem jsou *hotelové prostitutky*. Jejich klientela není stabilní, jejich společenská úroveň se odvíjí od kategorie hotelů a klientů. V převážné míře však jde o ženy s poměrně vysokým vzděláním, dobrým vystupováním, ovládající zpravidla jeden světový jazyk. Klientelou jsou především cizinci. Na zisku hotelových prostitutek profitují obvykle ještě další osoby jako taxikáři, recepční a další hotelový personál. Tyto osoby také mívají seznamy nebo katalogy těchto žen (Trávníčková 1995 s. 70).

Luxusní prostitutky tvoří specifickou skupinu s vlastní omezenou klientelou. V některých případech se nechávají vydržovat jen jedním klientem. Jsou obvykle velmi atraktivní, vzdělané a ovládají cizí jazyky (Trávníčková 1995 s. 70).

Mezi zvláštní formy prostituce lze zařadit prostituující osoby *nezletilé a příležitostné*. Nezletilé (adolescentní) prostitutky, jejichž věk se pohybuje mezi 15 až 18 lety, provozují nejčastěji prostituci pouličního a silničního typu. Mohou být zapojeny i při výrobě pornografie.

Mezi *příležitostné prostitutky* se řadí občasné styky například studentek nebo vdaných žen, které si prostitucí vylepšují svou finanční situaci (Trávníčková 1995 s. 71 - 72). Často se odehrává i v rámci manželství. Tento druh prostituce bývá také nazýván prostitucí *epizodickou*.

Nekontaktní formu sexuálních služeb tvoří tzv. adspektní prostituce. Jedná se o předvádění sexuálních aktivit před platícími diváky. Nejčastěji představuje tuto formu sex po telefonu (telefonický hovor, který bez fyzického kontaktu má vést k uspokojení volajícího), striptýž a peep show. Tyto aktivity však nejsou společností za prostituci považovány. Pod pojmem adspektní prostituce se však především míní předvádění sexuálních aktivit v nočních klubech. Jedná se o aktivity jako je lesbismus, zoerastie (sexuální styk se zvířaty), triolismus (pohlavní styk ve třech) a podobně. Prostitutky nemají fyzický kontakt se svými zákazníky, jsou pouhými erotickými herečkami (Borneman 1990 s. 20).

V kriminální praxi lze najít ještě jeden typ prostitutek, tzv. *uspávačky*. "Ty pod příslibem poskytnutí sexuálního styku podají klientovi v nápoji silné hypnotikum a pak jej samy nebo s pomocí dalších osob oloupi" (Trávníčková 1995 s. 72). Placený sex je zde převážně záminka k realizaci trestného činu loupeže.

5. 3. Dělení z hlediska sociální manifestace

Nejznámějším typem je prostituce *profesionální a otevřená*. Jedná se o prostitutky, které se živí výlučně tímto povoláním. Tento typ bývá také nazýván prostitucí *vázanou*.

O prostituci *poloprofesionální a polootevřenou* neboli také *nevázanou* se jedná v případě, že příjem z prostituce je příjmem vedlejším. Obvykle tato činnost bývá provozována mimo bydliště v barech a nočních podnikách. Patří sem i tzv. *call girls*. Třetím typem z hlediska sociální manifestace je již výše zmíněná prostituce *epizodická*, která je provozována *skrytě* (Malinová 1982 s. 25).

5. 4. Prostitutky poskytující speciální sexuální služby

Prostitutky, které lze najít ve všech již zmiňovaných kategoriích, jsou speciální prostitutky. Speciálními prostitutkami jsou označovány ty osoby, které poskytují sexuální služby lidem se sexuální deviací. Sexuální deviace neboli parafílie jsou zahrnuty do sekce poruch osobnosti jako poruchy sexuální preference. Jsou rozdělené na deviace v aktivitě, které představuje voyerismus, exhibicionismus, frotérismus, tušerství, patologická sexuální aktivita, agresivní sadismus, sadismus a masochismus a na deviace v objektu, které reprezentuje pedofilie, fetišismus, transvestitismus a jiné deviace v objektu. Existují také jejich kombinace a polymorfní formy (Dostupné na WWW:;<<http://www.nova.medicina.cz/odborne/clanek>>).

Mezi nejčastější klienty řadí samy prostitutky fetišisty, sadisty a masochisty. Tito klienti však tvoří jen zlomek veškeré klientely prostitutek (Malinová 1982 s. 20). V současné době se již vyskytují speciální noční kluby, které se zaměřují jen na určité sexuální praktiky. A jelikož zde prostitutky poskytují jen určité služby, lze je označit za samostatnou formu prostituce.

Uvedené formy prostituce v sobě zahrnují značnou sociální diferenciaci, a to nejen mezi jednotlivými skupinami. V rámci jedné a téže skupiny se mohou objevit velké sociální rozdíly.

Ambivalence prostituce se zde projevuje na jedné straně patrnou velkou společenskou devastací osobnosti prostitutky, ale na druhé straně existencí případů, kdy prostitutky proniknou do vysokých společenských kruhů (Malinová 1982 s. 25).

Při své stáži v organizaci Rozkoš bez rizika jsem se nejvíce setkávala s prostitutkami poskytujícími sexuální služby na ulicích a v nočních klubech. Proto v následujících 2 kapitolách uvádím jejich bližší charakteristiky. Informace, které jsou zde prezentovány, byly získány rozhovory se sociálními pracovníky a psychology pracujícími v této organizaci, studiem dostupných materiálů a v neposlední řadě rozhovory s prostitutkami samotnými.

6. Charakteristika prostitutek pracujících na ulici

Obecně lze říci, že tato kategorie je tvořena převážně dvěma věkovými kategoriemi žen. Mladistvými prostitutkami do 19 let a staršími ženami, přibližně od 35 let výše.

Mladistvé prostitutky často pocházejí z narušených rodin, některé utekly z domova nebo ústavního zařízení. Často se jedná o málo vzdělané dívky, které nedostudovaly střední školu nebo učební obor. Nezřídka patří k romskému etniku. V poslední době je zaznamenán značný příliv cizinek, zvláště Bulharek a Rumunek. Pokud tyto dívky působí ve velkých městech, často po určité době přecházejí pracovat z ulic do nočních klubů.

Pro starší ženy je charakteristická předchozí kariéra v manuálních profesích. Na ulici se také dostávají ženy, které již vzhledem ke svému věku či vzhledu nejsou pro majitele nočních klubů rentabilní.

Pouliční a silniční prostitutky nabízejí rychlý, laciný a anonymní sex. Cena za sexuální akt je u obou věkových kategorií velmi nízká, pohybuje se do 1000,-Kč za pohlavní styk. Jejich klientela vyžaduje většinou klasický pohlavní styk, který je podobně jako nabídka provozován na veřejných místech, což představuje ulice, parky nebo pronajaté byty. Většinou neznají cizí jazyk, případně ovládají pár účelových slov. Lékařským prohlídkám se z velké části vyhýbají, a proto zde bývá velké riziko přenosu pohlavních chorob.

Většina z nich má svého ochránce - "pasáka", kterému odvádějí polovinu zisku, někdy i více. On jim dělá hlídače, ochránce i zprostředkovatele. Často zde lze najít úzké spojení s delikventní subkulturou. Tyto prostitutky se stávají objektem trestné činnosti, ale není výjimkou, že se jí samy nebo za pomoci svého "pasáka" také dopouštějí. Trestná činnost má především charakter majetkové trestné činnosti. U této kategorie prostitutek se objevuje častá závislost na alkoholu a drogách (Malinová 1982 s. 29-31).

Tyto ženy žijí na okraji společnosti, často pod hranicí životního minima. Nemají stálé zaměstnání, příležitostně si přivydělávají úklidem ulic a dalšími pomocnými pracemi.

Soustředují se u nich osobnostní a sociální problémy související nejen s provozováním prostituce, ale také s minulým životem. To se zvláště týká těch žen, které byly závislé na alkoholu či drogách. Mnohé z nich mají za sebou výkon trestu odnětí svobody. Mnoho z nich žije v azylových domech pro lidi bez přístřeší, v Praze nejvíce v azylových domech Armády spásy a Naděje či přespávají u přátel. Návrat do běžné společnosti je pro ně velmi těžký. Mají přetřhané vazby se svými rodinami, citovou a psychickou podporu nalézají jen velmi těžko. I proto si utvářejí vlastní komunitu. Peníze, které tyto ženy prostitutí vydělají nedokáží zužitkovat tak, aby si zajistily ubytování a věci základní potřeby. Pokud jim po odevzdání povinné částky pasákovi nějaké zůstanou, utratí je často za alkohol či věci aktuální potřeby.

V jejich jednání se projevuje citová a hodnotová dezorientace, která má značný vliv na navazování vztahů mimo danou subkulturu. Zvláště v jejich vztazích s muži je patrný vliv provozované prostituce. Dívky a ženy nemají ujasněné své postavení ve vztahu, jejich očekávání jsou často nereálná. Objevuje se také patologický výběr partnera, například agresivní dominantní typ, jehož chování je jim známé od svého pasáka.

7. Charakteristika prostitutek pracujících v nočních klubech

Dívky a ženy pracující v nočních klubech představují naprosto odlišný typ prostitutek, který se liší téměř ve všech směrech od předchozí skupiny. Jejich pracovním zázemím se staly noční a erotické kluby, které otevřeně manifestují nabídku sexuálních služeb. Některé dívky zde pracují jen určité dny, respektive večery a noci v týdnu, podle vypracovaného rozpisu služeb. Některé však v klubu i bydlí a pracují každý den. Věk žen a dívek se pohybuje v rozmezí 18 - 30 let. Starší prostitutky jsou spíše výjimkou.

V národnostním zastoupení převažují české dívky. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou jsou Slovenky a Ukrajinky. V již znatelné menšině jsou zastoupeny dívky z Bulharska, Moldávie, Vietnamu, Thajska a dalších zemí.

Cena za sexuální styk s těmito dívkami je již znatelně vyšší. Pohybuje se kolem 3000 korun, přičemž polovina náleží majiteli klubu. Dívky mají také procenta z nápojů či jídel, která si zákazník objedná. Zákazníky jsou především cizinci, kteří jsou v Praze na služební cestě. Některé z dívek mají své vlastní běžné zaměstnání a prostitucí si vylepšují svou finanční situaci. Jsou zde i ženy na mateřské dovolené, které nevystačí s rodinným rozpočtem. Před svými rodinami tuto skutečnost tají, zakrývají ji vymyšlenými brigádami, zaměstnáním a schůzkami s přítelkyněmi.

Většina z nich pečuje o své zdraví a dbá na bezpečnost při práci. Používání kondomů je pro ně téměř samozřejmostí. Dostavují se na pravidelné lékařské prohlídky do centra R-R či ke svému gynekologovi. Je pravdou, že některé kluby tyto pravidelné prohlídky od svých pracovníků vyžadují.

Některé z těchto žen mají partnera, který nemá žádnou spojitost s prostředím prostituce. Charakteristika těchto vztahů je uvedena v kapitole "Partnerské vztahy".

Tyto dívky jsem poznala ve fázi, kdy obvykle nevyhledávají služby sociálního pracovníka ani psychologa, proto o jejich osobnostních rysech, prožívání a hodnotách nemohu nic bližšího uvést.

Prostituci chápou jako přechodnou činnost nebo přechodné zaměstnání, a ne jako svoji identitu. Některé se dokáží vymanit z této činnosti a v následujícím životě se oprostí od následků, které prostituce přináší. Nicméně při své stáži jsem se setkala i se ženami, které toto nedokázaly a prostituci se živí již mnoho let nebo se do tohoto prostředí znovu vrátily po nevydařeném manželství.

8. Cesty k prostituci

K prostituci se může dívka či žena dostat různými způsoby. Ať již to jsou drogy, respektive snaha vydělat si na ně prostitucí, promiskuita, nucená prostituce, touha po snadném a vysokém výdělku či další příčiny. Nicméně vždy na této cestě hrají důležitou roli dva momenty, a to bezprostřední příčiny prostitutivního chování a sekundární příčiny (Malinová 1982 s. 32).

Tyto dva faktory je někdy těžké od sebe rozlišit a přesně je ohraničit. Pro zjednodušení jsou v práci nejprve uvedeny sekundární faktory, které následně ukáží na přímé podněty k prostituci.

8.1. Sekundární příčiny v rozvoji prostituce

Jako nejvýznamnější patogenní faktor se v rozvoji prostitutivního chování ukazuje rodina. V sociologických výzkumech se objevuje velké procento dívek, které žily v dětství bez otce nebo v disharmonických rodinných vztazích.

Otec je často dívkami popisován jako lhostejný, hrubý a necitelný. Někdy také jako alkoholik nebo také člověk, který dívky surově trestal (Malinová 1982 s. 32).

Není to ovšem pravidlem, neboť se samozřejmě vyskytují i případy, kdy otec projevuje o svou dceru zájem, a přesto se u ní prostitutivní chování projevuje.

Při popisu osobnosti matek je znát široká škála projevů, od lásky a pochopení (byť v menšině) přes poskytování potřebné péče bez pozitivního emocionálního vztahu, až po nenávist a zanedbávání.

Tyto informace byly získány z několika výzkumů konaných v 70. a 80. letech na našem území a v Polsku. Je třeba k nim přistupovat s jistou obezřetností, neboť byly získány verbálně či písemnou formou od respondentek, jejichž věrohodnost je v oblasti rodiny značně problematická. Prostitutky vytvářejí konfabulace, některé záměrně lžou nebo zkreslují situaci v původní rodině. Některé si svou rodinu značně idealizují, jiné se snaží

přenést odpovědnost za své jednání na ostatní členy rodiny. Jiné se vidí jako oběť neutěšených rodinných poměrů.

Avšak i přes tyto pochybnosti lze tvrdit, že pravděpodobnost patogenního vlivu rodiny je vysoká. *"Vždyť je to často vlastní rodina, kdo přivádí mladou dívku na dráhu prostitutky a není výjimkou, že jí k prostitutivnímu chování přímo nutí"* (Malinová 1982 s. 33).

Na rodinnou situaci navazuje další faktor podmiňující vznik prostitutivního chování, který lze souhrnně nazvat "způsob trávení volného času". Pokud rodina nevyvíjela v dívce zájem o určitou aktivitu (společensky nezávadnou), dochází s postupným odpoutáváním se od rodinného prostředí k nárůstu času tráveného mimo domov. Tento čas pak může dívka trávit ve vrstevnických skupinách, které mohou mít delikventní charakter. Někdy bývá vstup do delikventní skupiny podmíněn promiskuitou s jejími členy.

"Potulování, útěky, záškoláctví a toulky jsou poruchy chování, které u dívek upozorňují na možnost vzniku a někdy již existenci prostitutivního chování nebo jejího předstupně - promiskuity" (Malinová 1982 s. 33).

8. 2. Sekundární příčiny vyvolané společenskou situací

Na vývoj prostitutivního chování v České republice mají vliv také společenské faktory, které souvisí s ekonomickým a sociálně politickým rozvojem země. A je nutné si uvědomit, že právě v této společenské situaci se prostituce nápadně rychle rozvíjí.

Ekonomizace společnosti po roce 1989 značně diferencovala její sociální strukturu. Avšak úspěch a moc ve společnosti se v průběhu porevolučních let stále více maskulinizovaly (Malinová 1996 s. 19). Ženy zastávaly jen mizivé procento vedoucích či politických funkcí, jejich mzdy byly zvláště v oborech nevyžadujících vyšší kvalifikaci v porovnání s muži výrazně nižší. Další vývoj společnosti vedl ke zlepšení této situace, avšak při srovnání s ostatními evropskými zeměmi stále není situace uspokojivá.

Nezaměstnanost je v naší zemi dlouhodobě vyšší u žen než u mužů. Ženy také častěji pracují v odvětvích a oborech vyznačujících se nižšími mzdami.

Vedle ekonomického handicapu jsou ženy poznamenány důsledky selhávání takových institucí jako je rodina. Ve většině případů znamená rozpad manželství pro ženu zhoršení sociálního statutu, končícího někdy i na hranici bídy.

"V tomto momentu se zajímavým faktem ukazuje skutečnost, že v oblastech lemujících naší západní hranici, tedy v oblastech s největší koncentrací prostituce, je rozvodovost a počty mimomanželských dětí nejvyšší" (Malinová 1996 s. 19).

Na druhé straně s příchodem tržního hospodářství má občan možnost pocítit kupní sílu peněz. Peníze se staly nejen měřítkem úspěchu, ale především nutností k přežití.

Relativní snadnost, s jakou lze získat v prostituci peníze, relativní nenáročnost na kvalifikaci a především nesouměřitelnost výdělků získaných poskytováním sexuálních služeb v poměru k jiné práci, s přihlédnutím k celkově nízké nabídce pracovních příležitostí, zejména pak pro ženy, to vše přispívá ke zvyšování počtu prostitutek (Malinová 1996 s. 20).

8. 3. Přímé podněty k prostituci

Přímé podněty, které vedou ke vstupu na dráhu prostitutky mohou být velmi různorodé. Někdy vede cesta přes romantický vztah k muži, který dívky naučí pohybovat se v určitém druhu společnosti, dává jim darem oblečení, pobyty v jinak cenově nedostupných barech a hotelích. Po určitém čase si dívky oblíbí tento nákladný způsob života natolik, že když vztah skončí, jsou rády, když je jejich milenec doporučí svému příteli. Tento cyklus pokračuje dále a z dívky se stává prostitutka (Malinová 1982 s. 40).

Jiná cesta k prostituci vede přes přítelkyni, která sama již prostituci provozuje. V počátku se často jedná jen o pobavení. Ovšem většinou stačí již první styk s příjemným mužem, za který dostane zapláceno, aby se dívka dostala na dráhu prostitutky.

Všechny dívky se domnívají, že projednou se nic nestane a že mají stále otevřenou cestu zpět k běžnému způsobu života. Vše se zdá být jednoduché a přitom je jen málokterá schopna navrátit se do normální společnosti (Malinová 1982 s. 40).

Dle Čermáka (1986 s. 77-78) se na dráhu prostitutky dávají častěji dívky, které nebyly přijaty ke studiu na školu, kterou si přály a dívky se základním vzděláním. Jako rizikový faktor uvádí pocit frustrace z prožitého neúspěchu.

Specifickým případem je drogová prostituce. Je zřejmé, že užívání drog část prostitutek k této činnosti přivádí a u řemesla drží. Prodej těla je zde spíše jen alternativou. Často se v této spojitosti hovoří o sekundární prostituci. Cesta k této formě prostituce vede nejčastěji přes skupinu drogově závislých.

Při své stáži v organizaci Rozkoš bez rizika jsem poznala řadu prostitutek působících v nočních klubech, které se ke své profesi "propracovaly" z původních profesí barmanek a servírek. Jejich motivací byla především rozdílnost zisku a vynaloženého úsilí při jeho získávání. Tato cesta představuje typický příklad českých dívek, které jen změni pracovní zařazení v místě, kde pracují.

8. 4. Vztah mezi věkem a zaměstnáním

Zajímavá závislost se ukazuje mezi věkem a zaměstnáním vykonávaným před provozováním prostituce. *"Každá věková kategorie má svůj specifický důvod k provozování prostituce, který se v té či oné věkové skupině vyskytuje významně častěji"* (Malinová 2002 s. 63).

Kategorie dívek do 20 let představuje neúspěšnou strategii při volbě povolání. Podílejí se na ní velkou měrou rodiče, respektive členové starší generace, kteří mají mnohdy nereálnou představu o prosazení a finanční úspěšnosti svých dcer.

Pro skupinu 21-25letých dívek je charakteristická prostituce jako východisko z nouze. V této skupině se nacházejí dívky bez vlastního příjmu, závislé na státu nebo na rodině. Prostitucí si takto přivydělávají matky na mateřské dovolené, studentky-vysokoškolačky a osoby, které nikdy nepracovaly (Malinová 2002 s. 63).

V kategorii žen mezi 26-30 let je typické "zklamání ze vzdělání" či selhání vzdělání jako sociálního výtahu. Týká se to především prostitutek z východních zemí, především z Ukrajiny, kde jim vzdělání nebylo schopno zajistit dostatečné příjmy.

9. Sebepojetí

Nejsou to jen vnější znaky způsobu života dívek a žen v sexuálním průmyslu, které jsou změněny, ale mění se především celková koncepce sebe sama. V aktu prodeje svého těla překračuje prostituující osoba určitou hranici, při čemž dochází k určitým psychickým změnám. Při postoupení svého těla jako produktu, který žena prodává, vstupuje zároveň do situací, při kterých musí potlačit svou osobnost, prožívání i emocionalitu. Dochází ke změně identity, k narušení pojetí tělového schématu a změně sebehodnocení. Objevují se také obranné mechanismy, které si dívky vytvářejí jako ochranu před plným dopadem následků provozované prostituce.

9. 1. Pojetí vlastního těla

Pojetí tělového schématu je důležitou součástí vlastní identity. Pokud je pozitivně přijímáno, vytváří oporu vlastního sebevědomí. *"Podporuje pocity jistoty, že jedinec bude sociálně akceptován, a pomáhá mu dosáhnout uspokojivé prestiže, zejména ve vztahu ke druhému pohlaví"* (Vágnerová 2000 s. 256). U prostituujících osob se tělo stává prostředkem k dosažení cíle, neboť zevnějšek je často jediným kritériem, který u zákazníků rozhoduje.

Každý jedinec má vytvořenu svou osobní nebo také intimní zónu, do které je ochoten vpustit jen určité osoby. Při poskytování sexuálních služeb v podstatě bez možnosti výběru a při vysoké frekvenci partnerů, dochází ke značnému narušení této intimní zóny a tím k narušení pojetí tělesného schématu. Prostitutka se v určitém smyslu vzdává části své identity. Zkušenosti sociálních pracovníků a psychologů R-R říkají, že mnoho z žen je v důsledku tohoto narušení ohroženo zvýšenou nejistotou a negativním hodnocením, které je v těchto případech i sociálně posilováno.

9. 2. Emocionalita ve vztahu k zákazníkům a společnosti

Přijímáním úplaty za pohlavní styk přestává být žena muži rovnocenným partnerem. Je nucena vzdát se především emocionálního hodnocení svého vztahu k němu. Tím se však stává daleko více zranitelnou a přitom se svým způsobem života stále více odcizuje běžné společnosti. Ztrácí tak možnost navázat uspokojivé vztahy s jejími členy. Ztrácí své dosavadní sociální vazby s přáteli i rodinou. V mnoha případech žije dvojitým životem, což klade velké nároky na psychiku a prožívání. Je stále více vtahována do světa prostituce, čímž se ocitá v určité sociální izolaci.

"Koncepte sebe sama, kde vlastní sexuální zkušenost je odosobněna, kde je zřejmá nahraditelnost jak její, tak jejího partnera, ji tlačí k ostatním prostitutkám. To je všem společné, bez ohledu na to, o jakou kategorii prostitutek se jedná" (Malinová 1982 s. 40-41).

Tyto ženy a dívky si mnohdy vytvářejí obranné mechanismy, kterými se vyrovnávají se svou situací. Obranné reakce lze charakterizovat jako různé způsoby vyrovnávání se se zátěží, jejichž cílem je udržení či znovuzískání psychické pohody a rovnováhy (Vágnerová 2004 s. 56).

Typickou obrannou reakcí představuje racionalizace, tedy pokus o zvládnutí situace zdánlivě logickým přehodnocením. To pak poskytuje subjektivně uspokojující vysvětlení tíživé situace.²

Často se také objevuje obranná reakce - únik. Ta vyjadřuje tendenci utéci ze situace, která se zdá být neřešitelná. V prostředí prostitutek se nejčastěji objevuje způsob přenesení odpovědnosti za řešení na někoho jiného. Tendence řešit problém únikem se projevuje na úrovni interpretace i na úrovni přístupu k problému.

V organizaci R-R lze zaslechnout i slova "já nejsem prostitutka, ty ostatní ano, ale já ne. Já jsem společnice!" Tato slova svědčí o potlačení skutečnosti svého působení. Tato obranná reakce má za cíl zbavit se pocitů, pohnutek a myšlenek, které jsou subjektivně nepřijatelné (Vágnerová 2004 s. 56).

² Příloha č. 1

9. 3. Psychické důsledky prostituce

Svým způsobem života se prostitutky dostávají do konfliktu se společností a jejími institucemi. Zvláště pouliční a silniční prostitutky se tímto konfliktem odsouvají na okraj společnosti, čímž ohrožují své zájmy i zájmy osob na nich závislých. Ale i ostatní kategorie prostitutek jsou ohroženy psychosociálními faktory vyplývajícími z této profese.

Nepříznivá sociální a životní situace spolu s provozováním prostituce se vyznačuje některými typickými rysy. Jedná se především o syndromy citové deprivace a frustrace, které jsou zapříčiněny nedostatkem citových vztahů se svou rodinou a přáteli a určitým narušením a omezením interpersonálních vztahů s běžnou společností. V důsledku toho se často ocitají v sociální izolaci (Fritscherová 2002 s. 17).

Přátelství, která si prostitutky vytvářejí, mají často účelový charakter (například s taxikáři, vyhazovači v klubech apod.) nebo je na nich znát známka konkurenčního prostředí. Jejich vztahy se omezují především na prostředí nočních klubů a dalších prostitutek. Jednotlivé prostitutky v tomto prostředí hrají určitou roli, své skutečné pocity a případné problémy dalším prostitutkám většinou nesvěřují. Pokud se rozhodnou svěřit se, přicházejí pro radu k psychologům či sociálním pracovníkům. Rodiny zde nepředstavují citovou oporu, protože v mnohých případech dívkám toto sociální zázemí, kam by se mohly vrátit, chybí.

Po určitém čase stráveném v této subkultuře se dívky vyznačují hodnotovou dezorientací a nedostatkem smyslu pro realitu života. Tyto osobnostní rysy se obzvláště projevují v neadekvátním uspokojování potřeb a v neschopnosti vyřizovat samostatně a odpovědně své záležitosti (Fritscherová 2002 s. 17). Dívky z nočních klubů mají poměrně vysoký příjem, ale nejsou schopny žít tak, aby si zabezpečily svou budoucnost. Pro některé z nich jsou nákupy ve značkových prodejnách, stravování se v restauracích a doprava taxi službou standardem. Jiné utratí peníze za drogy nebo je půjčují svým známým. Vyskytují se ovšem i případy, kdy prostitutka svým výdělkem živí rodinu a děti.

Na životní a sociální problémy reagují tyto ženy nepřiměřenými reakcemi. Nedokáží je adekvátně řešit a právě v této situaci vyhledávají pomoc v organizaci Rozkoš bez rizika. Vliv prostituce a devastace těla i osobnosti s ní spojená se odráží i v přístupu samotné ženy-prostitutky k členům běžné společnosti. V jednání s běžnou veřejností jsou často nedůvěřivé, ostražité, již dopředu očekávají negativní přístup ke své osobě. Tím také vytvářejí konfliktní atmosféru například v běžném zaměstnání, kde se pokoušejí začít znovu. Mají také značnou averzi vůči vulgárním označením pro ženy provozující prostituci.

10. Partnerské a rodinné vztahy prostitutek

V partnerských vztazích prostitutek či představách o nich se vyskytují některé společné rysy.

Jednou z častých představ zvláště mladých dívek je představa muže, který si pro ně přijde a odvede si je z ulice či klubu. Dle zkušeností odborníků pracujících v této oblasti se jedná o typicky slovanský rys, podpořený zvláště typem pohádek, kdy princ zachraňuje svou vyvolenou ze spárů zlých lidí.

Tuto iluzi muže-zachránce podporují v ženách zejména stálí zákazníci. Dívky jim pak sexuální služby poskytují zdarma. Iluze partnerského vztahu je zbavuje opatrnosti z pohlavních chorob, a proto ani nepoužívají kondomy. Avšak pravděpodobnost splnění jejich snu je velmi malá, zvláště jde-li o muže, kteří žijí tam, kde prostitutka pracuje. Také fakt, že tyto služby z 80 % vyhledávají ženatí muži, zmenšuje šanci najít v zákazníkovi skutečného životního partnera (Malinová 1996 s. 24).

V současné době je prostitutka odkázána sama na sebe více než kdy dříve. Má proto také silnější potřebu trvalého kontaktu s jedním určitým mužem (Bassermann 1993 s. 294). Často si proto hledá partnera mezi zákazníky. Na druhé straně vysoký počet zákazníků způsobuje, že *"prostitutka může poměrně snadno vidět své zákazníky jako sérii nahraditelných objektů"* (Malinová 1982 s. 22).

U dívek z ulice často po určité době nastupuje potřeba lesbického vztahu s ženou, ve kterém je obsažena potřeba citu a zároveň také odcizení mužům, kteří pro ně představují vztah peněz a sexuality. Na základě rozhovoru s PhDr. Hanou Malinovou lze konstatovat, že zhruba po osmi letech prostituování má již žena vytvořenu silnou averzi vůči mužům a sexu s nimi.

Některé dívky nedokáží navázat rovnocenný vztah s mužem mimo toto prostředí. Často jsou zmatené z vývoje vztahu, trápí je například i otázka, kdy mají začít se svým partnerem sexuálně žít.

Prostitutky, které mají stálého partnera, před ním svou profesi většinou tají. Prezентují ji jako práci krupiérky v kasinu či servírky a barmanky v klubech. Žijí tak ve stálé obavě, že partner jejich tajemství objeví.

Některé z dívek (pracujících v Praze) řeší tuto situaci vztahem s mimopražským partnerem. Skutečnou práci maskují předstíráním výše zmíněných profesí a se svým partnerem se stýkají zejména v místě jeho bydliště. V podstatě žijí dvojím životem. Prostituci chtějí provozovat pouze do doby, než se vdají a z Prahy se odstěhují.

Současné provozování prostituce a partnerského života, kdy prostituce není tajemstvím, nebývá příliš úspěšné. Je zde narušena především intimita páru. Na partnera je kladen velmi těžký požadavek vyrovnat se s promiskuitou své partnerky. Stabilitu páru také narušují osobnostní změny, které jsou zapříčiněny vlivem prostituce. Pár je navíc nucen hrát určité role před svými známými a rodinou svou i rodinou partnera. Všechny tyto náročné aspekty přispívají k nestabilitě páru a partnerským rozporům.

O úspěšnosti partnerství a manželství s bývalými prostitutkami lze jen spekulovat, neboť ženy obvykle přeruší veškeré styky s prostředím prostituce.

10. 1. Prostitutky a jejich děti

I přes snahu o chráněný pohlavní styk mnohé z prostitutek se zákazníkem otěhotní a porodí děti. Je však nepopiratelným faktem, že prostituce poskytuje horší podmínky pro výchovu dětí než rodinný život. Dokládá to i skutečnost, že prostituce a rodina jsou v historických a společenských analýzách často pokládány za morální a kulturní protipóly (Ringdal 2000 s.7 - 8).

Pro prostitutky, které poskytují služby na ulici, je velmi těžké postarat se o své děti. Zvláště v případech, kdy neudrží kontakt se svými rodinami nebo jsou plně závislé na svém pasákovi či podléhají návykovým látkám. Ve většině případů proto místně příslušné oddělení péče o dítě navrhuje odebrání dětí a jejich umístění do ústavního zařízení. Některé prostitutky již před narozením dítěte samy vyhledávají pomoc sociálních organizací, například Fondu ohrožených dětí, které mohou zajistit anonymní porod či případnou adopci dítěte. Velké procento prostitutek se také podrobuje miniinterrupci či interrupci.

Prostitutky, které pracují v klubech, barech či bytech, obvykle mívají určité zázemí, případně vlastní byt. Také více dbají na bezpečný sex, a proto se nechtěné těhotenství s klientem objevuje jen zřídka. Děti, které vychovávají, vyrůstají většinou v neúplné rodině, neboť partnerské vztahy těchto prostitutek se často rozpadají. S výchovou a hlídáním pomáhají stejně jako u běžných rodin prarodiče či dívky na hlídání.

To, do jaké míry bude život dítěte ovlivněn prostitucí, kterou žena provozuje, záleží především na její odpovědnosti.

11. Vztah společnosti a prostitutek

V různých dobách byl postoj společnosti k prostituci rozdílný. Obecně lze říci, že to záviselo na všeobecném postoji společnosti k sexu a penězům. V kulturách, které považovaly sex za přirozený jev, byla prostituce přijímána lépe. Na druhé straně asketické kultury, které se dívaly na sex jako na něco neslušného, prostituci silně potlačovaly (Eernstman-Mongard 1996 s. 103).

Vztah mezi prostitutkou a běžnou veřejností není jednoduchý. Prostitutka je považována za někoho, kdo se negativně odlišuje od platných standardů, především od psychické, fyzické nebo sociální normality, což ji ohrožuje v její sociální identitě a plném přijetí ze strany druhých (Jandourek 2003 s. 75-76). Takovému přiřčení negativních atributů se nazývá stigmatizace.

Každá prostitutka se více či méně neustále vzdaluje konvenční společnosti. Tato zvětšující se sociální distance tlačí ženu k ostatním prostitutkám, protože zde není nikdo jiný, s kým by mohla sdílet velkou část svých denních zkušeností (Malinová 1982 s. 23).

Pohled společnosti na osoby poskytující prostituci a jejich klienty je značně ambivalentní. Zatímco prostituující osoba je opovrhována, je označována za negativní společenský jev, který vyžaduje odstranění, osobnost zákazníka je přijímána poměrně tolerantně.

Do jisté míry to vyplývá ze skutečnosti, že prostitutky (zejména pouliční a silniční) jsou na očích veřejnosti, zatímco zákazníci své styky s nimi před společností tají a zůstávají tak v anonymitě.

Další ambivalence vztahu veřejnost-prostitutky se ukazuje v zařazení prostitutek do kategorie "společensky nepřizpůsobivých občanů". Avšak na druhé straně požadavkem na řádné placení daní z provozování prostituce se přiznává, že prostituce je práce, a z ekonomického, zvláště daňového pohledu, "práce jako každá jiná".

11. 1. Prostituce a média

Jedním ze zdrojů informací, který významně ovlivňuje pohled veřejnosti na prostituci, jsou masmédiá, především pak tisk. Zde závisí především na motivaci autora, zda chce svým článkem vzbudit senzaci nebo objektivně informovat. Ve většině článků se bohužel projevuje subjektivní pohled autora, který ne vždy odpovídá realitě.

Na druhé straně pozornost, kterou tisk prostituci věnuje, souvisí nejen s čtenářskou atraktivností tématu, ale i se snahou upozornit na problémy, které současný nárůst tohoto jevu v České republice provázejí.

Jako příklad lze uvést velmi dobře vystižené okolnosti, které se dle tisku na rozvoji prostituce v naší zemi podílejí. Je to především rozvoj turistického ruchu, jehož specifická odnož sexturismus začal již v 90. letech rychle vzkvétat a nejvíce zasáhl příhraniční oblasti s Německem.

Dále pak zrušení § 203 trestního zákona č. 140/1961 Sb. (příživnictví) a skutečnost, že platným přestupkovým zákonem č. 200/1990 Sb. nelze prostituci účinně regulovat (Trávníčková 1995 s. 16-18).

Je také nutné zmínit se o médiu, které se stalo jakýmsi nabídkovým katalogem prostituce. Je jím bezesporu internet, na jehož stránkách jsou nabízeny erotické služby nočních klubů, eskortních agentur i samostatně pracujících prostitutek a prostitutů. Internetu využívají také organizátoři dětské prostituce, kteří jeho prostřednictvím kontaktují a jsou kontaktováni pedofily. Kromě internetu jsou erotické služby nabízeny i v podobě inzerátů v tisku.

12 . Zákazníci prostitutek

Skupinou, jenž neodmyslitelně patří k fenoménu prostituce, jsou muži vyhledávající tyto sexuální služby. Byli často opomíjeni, jako by se jich tato problematika netýkala. V historii i dnes bývá ve většině zemí za poskytování sexuálních služeb postihována jak právně tak i morálně, prostitutka. Její klient, představující druhou stranu v tomto vztahu, zůstává v anonymitě a tedy postavou většinou indiferentní.

Je pochopitelné, že klientela se formovala současně se vznikem prostituce. Dnes i v minulosti využívaly služeb prostitutek především dvě skupiny zákazníků. Ti se dají rozčlenit na pravidelné a náhodné (Lenderová 2002 s. 162).

K formování skupin zákazníků nyní i v minulých stoletích přispívají určité sociální aspekty. Ve středověku a na začátku novověku tvořili klientelu prostitutek především studenti a nemravní klerici, dále zámožní i méně zámožní měšťané, méně často pak urození muži. Jak ukazuje odborná historická literatura i beletrie, byl pro studenty vztah s prostitutkou běžnou součástí studentského života. Pro mladé měšťany byla často prostitutka první ženou, s níž měli sexuální zkušenost. *"Paměti české kulturní elity dokládají, že návštěva nevěstince byla takřka obligátní součástí přechodového rituálu oddělujícího dětství od dospělosti"* (Lenderová 2002 s. 163).

V 19. století došlo k velkému rozmachu prostituce, neboť v novém společenském režimu, k němuž neodmyslitelně patřily pozdní sňatky, byl styk s prostitutkou jedinou společensky tolerovanou formou sexuality svobodných mužů. *"Ve srovnání s onanií či homosexualitou, před kterými varovaly bez rozdílu všechny lékařské, pedagogické i náboženské autority, byla prostituce považována za méně škodlivou"* (Lenderová 2002 s. 161-162).

V současné době sociologové odhadují, že asi 60 % bílé mužské populace ve Spojených státech amerických mělo alespoň jednou za život pohlavní styk s prostitutkou. Mitlobner (1999 s. 87-88) uvádí, že hlavním hnacím motorem prostituce je zejména vysoká poptávka mužů po neosobním sexuálním vztahu.

Zdrojem této vysoké poptávky jsou biologické základy lidské sexuální motivace. Sex za peníze je pak typickou mužskou kulturní pseudopotřebou a je projevem konzumního postoje k sexualitě.

12. 1. Náhodní zákazníci

Náhodní zákazníci užívají služeb prostituce jako dočasného řešení své aktuální situace. K vyhledání kontaktu s prostitutkou je přivádí služební cesta, rozvod či dočasná absence stálé partnerky. Pohlavní styk s prostitutkou se tak pro ně stává východiskem z nouze. Odpadá zde rituál dvoření, z rychlého fyzického kontaktu neplynou žádné závazky a zákazníci se citově neangažují. Ve styku s prostitutkou je lidská sexualita omezena jen na samotný pohlavní akt (Lenderová 2002 s. 162).

Náhodným klientem se také může stát muž, který je pod vlivem alkoholu. Ten u něj snížil zábrany a způsobil formu chování, kterého by se ve střízlivém stavu nedopustil.

Mezi kategorií náhodného a pravidelného zákazníka stojí příslušník armády. Vojna, válka a prostituce vždy neodmyslitelně patřily k sobě (Lenderová 2002 s. 162). Důvody tohoto jevu jsou popsány výše v kapitole "Prostituce ve 20. století".

12. 2. Pravidelní zákazníci

Mezi pravidelnými zákazníky tvoří jistou část muži se specifickými sexuálními nároky, kteří raději realizují své fantazie s profesionálkou. *"Ostatní pravidelní klienti mohou být na první pohled "normální", ale většinou ještě nedosáhli sexuální a citové zralosti, potřebné pro trvalý monogamní svazek"* (Lenderová 2002 s. 162).

Mezi pravidelnými zákazníky je i nezastupitelná část mužů jakkoli neúspěšných či zakomplexovaných. Styk s prostitutkou jim dodává pocit superiority, který jim jinde chybí. Je to způsobeno faktem, že je téměř vyloučeno, aby byli odmítnuti (Lenderová 2002 s. 171).

Je těžké říci, zda hoteloví hosté, kteří využívají nabídky prostitutek, jsou náhodnými nebo pravidelnými klienty. U této formy prostituce tvoří hlavní část klientely cizinci a občané ČR, jejichž zaměstnání je spojeno s cestováním. Je téměř nemožné předvídat, zda těchto služeb využívají ojediněle nebo zda se jedná o pravidelné zpestření služebních cest.

13. Venerické choroby a jejich prevence

S provozováním prostituce se pojí nebezpečí nákazy pohlavními chorobami, a to jak pro zákazníky, tak i pro samotné prostitutky. V současné době ženy a dívky v této rizikové oblasti věnují větší pozornost své bezpečnosti a sex provozují s použitím kondomu. Avšak někteří klienti vyžadují sex bez jeho použití. Samy prostitutky uvádějí, že se často jedná o starší muže, kteří nebyli zvyklí kondom dříve používat. Tito muži pak prostitutce nabízejí vyšší částku a je jen na ní, zda se rozhodne poskytnout takto riskantní styk. Nebezpečí se tak rozšiřuje na manželky a přítelkyně těchto mužů, které mohou být nakaženy. Prostitutky se často nakazí pohlavní chorobou od svého partnera, se kterým praktikují sex bez ochrany. Důvod nepoužití kondomu spočívá v potřebě oddělení sexu za peníze a sexu v partnerském životě.

Vyšší procento nemocnosti se překvapivě objevuje u dívek v klubech, zejména výskytem onemocnění syfilidou a chlamydiemi. Podílejí se na tom zejména migrantky, ale u kvasinkových onemocnění i zvýšená hygiena, která porušuje přirozený ochranný film na sliznici pohlavního ústrojí žen.

Termín venerické choroby je odvozen od *Venuše*, římské bohyně lásky. Venerické neboli pohlavní choroby jsou známy již od starověku. Avšak dlouhou dobu bránila efektivní léčbě ostrakizace nemocných, neboť pohlavní choroby byly považovány za stigma nemorálnosti. Spisy o léčení pohlavních nemocí se celá staletí týkaly jen léčení mužů. Ve vztahu k pohlavním chorobám tak vycházela lékařská věda velmi dlouho z ryse maskulinních pozic (Bassermann 1993 s. 201). O souvislosti s prostitucí však nikdo nepochyboval.

Významné změny v léčení pohlavních chorob přineslo až 20. století. K rozhodujícímu kroku došlo v březnu 1910 objevem dioxidiamidoarzenobenzolu - injekčního preparátu k léčení syfilidy (Bassermann 1993 s. 207).

Mezi nejznámější venerické choroby patří syfilis, chlamydie, ulcus molle (měkký vřed) a kapavka. Zvláště chlamydie jsou v současné době velmi rozšířeny. Mezi nejzávažnější onemocnění, která jsou pohlavně přenosná, patří samozřejmě infekce HIV a nemoc AIDS.

Dále existuje velké množství nemocí, které nejsou vlastními pohlavními nemocemi, ale šíří se téměř výlučně pohlavním stykem, např. kavernitida, chorda venerea, posthilida, hepatitida typu C a další (Borneman 1990 s. 438). V následujících podkapitolách jsou podrobněji uvedeny některé z pohlavních nemocí, jejichž nebezpečnost je stále velmi podceňována jak zákazníky, tak i samotnými prostitutkami.

13. 1. Syfilis (Příjice)

Syfilidu lze považovat za celkové onemocnění organismu, které se může šířit pohlavní cestou stejně jako jinými formami přenosu.

Syfilis se rozšířila po celé Evropě na přelomu 15. a 16. století. Protože nikdo nevěděl odkud přišla, lidé ji považovali za Boží trest. První soustavný popis nemoci podal veronský hvězdář a lékař Girolamo Fracastoti v roce 1530, který také poprvé užil názvu syphilis (Lenderová 2002 s. 195-196). Toto onemocnění bylo také známé pod názvem "francouzská nemoc", neboť ji zvláště aktivně rozšiřovali francouzští vojáci krále Karla VIII.

Existují dvě teorie o původu nemoci. Jedna říká, že ji přivezli Kolumbovi námořníci z Antil, druhá tak zvaná autochtonní, tvrdí, že se choroba vyskytovala v Evropě od pravěku, dlouho však byla směřována s jinými smrtelnými chorobami provázenými kožními projevy, např. s leprou (Bassermann 1993 s. 195).

Roku 1905 objevil Fritz Schaudinn bakterii *Treponema pallidum*, řád Spirochaetales, původce syfilidy. Převratnou změnu znamenal objev léku Salvarsanu, který v roce 1910 vyvinul a o dva roky později vylepšil Paul Ehrlich společně s Japoncem Hataou. Tento medikament dokázal nemoc nejen skutečně léčit, ale i za jeden den potlačit nakažlivost (Borneman, 1990, s. 586). Poslední stadium nemoci lék ovlivnit už nedokázal, ale v raných formách byla jeho účinnost nesporná. Brzy následovaly další preparáty.

První aplikace penicilinu při onemocnění syfilidou je zaznamenána v roce 1943 (Bassermann 1993 s. 208). Dnes se však objevuje nová komplikace při léčení syfilidy, neboť *Treponema pallidum* se postupně stává rezistentní vůči penicilinu.

Syfilida není onemocněním pohlavních orgánů, ale celkovým onemocněním, které napadá mimo jiné i pohlavní orgány. Její velké nebezpečí spočívá v dlouhé inkubační době, která se dělí do čtyř period, z nichž první tři jsou od sebe odděleny tři až čtyři týdny dlouhým obdobím téměř bez symptomů. Mezitím je však již napadeno celé tělo.

13. 1. 1. Stadia syfilidy

Prvotní fáze nazývaná "primární afekt" (ulcus durum = tvrdý vřed) je sice lokalizovaná, ale ne lokální infekce. Bakterie *Treponema pallidum* rostou hluboko pod kůží a jsou brzy transportovány do lymfatických žláz. Po té se objeví vřed, který spíše vypadá jako kožní oděrka. Brzy se zahojí a není bolestivý.

Druhé stádium se projeví čtyři až šest týdnů po objevení primárního afektu a jedná se především o onemocnění kůže a sliznice. Puchýře se objevují zvláště na rtech, genitáliích, v ústní dutině a na jazyku. Právě puchýři v ústní dutině dochází často k přenosům mimo pohlavní styk. Po nějaké době tyto puchýře zmizí.

Zhruba po roce se může opět objevit flekovitá vyrážka, ale již v určitém uskupení a figuraci. Také vznikají papily (uzlinový syfilid), které se objevují zejména v obličeji a v okolí genitálií. Poškozená místa vystupují nad normální povrch kůže. Pokud se zvýší intenzita onemocnění, objevuje se ve středu papil hnis, který vede ke vzniku strupů nebo šupin. Po odeznění těchto jevů zůstává na postižených místech pokožka bělejší. Často jsou patrná i po deseti letech. Dochází také k rozptýlenému vypadávání vlasů, zvláště v oblasti týla. Všechny symptomy sekundární syfilidy se opět samy od sebe vyhojí.

Terciální syfilis se projeví tři až patnáct let po nákaze a ničí tkáň. Napadený orgán odumírá. Nejčastěji postiženými orgány bývají ledviny, slinivka břišní a játra. Typickými formami terciální syfilis je *syphilis tuberosa*, projevující se tuhými ohraničenými hnědočervenými hrboly, *syphilis gumosa*, příznačné tkáň destruuujícími vředy s výskytem kdekoli. Specifickou formu představuje *neurosyphilis*, který postihuje centrální nervovou soustavu.

Někteří autoři rozlišují ještě tzv. *kvarterní syphilis* čili terminální stádium, s komplexním orgánovým selháním.

Na léčení není nikdy dost brzy. Každý den bez léčby může znamenat rok života. Naději na vyléčení dává pouze včasná návštěva odborného lékaře (Borneman 1990 s. 584-589).

13. 2. Kapavka (ženská)

Je nejčastější ze všech pohlavních chorob. Je způsobována gonokokem *Neisseria gonorrhoeae* (Nožičková 1997 s. 7). K nákaze dochází téměř výlučně pohlavní cestou, neboť zárodek mimo tělo rychle odumírá. Avšak ve zhoršených hygienických podmínkách je přenos možný i znečištěným prádlem a lůžkovinami. Inkubační doba je v průměru dva až osm dnů. Po té se objevuje žlutý hnis v ústí močové trubice. Z ní pak putují gonokoky do dělohy. Zasahují vejcovody a vedou k tvorbě abscesů, což způsobuje neplodnost ženy.

Orgány v dutině břišní jsou navzájem v přímém kontaktu, takže nákaza může z vejcovodů přecházet přímým stykem i na ostatní. Častá jsou také onemocnění dalších žláz na pohlavních orgánech. Do těla mohou původci kapavky pronikat krevním a mízním oběhem. Tím vzniká tzv. kapavková sepe. Dostavuje se dlouhotrvající horečka a v mnoha případech onemocní srdce průvodními toxiny nebo přímým napadením gonokoky.

Nebezpečnou situaci představuje vniknutí gonokoků do oka, kde způsobí onemocnění sítnice. Může tak dojít k oslepnutí.

Léčení kapavky prošlo stejně jako u dalších onemocnění dlouhodobým vývojem. Nejlepším lékem se ukázal být penicilín (Borneman 1990 s. 235-237).

13. 3. Chlamydiové uretritidy

Až v 50 % případů je toto onemocnění způsobeno infekcí *Chlamydia trachomatis*. Inkubační doba se pohybuje v rozmezí čtyř dnů až jednoho měsíce. Příznaky se objevují zhruba týden po pohlavním styku s nakaženou osobou. Skoro všechny ženy jsou bez příznaků, stejně jako mnozí muži. Pokud se příznaky objeví, jsou podobné jako u kapavky, tedy silný uretrální výtok (Nožičková 1997 s. 12).

Z neléčených infekcí se může vyvinout mnohem závažnější forma choroby a dojít až k poškození pohlavních orgánů. Ženy i muži se mohou stát neplodnými. Chlamydie způsobují u mužů především deformaci spermií, u žen jsou časté záněty vejcovodů. V pozdějším věku chlamydie způsobují vážné onemocnění pohybového ústrojí (Malinová 1997 s. 11).

13. 4. Infekce HIV a nemoc AIDS

Organismus každého člověka se pomocí imunitního systému brání choroboplodným zárodkům jako jsou viry, bakterie, plísně, kvasinky apod. AIDS (Syndrom získaný ztrátou imunity) představuje soubor nemocí způsobených destrukcí imunitního systému virem zvaným HIV. Teto virus se vyskytuje v sekretech pohlavního ústrojí a v krvi. Dnes dochází ke dvěma hlavním způsobům přenosu, a to nechráněným sexuálníým stykem a společným sdílením infikovaných jehel a injekčních stříkaček infikovaných osob (Montagniera 1996 s. 3- 6).

Toto tvrzení je platné i pro Českou republiku, kde k přenosu krevní transfúzí nedochází, neboť transfúze jsou pod přísnou kontrolou. Přenos z matky na plod, ke kterému dochází v těhotenství přes placentu nebo při porodu, se pohybuje v rámci 20 až 30 % rizika.

Při sexuálním styku může k přenosu HIV dojít stykem vaginálním i análním, přičemž není důležité zda se jedná o heterosexuální nebo homosexuální styk. Přirozená zranitelnost sliznic pohlavního ústrojí má za následek vznik mikroskopických lézí a zánětů, přes které se lze nejsnáze infikovat.

Při sexuálním aktu se tak umožní styk viru přítomného ve spermatu nebo vaginálním sekretu s krví příjemce. Všechny pohlavní nákazy velmi zvyšují riziko přenosu ((Montagniera 1996 s. 11).

Objasnění původu tohoto onemocnění se nachází v oblasti hypotéz. Ta nejpravděpodobnější naznačuje, že patrně došlo k přenosu tohoto viru z opice, která byla jeho rezervoárem s relativně dobrou tolerancí k němu, na člověka, který se stal novým hostitelem tohoto viru a nebyl na něj připraven.

Virus HIV napadá T4 lymfocyty, ve kterých žije a je začleněn do jejich genetického materiálu. Tyto lymfocyty jsou jakýmsi "dirigenty" imunitní obrany. Virus chronicky infikuje ještě další druh bílých krvinek, makrofágy. Ty hrají důležitou roli v imunitních reakcích, kromě jiného dále přicházejí jako první v organizmu do styku s antigenem (Montagniera 1996 s. 7).

Infekce HIV se postupně stává chronickým onemocněním a nabývá více či méně závažných forem. AIDS je rozvinutá forma infekce HIV. Projevuje se vznikem závažných infekcí vyvolaných tzv. oportunními mikroorganismy, a dále určitými druhy nádorových onemocnění. U lidí infikovaných HIV nemusí nutně dojít k vývoji AIDS. Podle odhadů se u pozitivních jedinců do 10 let v 60 % vyvine AIDS, u 20 % se projeví vedlejší příznaky onemocnění a u 20 % se neprojeví žádné klinické příznaky.

V týdnech následujících po infekci se u 20 až 30 % infikovaných osob mohou projevit příznaky připomínající chřipku nebo mononukleózu. Začnou se vytvářet protilátky proti HIV.

Zhruba u 20 % se projeví vedlejší příznaky, mezi které patří zvětšení objemu lymfatických uzlin na několika místech na těle, úbytek hmotnosti, nevysvětlitelná, přetrvávající horečka a noční pocení. Také se může objevit těžká forma herpetické infekce a přetrvávající těžké průjmy.

Do 10 let od infekce HIV se u 60 % infikovaných osob zhroutí imunitní systém a rozvinou se hlavní příznaky onemocnění. Tyto osoby jsou pak

považovány za pacienty s nemocí AIDS. Tato nemoc se vyznačuje třemi skupinami symptomů. Ty mohou být způsobeny oportunními infekcemi, nádorovými onemocněními a dalšími projevy. Oportunními infekcemi bývají nejčastěji zasaženy plíce, trávicí trubice, mozek a kůže. U pacientů s AIDS je stokrát vyšší riziko vzniku nádorového onemocnění lymfatických uzlin než u normální populace. Mezi další projevy patří napadení centrálního nervového systému a vyvolání neurologických postižení.

Nemoc AIDS probíhá tak, že u pacienta střídavě dochází ke zhoršení a zlepšení stavu, přičemž období zlepšení znamená návrat k více či méně normálnímu klinickému stavu (Montagniera 1996 s. 31).

Infekce je velmi závažná, neboť proti ní není známa žádná účinná léčba. Jsou však k dispozici prostředky pro prevenci a léčbu určitých projevů souvisejících s HIV infekcí a jsou činěny kroky pro zlepšení kvality života pacientů a jejich přežití. Také již existují určité léky, které mohou výrazně prodloužit délku života pacientů.

Česká republika patří stále v evropském i světovém kontextu k zemím s nízkým výskytem HIV infekce a nemoci AIDS. Převaha nemocných je u nás především v hlavním městě a ve středočeském kraji. V posledním období se zvyšuje počet pozitivních případů diagnostikovaných u žen a procento případů nákazy získaných heterosexuálním stykem. (Jedlička 1996 s.48).

13. 5. Prevence a lékařské prohlídky

Úsilí venerologů o zavedení povinné lékařské prohlídky prostitutek se opírá o snahu předejít porušení § 226 trestního zákona č. 140/1961 Sb. - "ohrožování pohlavní nemocí".

V současné době je při potvrzené diagnóze pohlavního onemocnění, ale také při pouhém podezření na pohlavní onemocnění, lékař povinen podat hlášení. To obsahuje údaje o nemocné a pokud je to možné i o osobách, které měly anamnesticky pohlavní styk v tzv. kritické době. Dále také údaje o ohrožených osobách, které s nemocnou žijí v domácím prostředí nebo v kolektivu v době rozvinutých projevů nemoci. Odborný lékař je povinen

zajistit řádnou terapii a předepsané kontroly, včetně návrhu na vyřazení nemocné z příslušné evidence.

Na druhé straně je pacientka povinna podrobit se řádnému léčení i předepsaným kontrolám. Je poučena o zákazu pohlavního styku do doby vyléčení a toto poučení stvrzuje svým podpisem do zdravotnické dokumentace. (Nožičková 1997 s. 39). Tyto pravidla samozřejmě neplatí jen pro prostitutky, ale všechny pacienty.

Lékařské prohlídky mají své kladné i záporné stránky. Mezi záporné faktory patří snížení ostražitosti a obavy zákazníků z nakažení, což může mít za následek nebezpečí vyžadování sexu bez použití kondomu.

Na druhé straně včasný záchyt a léčba sexuálně přenosných chorob snižuje nebezpečí jejich dalšího přenosu, což je obzvláště významné u přenosu viru HIV.

V současné době se klade důraz na sebeuvědomění a vlastní péči ženy o své zdraví. Všechny prostituující osoby vědí, že by měly pravidelně chodit na prohlídku. Ale pravidelně chodí většinou jen ty, které k tomu nutí majitel klubu (Malinová 1996 s. 25).

14. Prostituce jako jedna z aktivit organizovaného zločinu

Problém prostituce je po léta těsně spjat s dvěma reálnými zly, jako by se jednalo o existenční spojení. S pasáctvím a s obchodem se ženami. Obě tyto aktivity spolu s organizováním prostituce lze zařadit do organizovaného zločinu.

Organizovaná kriminalita je fenomén, který v poslední době vystupuje v ČR stále více do popředí. *"Společenská nebezpečnost organizované kriminality je značná zejména pro mnohostrannou trestnou činnost, nevybíravé prostředky nátlaku, korupci a ovlivňování činnosti společenských institucí a politiků"* (Trávníčková 1999 s. 4).

Mezi tradiční zájmy organizovaného zločinu lze zařadit organizování prostituce a obchod se ženami. V žebříčku nejrozšířenějších forem organizovaného zločinu jsou formy související s prostitucí a s obchodem se ženami na třetím místě. Organizátory jsou především zahraniční skupiny, spolupracovníky bývají často Češi (Trávníčková 1995 s. 59).

14. 1. Pasáctví

Neschopnost nalézt přijatelný způsob regulace prostituce způsobily, že se sexuální nabídka začala řídit prostředky typickými pro tuto oblast - pasáky. Činnost pasáka představuje nejjednodušší formu kuplířství. *"Pod pasáctvím si lze představit instituci tzv. vlastní ochrany, začínající u jednotlivců a vedoucí až k rozvětveným organizacím. Pro pasáctví i pro celou oblast prostituce platí, že se úřady pokoušejí zlikvidovat prastaré vazby, které jsou pro všechny zúčastněné účelné, důležité a mnohdy rozhodující"* (Bassermann 1993 s. 296).

Pasák je osoba, která žije z výdělků prostitutek. Jeden pasák může organizovat kuplířství i pro více žen. Je to často milenec ženy a její ochránce. Jako každý člověk má i prostitutka potřebu emocionálních vazeb. Z tohoto hlediska lze snáze pochopit její vztah k pasákovi. Podle Macmillana (In Malinová 1982 s. 41) *"ve světě měnících se tváří, jak z hlediska prostitutek, tak zákazníka, pasák zůstává jako stabilní zjev, který mluví slovy lásky a citu."*

I když vztah k pasákovi (kuplíři) je také finančního charakteru, právě akt dávání peněz zbavuje ženy negativního pocitu ze vztahu k ostatním mužům. V osobě pasáka nachází svoji rodinu, má pocit ochrany a normalnosti (Ernstman-Mongard 1996 s. 95).

Absence emočního vztahu však není jedinou příčinou, proč si prostitutka pasáka "vydržuje". Provozování sexu je rizikovou prací nejen z pohledu pohlavních chorob, ale také agresivity zákazníka. Pasák je zde za tím účelem, aby dívku chránil před agresorem a v případě, že zákazník odmítá zaplatit za sexuální akt, přesvědčit ho o opaku.

Ale tato bezprostřední potřeba ochrany je v některých případech vynucená samotným pasákem, neboť mnohdy je prostitutka z jeho strany ohrožována a nucena proti své vůli ochranu přijmout. V praxi to znamená, že mu prostitutka odevzdává poměrně značnou část svého zisku.

V nejtěžší situaci se ocitá žena, která je v úplném područí pasáků. V této situaci se již sama nemůže rozhodnout o přijetí případného zákazníka, ani o jím vyžadované praktice. Musí také vzít každého zákazníka, který zaplatil, bez ohledu na to, zda chce či nechce použít kondom.

Přestupkový zákon bohužel posílil vazbu mezi pasáky a prostitutkami. Přibyl jím další důvod prostitutky "chránit", a tak přibyl i počet pasáků a prohloubila se jejich hierarchizace (Malinová 1996 s. 26).

14. 1. 1. Typy pasáků (kuplířů)

Skrytým pasákem může být majitel nočního klubu nebo jiného zařízení tohoto typu. Vztah mezi ním a prostitutkou je ryze obchodní. Provize majiteli činí v průměru 50 % výdělku dívky (Ernstman-Mongard 1996 s. 95).

Klasický typ pasáka představuje muž, jehož si vybrala sama prostitutka. Důvodů pro tento krok je několik. Především jí poskytuje ochranu, která představuje zabezpečení vybraného teritoria před dalšími prostitutkami, brání jí před zneužitím zákazníkem, ale především ji chrání před úředními autoritami. Často je jejím milencem, se kterým se cítí jako normální žena a ne jako prostitutka.

Vztah mezi nimi je autoritativní a citový. Žena vydělává peníze a pasák rozhoduje, kolik si smí nechat. Zajišťuje jí bezpečnost a sociální postavení. Jestliže nevydělává dost peněz, může ji potrestat. Žena je na svém pasákovi často citově závislá, což následně působí komplikace při případném trestním stíhání (Ernstman-Mongard 1996 s. 95).

Třetím typem pasáka je obchodník se ženami. Žena je pro něj pouze zbožím, které může být kdykoliv prodáno jinému obchodníkovi. Prostitutka obvykle neví, v jakém prostředí bude pracovat. Je zranitelnější, neboť většinou pracuje v zemi, ve které je cizinkou. Tento typ pasáka nemá k ženě žádný citový vztah. Jejich vztah je vztahem úplné závislosti. Zastrasování, finanční závislost a zadržování informací spolu s osobními doklady vytváří kulturní a sociální izolaci, která je pro obchodování se ženami charakteristická (Ernstman-Mongard 1996 s. 95).

14. 2. Organizování prostituce

Organizování prostituce je hodnoceno jako rozvinutá forma organizovaného zločinu. Jako taková je nositelem charakteristických znaků skupiny organizovaného zločinu. Tyto znaky zahrnují víceúrovňové organizační uspořádání skupiny, mezinárodní spojení a působení a také znatelnou snahu o proniknutí do oficiálních společenských struktur. Kuplířství je cíleně doplňováno širšími kombinovanými aktivitami, jak legálního, tak i ilegálního podnikatelského charakteru (Trávníčková 1995 s. 51-52).

Skupina zabývající se kuplířstvím mívá obvykle 2-5 členů, kteří mají různé úkoly. Prvním článkem skupiny je tzv. tipař. Ten vyhledává ženy a dívky na místech jako jsou diskotéky, zábavy apod. S ním se ovšem dívky a ženy nesetkávají. Kontaktuje je náborář, který se je pod různými záminkami snaží získat k provozování prostituce. V některých případech je použito i násilí, únos a jiné násilné prostředky. Třetí osobou v této kriminální skupině je dopravce, který dívky vozí na místo určení. Někdy se osoba tipaře, náboráře a dopravce kumuluje.

Hlavní článek tvoří pasák, neboli kuplíř, tedy osoba, která dívky k provozování prostituce přiměje, hlídá je a ochraňuje a z jejich prostituce kořistí. Mívá ve své kompetenci většinou 1-5 dívek.

Z prostituce mohou mít prospěch i další osoby, jako například hlídač aut, který hlídá auto zákazníka, zatímco se uskutečňuje sexuální služba. Dále majitelé klíčů, kteří za určitou provizi propůjčují byt k provozování prostituce (Trávníčková 1995 s. 51-54).

14. 3. Obchod se ženami

Obchod se ženami charakterizuje aktivitu, kdy je dívka či žena na základě mylných informací vylákána do zahraničí, aby zde provozovala prostituci. Orgány OSN se od první světové války zabývaly podrobně mezinárodním obchodem se ženami, jeho sociální i právní problematikou a poskytly tak policii nejdůležitější právní předpoklady pro možnost zásahu do těchto dosud chráněných zón (Bassermann 1993 s. 291).

Z hlediska trestněprávního lze obchodování se ženami označit za zvláštní případ kuplířství (Trávníčková 1995 s. 10). Tuto kriminalitu lze však rovněž postihovat jako trestné činy obchodování se ženami podle § 246 zákona č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, obchodování s dětmi podle § 216a (z 140/61), omezování osobní svobody podle § 231 (z 140/61) a zavlčení do ciziny podle § 233 (z 140/61).

Podle ustanovení trestného činu obchodování se ženami lze postihovat toho, kdo do ciziny zláká, najme nebo dopraví ženu v úmyslu, aby jí tam bylo užito k pohlavnímu styku s jiným. Spáchá-li tento čin jako člen organizované skupiny, bude podle odstavce 2, písmena a) potrestán přísněji. Zvýšená trestní sazba se dále vztahuje i na toho, kdo spáchá takový čin na ženě mladší 18 let nebo spáchá-li takový čin v úmyslu, aby ženy bylo užito k prostituci (Trávníčková 1995 s. 11).

14. 3. 1. Průběh obchodu se ženami

V dnešní době je obchod se ženami natolik organizován, že dívka či žena vůbec nemá šanci se ze systému vymanit. Všude je očekávána, předávána, doprovázena a hlídána.

Ve skupině zabývající se obchodováním se ženami bývá podle expertů zapojeno přibližně 5-10 osob. Základní funkce jsou obdobné jako u organizované formy kuplířství.

Častý průběh tohoto obchodu začíná tehdy, když se dívka či žena nechá zlákat pomocí lákavých inzerátů, v nichž je nabízena zajímavá a dobře placená práce v zahraničí. Většinou se jedná o práci hostesky, tanečnice, barmanky, au-pair apod. O práci prostitutky nebývá ani zmínka. Agentury podepisují s dívkami smlouvy, ve kterých opravdu slibují práci servírek a ostatních zmíněných profesí. Smlouvy jsou právoplatné, a to, jak s dívkami někdo naloží v zahraničí již není v našem zákoně postižitelné (Trávníčková 1995 s. 60).

Tyto agentury nabízející atraktivní práci v zahraničí obvykle zastupují první dva články, známé z trestného činu organizování prostituce, a to osobu tipaře a náboráře.

Vyskytují se také případy, kdy jsou dívky bez předchozího kontaktu násilně uneseny a prodány do zahraničí nebo jsou odkoupeny od českých pasáků po předchozím provozování prostituce v České republice.

Další osoby v procesu obchodu se ženami představují tzv. dohazovači. Ti kontaktují potenciální zákazníky. Součástí dohody o prodeji dívky je vždy předem stanovená finanční odměna pro dodavatele. Kupcem bývá převážně majitel hotelu, případně zábavního podniku, ve kterém jsou poskytovány sexuální služby. Přímý prodej provádí kuplíř (prodejce). Napomáhá mu v tom osoba, která falšuje doklady, aby dívky mohly být snadněji vyvezeny do ciziny. (Trávníčková 1995 s. 55). Falšováno bývá nejen jméno, ale také věk dívky. To se stává především v případech, kdy dívka ještě nedosáhla věku 18 let.

Z hlediska cenových relací lze konstatovat, že pasáci dohadují ceny individuálně za každou prostitutku na základě její poslušnosti, množství obslužených zákazníků za noc a množství vydělaných peněz za noc.

Transport dívky do zahraničí může být proveden dle několika variant. Nejčastěji dívka odjíždí dobrovolně na platné cestovní doklady a není jí znám pravý účel cesty. Varianty nelegálního transportu představuje dopravení dívky na falešné doklady, přechod tzv. zelené hranice, tedy v místech mimo hraniční přechody. Extrémní případy tvoří varianta, kdy je dívka pašována v úkrytu v motorovém vozidle, často proti své vůli.

14. 3. 2. Osud dívky v zahraničí

V zemi určení dívku převezme další organizátor a odveze ji na konkrétní místo, kde ji přebírá kupující. Je-li dívek více, jsou na hranici rozděleny do menších skupin a poté dopraveny na místo určení.

Poté, co je dívka dopravena do objektu kupujícího, následuje její příprava na výkon činnosti. Ta je do jisté míry podmíněna prostředím, ve kterém bude působit. V podstatě jde o objasnění určitých pravidel a podstaty činnosti, kterou bude dívka provozovat. Někdy je příprava rozšířena o primitivní výuku cizího jazyka. Prostředky jak dívku přesvědčit jsou různé. Od výhrůžek spáchání násilí na dalších členech rodiny, přes podání drogy až po fyzické i psychické týrání. *"Výsledkem u obětí, které se nechtějí ani tomuto nátlaku podvolit, je psychická a tělesná degradace osobnosti, výjimkou není ani smrt"* (Chmelík 2003 s. 51).

"Nechce-li dívka provozovat prostituci, je v přípravné fázi přesvědčována násilím i znásilněním. Většinou je to spojeno s omezením pohybu a odebráním osobních dokladů nebo s jejich výměnou za padělky" (Trávníčková 1995 s. 52). Dalším donucovacím prostředkem bývá podání drog.

Dívkám, kterým byla předem vyplacena záloha na oblečení, stravu nebo ubytování, je oznámeno, že si ji musí odpracovat prostitutí.

Organizování samotného průběhu prostituce, tedy vyjednávání cen a inkasování peněz, je již plně zajišťováno novým kuplířem. Ten také dohlíží, aby dívka dostatečně pracovala a poskytuje ochranu dívce, případně místu, kde je prostituce nabízena či realizována.

Po jednom až dvou měsících dochází k ukončení činnosti, neboť dívka je "okoukána", a proto je prodána jinam. Někdy bývá dívka ukradena jinými kuplíři.

V některých případech se dívkám podařilo utéci a oznámit svou situaci policii (Trávníčková 1995 s. 58). Trestní řízení ovšem komplikuje mnoho faktorů, neboť členové organizované skupiny například používají obdobné prostředky, kterými nutí dívky k prostituci i vůči svědkům a jejich rodinným příslušníkům za účelem změny výpovědi. *"Korupce, vyhrožování a zastrašování jsou podle expertů hlavními prostředky, které skupina používá vůči orgánům trestního řízení. Objevují se i falešní svědci"* (Trávníčková 1995 s. 62).

15. Možnosti řešení státu v oblasti prostituce

Prostituce byla vždy v některých zemích za určitých podmínek legální, jinde tiše tolerovaná a jinde vedla k trestnímu postihu. Ovšem mezinárodní zkušenosti ukazují, že žádná právní úprava a žádná organizace prostituce není ideální. Všechny přístupy mají své přednosti a své nedostatky.

K řešení prostituce lze přistoupit třemi podstatně odlišnými způsoby. Reglementačním neboli klasickým regulovaným systémem, represivním a aboličním systémem. Reglementační systém je možno ještě uplatnit ve formě nazvané "regulovaný systém bez legálně povolených veřejných domů" (Ernstman-Mongard 1996 s. 105).

15. 1. Klasický regulovaný systém

Klasický regulovaný systém neboli reglementace prostituce byl poprvé uplatněn v administrativní formě ve druhé polovině 19. století ve Francii. Představuje regulaci prostituce veřejnými úřady. Lze říci, že prostituci trpí, respektive ji legalizuje a podřizuje státnímu dozoru a kontrole, včetně navazujících opatření. Prostituci jsou vyhrazeny jednotlivé městské čtvrti či části. Stíhána je pouze prostituce nelegální, vymykající se stanovené kontrole (Trávníčková 1995 s. 7).

Prostitutky se podrobují policejní registraci, musí odvádět daně a docházet na pravidelné lékařské kontroly. Jsou vybaveny zdravotními kartami nebo knížkami, do nichž se zapisují pravidelné lékařské prohlídky. Tato opatření bývají v některých zemích zakotvena zákonem. Jejich praktickým prováděním jsou vždy pověřeny úřady první instance, tedy městské úřady.

Vedle příznivců měla reglementace ihned od počátku své odpůrce. Sklízela kritiku za nedbalé lékařské kontroly a poukazovala na skutečnost, že registrace prostitutek znemožňuje jejich reintegraci do společnosti (Lenderová 2002 s. 39).

Také poznatky zemí s reglementovanou prostitucí ukazují, že se daří registrovat a státní supervizi podrobit jen velmi malou část prostitutek. Oblast neorganizované, divoké nebo také "heroinové" prostituce je v tomto prostředí nejnebezpečnější po všech stránkách (Mittlöhner 1999 s. 95).

I neoreglementace jako specifická modifikace principu reglementace, při níž je policii odebráno právo zapisovat a vyškrtnout ženy ze seznamu prostitutek, se ukázala být nevhodným řešením vztahu společnosti a prostituce (Malinová 1982 s. 18).

15. 1. 1. Regulovaný systém bez legálně povolených veřejných domů

Tato forma nutí prostitutky, aby byly oficiálně registrované u příslušných úřadů, ale veřejné domy legální nejsou. Tento model existuje v zemích, které měly klasický regulovaný systém a kde je stále vyžadována registrace prostitutek, ale zároveň zde platí zákaz veřejných domů. *"Registrace má za cíl usnadnit zdravotní vyšetření, je proto známá jako nový regulační systém. Speciální zdravotní oddělení odpovídá za registraci prostitutek a za pravidelná zdravotní vyšetření. Obojí je v tomto systému povinné"* (Ernstman-Mongard 1996 s. 105).

15. 2. Represivní přístup

Represivní přístup (neboli prohibice) prostituci zakazuje a její provozování trestá. Staví se také proti existenci veřejných domů a proti registraci prostitutek. Postihuje také ty, kteří ji organizují nebo z ní jakýmkoliv způsobem těží. Klienti jsou rovněž v některých zemích, kde tento přístup platí, žalovatelní (Ernstman-Mongard 1996 s. 105).

Negativní stránka spočívá ve složité prokazatelnosti prostituce. Prokázat a potrestat prostituci, která se odehrává v soukromí, je prakticky nemožné. Navíc tam, kde je trestně odpovědná jen prostitutka, může docházet

k legálnímu šikanování a terorizování těchto žen ze strany zákazníků i policistů.

Kriminalizace také zcela znemožňuje státním organizacím získat smysluplný kontakt s prostituční subkulturou. Tento systém mimo to také vyžaduje zavedení nákladných mravnostních oddělení policie, která musí prostituci dozorovat, vyhledávat a stíhat (Mittlöhner 1999 s. 94).

15. 3. Aboliční přístup

Reakcí na reglementaci se stal abolicionismus, hnutí, které bylo zaměřeno především proti organizačním formám prostituce a založeno na falešné premise, že prostituce je výrazem mravní a hmotné bídy. Hnutí se zrodilo v šedesátých letech devatenáctého století v protestantském prostředí Anglie a Švýcarska spolu s feminismem a šířící se ženskou emancipací (Lenderová 2002 s. 49).

Českému abolicionismu dal teoretický základ Masarykův humanismus. Masaryk se prostitucí zabýval v přednáškách o praktické filozofii. Odmítl pojetí prostituce jako přirozeného zla či dokonce sociální potřeby, označil ji za hřích, za zlo, proti kterému se společnost musí bránit. Za hlavní prostředek obrany považoval mravní výchovu (Lenderová 2002 s. 43-44).

Abolicionisté žádali odstranění reglementace, zastávali názor, že prostituce je založena na existenci dvojí morálky, jiné pro muže a jiné pro ženy. Žádali také uzavření veřejných domů a zrušení policejní registrace. Upozorňovali také, že léčba prostitutek je neúčinná, pokud ji podstupují jen prostitutky a ne již jejich klienti, kteří tak mohou přenášet choroby na své manželky.

Aboliční přístup je tedy na jedné straně výsledkem rozsáhlého emancipačního hnutí, ale současně i neúspěšnosti principu reglementace při potírání prostituce.

Podle aboličního přístupu není prostituce ani regulována ani stíhána. Postižitelné jsou pouze některé jevy, které prostituci provázejí. Současně je vytvářen systém zdravotnických, hygienických, bezpečnostních a sociálních opatření vztahujících se k prostituci (Trávníčková 1995 s. 7).

15. 4. Morálka společnosti jako forma regulace prostituce

Vedle oficiálních norem reguluje chování členů společnosti morálka. Morálka na rozdíl od právních norem nemá jednoznačně celospolečenský charakter. Některé morální normy jsou uznávány v rámci celé společnosti, ale sociální skupiny existující uvnitř dané společnosti si vytvářejí vlastní morální principy a normy, které jsou odrazem jejich specifického postavení jednotlivých skupin ve společnosti. Sankce při nedodržování morálních norem představuje veřejné mínění. Účinnost veřejného mínění je někdy natolik silná, že může dojít až k vyloučení jedince z dané sociální skupiny. Nebezpečí takového vyloučení hrozí právě prostituujícím osobám (Malinová 1982 s. 40).

Z této skutečnosti vyplývá, že hlavní těžiště sociální kontroly prostituce spočívá na veřejnosti, především pak na nejbližším okolí prostituujících osob.

15. 5. Vhodné řešení prostituce v podmínkách České republiky

Pro podmínky v ČR se zdá být podle odborníků nejvhodnějším řešením přístup mající charakter aboličního přístupu s tím, že by k řešení problému byla přijata administrativní, zdravotní a bezpečnostní opatření, včetně systému kontroly a převýchovy prostitutek, aniž by se řešení přenášelo do oblasti trestního postihu (Válková 1993 s. 53).

V oblasti práva je odborníky kladen požadavek zejména na vytvoření zákonů na ochranu mravního vývoje nezletilých a zákonů týkajících se zdravotní péče. Také je poukazováno na nedořešenost situace obětí obchodování s lidmi.

Policie by měla prostituující osoby registrovat, kromě jejich osobních údajů by měla být zaznamenána i místa působení. Dále by měly být přesně vymezeny zóny, kde prostitutky mohou působit. Daleko tvrdší než dosud by měl být postih kuplířství.

Mitlöbner (1999 s. 95) se domnívá, že by bylo rozumné považovat poskytování sexuálních služeb za ohlašovací živost. Ne tedy jako živnost vázanou a státem dozorovanou.

Argumentem pro takovéto uspořádání je skutečnost, že institucionalizace prostituce vytváří v celé společnosti falešnou představu, že sex za peníze je jakousi legitimní potřebou, kterou by měl stát zajistit a dozorovat. Následkem toho lze pozorovat nikoli snahu zařadit prostituující osobu do normální společnosti, ale snahu o sociální rehabilitaci prostituce jako takové (Mitlöbner 1999 s. 95).

16. Vývoj právní situace v oblasti prostituce v ČR ve 20. století

Rozmach prostitutivního chování a s ním spojený nárůst počtu pohlavních onemocnění přivedl roku 1916 české místodržitelství k vydání základních pravidel pro úpravu prostituce, jimž se zkráceně říkalo "Prostituční regulativ". Jednalo se o nejrozsáhlejší a nejpodrobnější dokument týkající se prostituce. Regulativ představoval první reglementační nařízení, které v době, kdy byla reglementace již za zenitem své slávy, mělo celouzemní platnost. Byl prvním nařízením centrální povahy, které mimo jiné zobecnilo běžnou praxi městských úřadů, a to registraci prostitutek vydáváním zdravotních knížek (Lenderová 2002 s. 41).

Pro oblast prostituce byla tedy v našich zemích do roku 1922 určující reglementace, opírající se o převzaté rakousko-uherské právní normy. Avšak aboliční hnutí již o sobě dávalo vědět. V roce 1917 vyšel z prostředí pražských lékařů návrh, aby byl vypracován jednotný zákon na potírání pohlavních chorob. K jeho vypracování vznikla komise, ke které však stoupenci reglementace nebyli přizváni. Po prosazení aboličního přístupu byl přijat zákon č. 241/1922 Sb. "O potírání pohlavních nemocí". Byl to první aboliční zákon ve střední Evropě. Zrušil reglementaci prostituce a zakázal zřizování a udržování veřejných domů. Na základě tohoto zákona nebylo možné stíhat prostituci samotnou, ale kriminalizovány byly pouze některé jevy prostituci provázející. *"Svým obsahem, prováděním i ohlasem, který vyvolal, odpovídal aboliční zákon programově demokratickému duchu nové československé společnosti"* (Lenderová 2002 s. 52). Zákon rovněž odrážel zřetelný krok k emancipaci žen.

Složitější situace nastala při vlastní realizaci aboličního zákona. V Praze bylo jeho provádění a dohled svěřen autonomnímu úřadu - oddělení fyzikátu hlavního města Prahy. Tomu však chyběly peníze i odborníci. V následujících letech došlo ke značnému vzestupu výskytu venerických chorob. Pro nakažené prostitutky chyběla lůžka v nemocnicích.

Nedostatečnost zákona se projevila brzy po jeho vstupu v platnost. Funkci veřejných domů převzaly bary, vinárny a kavárny. Prostituce tak neztratila na svém objemu, ale na bezpečnosti. Neúspěch abolice vyvolal v polovině dvacátých let živou diskusi. Zákon postupně jednomyslně odmítla politická pravice, volající po návratu k reglementaci (Lenderová 2002 s. 55- 57).

Po roce 1945 postupně převládala represivní koncepce, umožňující nepřímý postih prostituce především podle dekretu prezidenta republiky č. 88/1945 Sb. "O všeobecné pracovní povinnosti". Také další právní úpravy netrestaly samotnou prostituci, ale například způsob získávání prostředků k obživě (Trávníčková 1995 s. 7).

V Československu byl roku 1950 přijat trestní zákon, který hovořil o přestupku proti mravnosti. Novela tohoto zákona z roku 1961 pak utvořila skutkovou podstatu trestného činu příživnictví. Trestní zákon č. 140/1961 Sb. umožňoval postih prostituce jako jedné z forem příživnictví podle ustanovení § 203. V souvislosti s prostitucí bylo možno postihovat i kuplířství a obchodování se ženami. Postihovat prostituci umožňovalo i ustanovení § 10 zákona č. 150/1969 Sb. o přečinech, které bylo opět namířeno proti příživnictví (Válková 1993 s. 50).

Opatření proti rozšiřování pohlavních nemocí pozbylo účinnosti v roce 1952 vydáním zákona o hygienické a protiepidemické péče a předpisů o jeho provedení.

Prostituce jako společenský jev nebyla ani později v našem státě řešena komplexně. Československý právní řád dokonce nikdy neobsahoval pozitivní vymezení pojmu prostituce.

Od roku 1990 pozbyla prostituce trestnosti. Jedinými trestnými činy, kde se hovoří o prostituci, jsou trestný čin kuplířství a trestný čin obchodování se ženami. Novela trestního zákona č. 140/1961 Sb., provedená zákonem č. 175/1990 Sb., ustanovení §203 o příživnictví zrušila. Byl zrušen i zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech, a tím i ustanovení §10 umožňující postih prostituce.

Jedinými zákonnými normami, které pojem prostituce v ČR právně reflektují, jsou zákon č. 241/1922 Sb., o potírání pohlavních nemocí ve znění

pozdějších změn a doplňků a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších změn a doplňků (Trávníčková 1995 s. 8).

16. 1. Právní situace dnes

Jak již bylo řečeno, otázka prostituce jako sociálně patologického jevu, na který se váže řada sociálních, zdravotních, bezpečnostních a dalších rizik, není právním řádem České republiky komplexně řešena. *"Právně jsou postihovány jen "doprovodné" jevy související s prostitucí nebo následky na objektu ochrany"* (Chmelík 2003 s. 67).

Ani trestní zákon v současném znění pojem prostituce nedefinuje, neboť její provozování není kriminálním deliktem. I výše zmíněné ustanovení trestného činu kuplířství a trestného činu obchodování se ženami existenci prostituce jen přiznávají, aniž ji jakkoliv vymezují.

Je zajímavé, že dosud platnou právní úpravou, která byla přijata k regulaci prostituce, je zákon č. 241/1922 Sb., nařízení o potírání pohlavních nemocí, ve znění zákona č. 158/1949 Sb. a zákona č. 88/1950 Sb. Předmět úpravy tohoto zákona byl novelizacemi významně omezen. Jeho dosud platné znění se omezuje na zákaz zřizování a udržování nevěstinců a na povinnost státní správy zřizovat ústavy, v nichž zajistí dočasný útulek a příležitost k nápravě prostitutek (Chmelík 2003 s. 67).

Snaha regulovat prostituci se však odrazila v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích, který byl novelizován dalšími třemi zákony, a to zákony č. 273/2001 Sb., 450/2001 Sb. a 320/2001 Sb. Zvláště významné je ustanovení §10, ve kterém je zakotvena pravomoc obce ukládat v samostatné působnosti obecně závaznou vyhlášku k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku. Zejména může stanovit, které činnosti, jež by mohly narušit veřejný pořádek v obci nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochrannou bezpečností, zdravím a majetku, lze vykonávat pouze na místech a v čase obecně závaznou vyhláškou určených, nebo stanovit, na kterých veřejně přístupných místech v obci jsou takové činnosti zakázány. Porušení vyhlášky může být kvalifikováno jako přestupek podle §46 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb.,

o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Prostituci tak lze postihnout pokutou. V některých případech může být naplněna skutková podstata trestného činu výtržnictví podle § 202 trestního zákona (Chmelík 2003 s. 67).

Na situaci vyplývající z prostituce a s ní spojené kriminality reagovali představitelé měst Aš, Cheb, Františkovy Lázně, Karlovy Vary, Sokolov, Bílina, Teplice, Děčín a Dubí požadavkem zákona, který by prostituci reguloval. Problém prostituce patří v těchto městech k nejpálčivějším (Trávníčková 1995 s. 20).

16. 1. 1. Návrh věcného záměru zákona o prostituci

Ministerstvem vnitra byl zpracován "Rozbor problémů souvisejících s prostitutí a vymezení podmínek jejich systémového řešení", které je součástí usnesení vlády č. 331 ze dne 14. dubna 1999 a usnesení vlády č. 1145 ze dne 15. listopadu 2000. Tento rozbor se stal východiskem pro vypracování věcného záměru zákona o prostituci³ (Dostupné na WWW:, <<http://www.mvcr.cz/aktualit/sdeleni/2003/zop.html>>).

Záměr zákona je regulativní a koresponduje i s doporučením Mezinárodní organizace práce (International Labour Organisation), která ve své tiskové zprávě ze srpna 1998 doporučuje všem státům přijmout následující opatření. Potírat dětskou prostituci a odstranit zneužívání osob provozujících prostituci. Pro osoby, které se dobrovolně rozhodly provozovat prostituci, zabezpečit takové pracovní a sociální podmínky jako pro pracující v jiných oblastech a zároveň pomoci obětem násilí a obchodu se ženami. S tímto doporučením souvisí požadavek zprůhlednit oblast sexuálního průmyslu a dekriminlizovat provozování prostituce. V neposlední řadě je uveden požadavek upřednostňovat zdravotní hledisko při provozování prostituce a vedení interních záznamů o jejích provozovateli (Chmelík 2003 s. 68).

Návrh věcného záměru zákona vychází z předpokladu, že není reálné prostituci jako určitý sociálně patologický jev právním předpisem účinně zakázat.

³ Příloha č. 3

Možné je jen právním předpisem stanovit určitá pravidla tak, aby prostitute nebyla veřejností pocíťována jako výrazný problém veřejného pořádku a aby také nepředstavovala vážné zdravotní ohrožení.

Cílem nové právní úpravy je především oddělit legální a nelegální dobrovolnou prostituci a minimalizovat počet osob, které jsou k prostituci nuceny násilím. Také poukazuje na nutnost založení možnosti ochrany těchto ohrožených osob před zneužíváním a obchodováním za účelem sexuálního vykořisťování. Dalším cílem je určení podmínek, za nichž bude možné prostituci vykonávat, stanovení pravidel pro její provozování na veřejně přístupných místech a v objektech a místech k tomu určených.

Jedním z určujících cílů je založit postavení osoby vykonávající prostituci jako osoby samostatně výdělečně činné, vyvíjející činnost mimo úpravu podle živnostenského zákona. Zároveň zakázat vykonávání prostitute osob mladších 18 let. Zdravotním cílem je omezit pravidelnými zdravotními prohlídkami šíření pohlavně přenosných a jiných nakažlivých chorob. A samozřejmě vytvořit možnost postihu osob, které budou konat v rozporu s navrhovanou právní úpravou.

Tento zákon by měl eliminovat případy narušování veřejného pořádku v souvislosti s vykonáváním prostitute a omezit trestní a další protiprávní činnost, která s prostitucí souvisí. Administrativním cílem je zavedení a zajištění evidence osob legálně provozujících prostituci (Dostupné na WWW:; <<http://www.mvcr.cz/aktualit/sdeleni/2003/zop.html>>).

Cílů sledovaných novou právní úpravou nelze dosáhnout s využitím stávající právní úpravy. Oblast prostitute a jevů s ní souvisejících je natolik široká, že jednoznačně nekoresponduje s žádným dosud platným zákonem. Proto byla zvolena cesta samostatného zákona, která se jeví jako efektivnější a přehlednější než dílčí novelizace jednotlivých právních předpisů.

Řešení navrhované ve věcném záměru je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, s výjimkou Úmluvy o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostitute druhých osob. Tato úmluva vstoupila v platnost dnem 25. července 1951. Československo k ní přistoupilo 14. března 1958. Aby mohl být přijat zákon o prostituci, je nejprve třeba tuto úmluvu vypovědět.

17. Trestné činy související s prostitucí

Závažná trestní jednání, která mají přímý vztah k prostituci, jsou obsažena v zákonu č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Rozhodujícím hlediskem pro vznik trestně právní odpovědnosti a následný trestní postih jsou příjmy z prostituce provozované někým jiným (Mitlöbner 1999 s. 99).

Rozbor trestních spisů a odborné literatury umožnil vytipovat nejfrekventovanější trestné činy, které s prostitucí souvisí. Jedná se o kuplířství, obchodování s dětmi a ženami, zavlčení do ciziny, omezování osobní svobody, zbavení osobní svobody, ohrožování pohlavní nemocí, znásilnění, ohrožování mravní výchovy mládeže, vydírání, pohlavní zneužívání, loupež, nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek, maření výkonu úředního rozhodnutí, padělání a pozměňování veřejné listiny. V následujících podkapitolách jsou uvedeny trestné činy, které v této oblasti vykazují největší frekvenci. Trestný čin obchodování se ženami zde zařazen není, neboť byl již zmíněn v kapitole č. 14.

17. 1. Trestný čin kuplířství podle § 204 trestního zákona

(1) Kdo jiného zjedná, přiměje nebo svede k provozování prostituce nebo kdo kořistí z prostituce provozované jiným, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 za použití násilí, pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné vážné újmy anebo zneužívaje tísně nebo závislosti jiného

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) získá-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 značný prospěch,*
- b) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny, nebo*
- c) spáchá-li takový čin na osobě mladší osmnácti let.*

(4) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2 na osobě mladší než patnáct let (Z 140/61).

Trestný čin kuplířství postihuje osoby, které dívky a ženy k prostituci svedou či jinak přimějí. Je nedílně spjat s provozováním organizované prostituce, a tak se stal ani ne tak nejobávanějším, jako spíše nejvíce obcházeným paragrafem (Malinová 1996 s. 21). V erotických klubech a barech jsou nejčastěji používány zcela otevřené praktiky, a to přímé placení procent (30 % - 60 %) z výdělku majiteli. Na ulici a silnici jsou s prostitutkami většinou pasáci, které může organizovaná skupina v případě jejich zatčení postrádat. Vyskytly se i případy, kdy byly k takovému kuplířství využíváni chlapci do věku 15 let, tedy právně obtížně postižitelní.

Obecným problémem, který ztěžuje stíhatelnost kuplířství, je neochota dívek poskytnout svědectví. Často se bojí fyzické pomsty nebo jsou vydírány. Tito kuplíři také často vyhledávají zejména dívky, které jsou na útěku z domova nebo výchovných ústavů. U nich je předpoklad, že nebudou věc oznamovat orgánům činným v trestním řízení, neboť samy se obávají dopadení a zájmu ze strany těchto orgánů (Trávníčková 1995 s. 56).

17. 2. Trestný čin obchodování s dětmi podle § 216a trestního zákona

(1) Kdo za odměnu svěří dítě do moci jiného za účelem adopce, využívání dětské práce nebo pro jiný účel, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo*
- b) získá-li takovým činem značný prospěch.*

(3) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, smrt nebo jiný zvlášť závažný následek (Z 140/61).

Tento paragraf postihuje osoby, které vydají dítě za peníze či jinou úplatu do moci jiného. Podle tohoto paragrafu by bylo také možné stíhat časté únosy především rómských dívek z rodin, nebo častěji z dětských domovů a jejich využívání k provozování prostituce.

"Ve srovnání s pobytem v dětském domově se život na ulici či silnici zdá zábavnější, a tak, pokud je dívka nalezena a vrácena, uteče podruhé sama" (Malinová 1996 s. 21).

17. 3. Trestný čin ohrožování mravní výchovy mládeže podle § 217 trestního zákona

Kdo vydá, byť i z nedbalosti, osobu mladší než osmnáct let nebezpečí zpustnutí tím, že

a) ji umožní vést zahálčivý nebo nemravný život, nebo

b) ji svádí k zahálčivému nebo nemravnému životu,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta (Z 140/61).

Občasné postihy podle § 217 narážejí často na vleklé soudní procesy. Než dojde k soudnímu projednání, dívka obvykle dovrší 18 let a již je, respektive její rodiče, právně nepostižitelná (Malinová 1996 s. 22).

17. 4. Trestný čin ohrožování pohlavní nemocí podle § 226 trestního zákona

Kdo jiného vydá, byť i z nedbalosti, nebezpečí pohlavní nákazy, bude potrestán odnětím svobody až na 6 měsíců (Z 140/61).

Ohrožování pohlavní nemocí, byť i z nedbalosti, je paragraf týkající se přímo prostitutek. Lze však podle něho postihnout i bránění osvětě ze strany pasáků, prováděné terénními sociálními pracovníky (Malinová 1996 s. 22).

17. 5. Trestný čin pohlavní zneužívání podle § 242 trestního zákona

(1) Kdo vykoná soulož s osobou mladší než patnáct let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.

- (2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na osobě svěřené jeho doзору, zneužívaje její závislosti.
- (3) Odnětím svobody na pět let až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.
- (4) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt (Z 140/61).

Tento paragraf společně s následujícím paragrafem 243 postihuje trend dětské prostituce, která má v naší zemi bohužel stoupající charakter. Častým problémem komplikujícím vyšetřování a následné soudní řízení je spolupráce s obětí, respektive s rodiči obětí. Často bývá pachatel neznám či v některých případech přímo záměrně utajován (Malinová 1996 s. 22).

18. Zákon o přestupcích

Poněkud odlišný od trestního zákona je zákon o přestupcích č. 200/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů, který postihuje činnosti tvořící nedílnou součást především pouliční a dálniční prostituce, a to nabídku a provozování sexuálních služeb.

Podle § 47 *"se přestupku dopustí ten, kdo na místě veřejnosti přístupném nabízí poskytnutí sexuálních služeb směřujících bezprostředně k uspokojování sexuálních potřeb nebo na takovém místě tyto služby poskytně nebo poskytnutí těchto služeb organizuje. Lze za něj uložit pokutu až do 15 000 Kč"* (Z 200/90).

Tento zákon připomíná tzv. Street Offences Law, proti kterému anglické prostitutky vystoupily s námitkou, že "prostituce sice není zakázána, ale všechny způsoby jak přilákat zákazníka ano" (Malinová, 1996, s. 24).

V případě řešení některých problémů spojených s provozováním prostituce se do popředí dostávají určité pravomoce obcí, které se snaží provozování prostituce regulovat obecně závaznými vyhláškami. Snaží se například vymezit určité zóny, kde mohou prostitutky nabízet své služby. Dodržování těchto vyhlášek je obsaženo v tomto zákoně o přestupcích. Tento postup však naráží na nejedno právní úskalí. Skutečnost, že se na regionální úrovni upravuje něco, co je na republikové úrovni zakázáno (prostituce je zakázaná, ale nikoli trestná) znamená, že tato úprava je *contra legem*, tedy proti zákonu. V těchto místních vyhláškách dochází také k nepřipustnému rozšiřování trestně právního postihu a nahrazování trestního zákona, což je opět postup protiprávní. Proto tyto postupy narážejí na nesouhlas a odpor ze strany správních úřadů, které byly nuceny některé z nich zrušit (Mittlöhner 1999 s. 91). Uplatňování těchto vyhlášek v praxi také naráží na praktickou nemožnost vymoci sankce uložené ve správním řízení.

19. Prevence

Prostituce je komplikovaný, společensky široce zakotvený problém. V současné době je prevence spíše chápána ve smyslu působení na podmínky vzniku nebo již vzniklé negativní jevy spojené s touto oblastí. V praxi je tedy prevence realizována jako působení na jednotlivé jevy samostatně. Jedná se například o prevenci kriminality, drogové závislosti, týrání dětí, pohlavního zneužívání a šikany. Postupuje se tedy tak, jako by tyto jevy existovaly izolovaně. Ve skutečnosti však jednotlivé jevy spolu často souvisejí (Chmelík 2003 s. 34).

Zkušenosti ukazují, že preventivní působení by mělo být systematické, zaměřené na ovlivňování podmínek vzniku těchto jevů komplexně. Léčením příčin provozování prostituce jsou nejlépe postihovány i její přímé projevy. S prevencí je však nutno začít již tam, kde jsou narušené vztahy v rodině a kde se u dívek objevují poruchy chování (Malinová 1982 s. 34).

V současné době je v České republice prevence v oblasti prostituce zaměřena na zdravotní problematiku, konkrétně na prevenci pohlavních chorob. Avšak velký význam má i zřizování a udržování anonymních poradenských středisek pro prostitutky a drogově závislé osoby, pro které je prostituce především prostředkem opatrování si peněz na narkotika (Trávníčková 2003 s. 71).

Úspěch v odkriminalizování prostituce se hledá ruku v ruce s prevencí HIV/AIDS. Prevence pohlavních chorob stejně jako prevence samotné prostituce závisí na stupni emancipace prostituujících se žen. Ten je podmíněn jednak individuálně, a to vlastním sebevědomím ženy, které závisí na individuálním vyrovnání se s profesí prostitutky. Jednak je dán znalostí a informovaností jak v oblasti bezpečného sexu, tak zákona a práva. Sociálně je podmíněn úrovní všeobecné emancipace žen ve společnosti a především určitou rovnováhou mezi právy a povinnostmi v oblasti nabídky sexuálních služeb (Malinová 1996 s. 26).

PRAKTICKÁ ČÁST

Možnosti resocializace a pomoci prostitutkám v ČR

Úvod k praktické části

Jak již bylo řečeno v úvodu magisterské práce, původním záměrem bylo v praktické části uplatnění testu "pojetí tělesného schématu" prostitutek v závislosti na délce provozované prostituce. Při absolvování stáže v organizaci Rozkoš bez rizika se tato možnost, stejně jako forma dotazníkového výzkumu ukázala být nereálnou, vzhledem k aktuálně probíhajícímu výzkumu organizovanému v rámci organizace R-R a k již dokončeným předcházejícím dotazníkovým výzkumům. Proto jsem se rozhodla věnovat praktickou část zmapování možnosti pomoci a resocializace těchto žen v České republice, neboť jejich reintegraci považuji za zásadní faktor na cestě společnosti k vyrovnání se s touto problematikou.

Jelikož se nejedná o klasický výzkum, nejsou zde uvedeny ani jeho obvyklé náležitosti. Lze však říci, že data byla shromažďována metodou cíleného rozhovoru s pomáhajícími pracovníky z této oblasti a studiem materiálů, dostupných zejména na internetu. Velmi přínosnou zkušeností byla možnost zúčastnit se terénní a institucionální sociální práce v R-R.

20. Resocializace

Provozování sexuálních služeb za peníze posunulo její poskytovatele k okraji společnosti. Proto jejich návrat k životnímu stylu běžné populace může být označován za resocializaci, tedy znovuzачlenění se do společnosti.

Avšak prostituce se stala pro podstatnou část osob, které ji provozují, psychosociálním patologickým životním návykem a má do jisté míry charakter subjektivně nezměnitelného životního způsobu (Bassermann 1993 s. 327).

Proto je tak těžké vymanit se z této subkultury a vrátit se do běžného života. Na ženu jsou kladeny psychické, sociální i ekonomické nároky, které není vždy lehké zvládnout. A nejsou to jen důvody objektivní, které návrat ztěžují. Sama společnost považuje prostitutku za bytost nesoucí závažné mravní stigma a dle toho také jedná.

Pokud se žena rozhodne skončit s kariérou prostitutky, je považováno za vhodné přerušit vazby s prostituční subkulturou, neboť v případě zachování těchto vztahů hrozí nebezpečí návratu. To však není vůbec jednoduché, neboť toto prostředí je často jediné, s kým se žena v letech, kdy provozovala prostituci, blíže setkávala.

Na cestě zpět se ženy střetávají s mnoha sociálními a ekonomickými problémy, při kterých většina z nich potřebuje odbornou pomoc pracovníků pomáhajících profesí. Tato pomoc je v České republice rozptýlena mezi jednotlivé sociální oblasti, takže žena je nucena obrátit se s každým svým problémem na jinou organizaci. S přihlédnutím ke skutečnosti, že vlivem provozované prostituce je její schopnost řešit své problémy značně omezena, představuje tato rozptýlenost sociálních služeb při resocializaci ztěžující faktor.

Za jedinou organizaci směřující svou pomoc výhradně prostituujícím ženám komplexně, může být považována organizace Rozkoš bez rizika, působící v Praze a Brně.

Avšak v situaci, kdy je v České republice více jak 800 zařízení, bezpočet silnic a ulic, kde je prostituce provozována, je potřeba zvýšené pozornosti pomáhajících pracovníků právě k této klientele.

20.1 . Cesta k resocializaci

Profese prostitutky (zvláště kategorie barových prostitutek) je jejími poskytovatelkami považována jen za dočasnou. V okamžiku, kdy se žena rozhodne skončit, vydává se na náročnou cestu. Ne všechny ženy však mají takové psychické dispozice (silná vůle, psychická odolnost, chuť překonávat překážky aj.) nebo žijí v takových podmínkách, které napomáhají k návratu, aby se dokázaly s tímto úkolem vypořádat samy. Cesta k resocializaci pak

v naší společnosti vede především přes neziskové a charitativní organizace, které ženě pomohou tuto cestu zvládnout. Do jisté míry je to dáno také faktem, že osoby patřící do prostitučního prostředí nemají ke státním úřadům a autoritám důvěru.

Samotná cesta k běžnému životu je tvořena překonáváním dílčích sociálních problémů a situací, vyrovnáním se se svou novou životní situací a adaptací v nové sociální roli. Především pak zvládnutím psychických změn své osobnosti a vytvořením podporujících interpersonálních vztahů. Nedošlo-li k přetrhání vazeb z původní rodinou, která je takového charakteru, že by zaručovala určité podpůrné sociální zázemí, je znovu navázání těchto vztahů velmi motivujícím faktorem.

Na mladší prostitutky působí jako vhodný a účinný motiv ke změně dosavadního způsobu života možnost, založit si rodinu a vychovávat děti. Většina žen, které zanechaly prostituce, uzavřely sňatek s mužem z jiného společenského prostředí. Jen velmi málo bylo těch, které prostituci opustily kvůli jinému zaměstnání (Malinová 1996 s. 27).

20. 2. Faktory ztěžující integraci prostitutek do společnosti

Pro prostitutky působící v nočních klubech a barech jsou značnou motivací pro vytrvání v sexuálním průmyslu peníze. Jejich příjmy dosahují výše 20.000 - 30.000,- Kč za měsíc, někdy i více. Ztěžujícím faktorem je zde neochota zřít se relativně snadného života v těchto zařízeních a vydělávat méně a s větší námahou.

Avšak ženy a dívky provozující prostituci na ulici nemají na rozdíl od barových dívek nijak zvláště vysoké příjmy a přesto stejně tvrději vzdorují jakémukoliv pokusu o resocializaci. Proč tomu tak je, lze shrnout do několika otázek. Co lze nabídnout těmto dívkám a ženám jako protihodnotu? Co je může více zaujmout než nejistá, ale patrně pro ně přitažlivá prostituce (Malinová 1982 s. 34)?

Především by to bylo zajímavé a dobře placené zaměstnání, ale tento problém je prakticky neřešitelný. Jejich přání často neodpovídají jejich

schopnostem. Chtějí být zpěvačkami, tanečnicemi, herečkami apod. V méně atraktivním a jednotvárném zaměstnání odpovídající jejich kvalifikaci nevydrží. Je těžké je přesvědčit, že prostituce nenese žádnou perspektivu.⁴

U starších prostitutek ve většině případů možnost založení rodiny jako vhodného resocializačního činitele odpadá. Jako vhodné řešení při resocializaci se tedy ukazuje individuální přístup a vytržení z dosavadního prostředí navázáním nových vztahů (Malinová 1982 s. 34-35).

⁴ Příloha č. 2

21. Pomoc prostituujícím ženám

Cílem pomoci, která je v naší zemi poskytována je především potřeba, aby si prostitutka uměla stanovit své hranice vzhledem k práci i ke klientům a dokázala se tak pokusit mít celkově svoji práci pod kontrolou. Je třeba, aby si uvědomila, že její tělo je to nejdůležitější co má a jen ona je za ně odpovědná. To je důležité zejména v případě, že ji zcela ovládá pasák. Uvědomění si důležitosti vlastního těla a dosažení kontroly nad svým tělem může být prvním krokem ke svobodě.

Pomoc těmto ženám je u nás poskytována především formou osobního poradenství. Nejdůležitější pomoc je potřebná zvláště v lékařské, sociální a psychologické oblasti.

V lékařské oblasti se objevuje potřeba poradenské služby prostitutkám i jejich zákazníkům. Některé prostitutky ačkoliv pracují v sexuální sféře, nemají základní znalosti o bezpečném sexu, pohlavních chorobách a možnostech přenosu. Pokud pravidelně navštěvují svého gynekologa často nevědí, že prohlídka nezahrnuje testování pohlavně přenosných chorob. Pokud ji požadují, musejí udat důvod tohoto přání a testy finančně uhradit. Zvláště udání důvodu testů je pro mnoho z žen velmi trapné. Je tak v zájmu celé společnosti, aby vyšetření na pohlavně přenosnou nemoc bylo možné absolvovat diskrétně a anonymně.

Mnoho, zejména mladších prostitutek má vážné sociální problémy různého charakteru. Je tedy účelné, aby jim byla věnována příslušná pozornost sociálních služeb.

Dle odborníků se ukazuje, že pouze legislativní přiznání práv prostitutkám spolu se sociální prací, zaměřenou zejména na přenesení zákonů do vědomí a chování prostituujících se osob, přináší žádoucí změny v hodnotové orientaci. Tato změna přináší především příklon k majoritní společnosti, změnu chování prostitutek, které začínají vyhledávat v případě potřeby ochranu u policie a ne u pasáků. Pozitivním znakem se stává vyžadování adekvátní lékařské péče a zvýšení sebejistoty ve vztahu k zákazníkům, kdy trvají pouze na bezpečném sexu (Malinová 2003 s. 62).

Otázkou zatím zůstává požadavek na vytvoření odpovídajících pracovních podmínek ze strany zaměstnavatele. Jedná se zejména o zajištění hygienických podmínek a dostupnosti prostředků prevence, kterou představují zvláště kondomy a lubrikanty. Zatím je tato otázka záležitostí prostitutek samotných.

Je velmi důležité upozornit, že praktický dosah zejména v oblasti sociální a psychické má tato pomoc jen v případech, kdy je s prostitutkou navázán vztah na úrovni, kdy je prostitutka rovnocenným partnerem a ne osobou, která je morálně níže. K úspěšné pomoci se dosahuje zvláště tehdy, dochází-li k opakovaným kontaktům. Praxe s touto klientelou ukazuje, že celá tato rozsáhlá problematika vyžaduje vzájemnou spolupráci různých organizací a institucí.

21. 1. Pomoc sociálních institucí

Sociální instituce je chápána jako soubor státních, případně nestátních subjektů působících v oblasti sociálních služeb, a to jako základní nástroj řešení obtížné sociální situace občanů. (Fritscherová 2003 s. 16-17) Sociální služby se dělí na služby sociální péče a služby sociální intervence. Služby sociální péče zahrnují zejména pečovatelskou službu, kluby (důchodců), osobní asistenci, chráněné bydlení, ústavní péči. Služby sociální intervence zahrnují poradenství, komunitní sociální práci, prevenci sociálně patologických jevů, sociální práci se skupinami. Dále pak azylová zařízení, noclehárny a služby pro bezdomovce, ubytovny pro matky s dětmi, krizová lůžka, domy na půl cesty a denní pobyty např. pro bezdomovce. Z pohledu řešení problematiky prostituce jsou významné právě služby sociální intervence. Tato péče je součástí systému sociální ochrany.

V případě této skupiny osob jde o občany, kteří se ocitli v nepříznivé situaci, kterou nemohou překonat bez pomoci společnosti, přičemž zvláštním aspektem této situace je, že ji v některých případech ani překonat nechtějí,

popř. ztratili schopnost si tuto situaci jako nepřijatelnou uvědomit (Fritscherová 2003 s. 17).

21. 1. 1. Služby sociální intervence

Jeden ze zdrojů pomoci mohou prostituující osoby najít v sociálním kurátorovi, který je zaměstnancem sociálního odboru místního nebo okresního úřadu. Jedním z jeho úkolů je pečovat o osoby, které nejsou dostatečně socializovány nebo nemají dostatečnou výbavu použitelnou pro trvalou koexistenci a kooperaci s běžnou populací.

Pro pomoc se svými osobními a osobnostními problémy mohou využívat síť poraden pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. Dále jsou k dispozici občanské poradny, které podávají informace o právech, povinnostech a oprávněných zájmech. Nabízejí různé možnosti řešení problému nebo životní situace a napomáhají tyto možnosti uskutečňovat.

Velký význam pro řešení životních problémů má společenství. Metoda sociální práce, tedy komunitní sociální práce, tuto podporu společenství nabízí. Vychází z předpokladu, že komunita má více sil a možností než jedinec a že je potřeba dát těmto silám možnost se projevit. Avšak v České republice není žádné zařízení ani organizace, která by prostitutkám takovou možnost nabízela. Organizace R-R nabízí možnost setkání v klubu, avšak nejedná se zde o typickou komunitní sociální práci, ale spíše o sociální práci s konkrétní specifickou skupinou klientů.

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, některé z pouličních a silničních prostitutek využívají azylových zařízení a nocleháren pro bezdomovce, případně ubytoven a azylových domů pro matky s dětmi. Ty jsou určeny k přechodnému i déletrvajícím bydlení. Jsou důležité i ve smyslu reintegračního činitele, které zachycuje, ubytovává a za pomoci širší spolupráce pomáhá hledat další uplatnění či zakotvení pro lidi v nouzi. Součástí služeb zde bývá obecné poradenství, pomoc při prosazování práv a zájmů a psychosociální terapie.

22. Neziskové a charitativní organizace pomáhající ženám poskytujícím sexuální služby

Asistence v oblasti psychosociální a právní je v naší zemi zajištěna zejména nevládními organizacemi. V České republice jsou pouze tři organizace, které se specializují na pomoc prostitutkám. Především je to organizace Rozkoš bez rizika s pracovišti v Praze a Brně a poradna římskokatolické charity "Magdala" ve Znojmě. Specifickou pomoc obětem obchodu se ženami poskytuje organizace La strada. Tyto organizace zajišťují asistenci zejména sociální prací v terénu mezi osobami provozujícími prostituci, kdy uskutečňují tzv. nízkoprahovou asistenci (streetwork) zaměřenou na práci s pouličními prostitutkami a prostitutkami pracujícími v klubech. Specializují se na zdravotní pomoc a prevenci pohlavně přenosných chorob a HIV/AIDS. V případě organizace La strada se jedná především o právní, poradenskou a částečně i sociální pomoc obětem obchodování se ženami bez věkového omezení (Butterweck 1996 s. 38).

22. 1. La Strada

La Strada je neziskovou organizací, která se začala zabývat politickou a sociální problematikou obchodu se ženami se ve střední Evropě. Své jméno si tato holandsko-polsko-česká organizace (financovaná z větší části programem Phare Evropské unie) vypůjčila ze stejnojmenného filmu Federica Felliniho, který v překladu znamená "silnice". Označuje jak místo, respektive pracoviště žen nabízejících sexuální služby, tak i místo jejich naděje na lepší budoucnost, která většinou směřuje na Západ.

La Strada Česká Republika, o.p.s. je nevládní nezisková organizace, která působí v oblasti řešení problematiky obchodu s lidmi. Česká La Strada byla založena roku 1995 a je jedním ze zakládajících členů mezinárodní sítě působící v devíti evropských zemích. Mezi tyto země patří Nizozemí, Polsko, Bulharsko, Bělorusko, Moldávie, Makedonie, Bosna a Hercegovina a Ukrajina (Dostupné na WWW: <<http://www.strada.cz>>).

La Strada nabízí pomoc osobám, které se dostaly díky praktikám užívaných obchodníky s lidmi do obtížné životní situace. Cílem činnosti organizace je pomoci obětem znovu nalézt své místo ve světě, hájit svá práva a lidskou důstojnost. Poskytuje klientele komplex sociálních služeb, které vycházejí z potřeb a požadavků klientely.

La Strada nabízí zejména bezplatné ubytování na anonymní adrese, které je doposud z důvodů omezených kapacit možné nabídnout pouze ženské klientele, bezplatné poskytnutí jídla a ošacení. Samozřejmostí je bezplatné poskytnutí sociální pomoci a poradenství, zprostředkování právní pomoci a lékařské péče. Zprostředkovávají také psychologickou a psychoterapeutickou pomoc. Důležitou pomocí je doprovodná sociální práce, při které je klientele poskytována asistence přímo při jednáních na úřadech a při komunikaci s relevantními státními a nestátními institucemi. La Strada je také schopna poskytnout časově a výší limitovanou finanční podporu a v případě cizinců a cizinek asistenci při návratu do země původu a zprostředkování pomoci v domovském státě.

Služby poskytované přímo pracovníky La Strady jsou zdarma. Přísně je zde dodržován požadavek anonymity klientely. Za každých okolností je vyžadován souhlas (či nesouhlas) klientek a klientů s úkony vykonávanými v jejich prospěch sociálními pracovníky. Veškeré aktivity La Strady vycházejí ze základních principů jako je úcta k lidským právům, rovnost příležitostí, nediskriminační přístup, princip "empowerment" (zplnomocnění) a ochrana zájmů obchodovaných osob (Dostupné na WWW:;<<http://www.strada.cz>>).

22. 1. 1. Základní činnosti organizace

Základní činnost organizace se soustřeďuje do tří oblastí. První oblastí je snaha o ovlivnění koncepčních a systémových opatření vlády v oblasti obchodování s lidmi ve prospěch obchodovaných osob. V rámci lobby spolupracuje se státními institucemi na přípravě různých vládních dokumentů, podílí se na výzkumech apod. Také přispívá k mapování fenoménu obchodu

s lidmi na národní a mezinárodní úrovni a rozšiřování informací o tomto jevu v rámci široké i odborné veřejnosti.

Druhou oblastí činnosti jsou prevenční a vzdělávací aktivity. V rámci prevence a vzdělávání se La Strada zaměřuje na primární, sekundární a terciální prevenci v různých cílových skupinách a na zvyšování informovanosti odborné veřejnosti o problematice obchodu s lidmi. Předávání informací se uskutečňuje prostřednictvím informačních materiálů, přednášek a školení. Vzhledem k tomu, že se mezi klientelou La Strady v předchozím období opakovaně objevovaly romské ženy, byly preventivní aktivity rozšířeny na novou cílovou skupinu: romské ženy žijící v sociálně vyloučených lokalitách.

Třetí oblast představuje samotná sociální pomoc obětem obchodu s lidmi. V této oblasti poskytuje La Strada širokou škálu sociálních služeb, od krizové intervence, přes poradenství až po dlouhodobou komplexní pomoc. Cílem pomoci je opětovné zařazení obchodovaných osob do běžného života.

Na pomezí prevence a sociální pomoci provozuje La Strada také INFO a SOS linku, která je určena jak pro obchodované osoby, tak pro širokou veřejnost. Na tyto linky se mohou obracet pro radu osoby cestující za prací do zahraničí, ale také obchodované osoby hledající pomoc (Dostupné na WWW:;<<http://www.strada.cz>>).

22. 2. Projekt Magdala

Projekt Magdala představuje poradnu pro ženy - prostitutky. Tento projekt byl vytvořen oblastní římskokatolickou charitou Znojmo. Jeho cílem je pomoc ženám, které pracují v prostituci, při návratu k běžnému životu. *"Poskytuje účinnou podporu těmto ženám a jejich dětem, aby mohly žít důstojným a smysluplným životem. Zmírňuje obtížnou životní situaci, přičemž respektuje jejich rozhodování"* (Dostupné na WWW:;<<http://www.znojmo.caritas.cz/02nasezrizeni/magdala.php>>).

Cílem této sociální služby je poskytnout možnost ženám jež provozují prostituci změnit svůj dosavadní způsob života, umožnit jim vyrovnat se se svou minulostí a pomoci jim zařadit se do společnosti běžné populace.

Pracovníci tohoto projektu upozorňují, že cílem není navrhovat klientkám různá řešení jejich situace, ale především jim naslouchat, doprovázet je a podporovat v samostatném rozhodování.

Ženám nabízejí pomoc a podporu v nouzi, poradenství v právních, sociálních, zdravotních a osobních záležitostech. Doprovázejí ženy na úřady, zprostředkovávají kontakty na další odborníky, jako jsou lékaři, právníci a duchovní. Prevence pohlavních chorob je zde prováděna především formou předávání informací. Poskytují také možnost provedení těhotenských testů a testů na HIV (Dostupné na WWW:;<http://www.znojmo.caritas.cz/02_nasezrizeni/magdala.php>).

22. 3. Rozkoš bez rizika

Rozkoš bez Rizika (dále jen R-R) je nestátní nezisková organizace s právní subjektivitou, registrovaná jako občanské sdružení u Ministerstva vnitra ČR.

Cílem sdružení R-R je především prevence a léčba sexuálně přenosných chorob a HIV/AIDS. Sdružení bylo založeno po vzoru zahraničních organizací jako výraz občanské snahy pomoci řešit problém prostituce. Stalo se tak 10. 4. 1992 v Brně, a to především z iniciativy PhDr. Hany Malinové, CSc. Organizace sdružuje osoby poskytující placené sexuální služby a odbornou veřejnost. Od vzniku organizace se tým pracovníků pomáhajících profesí snažil získat potřebné finanční prostředky a v Praze - městě s vysokou koncentrací komerčního sexu vybudovat poradenské centrum spolu se zdravotnickým střediskem. Záměr se podařilo dokončit v roce 1995, kdy bylo v centru Prahy, v Bolzanově ulici otevřeno poradenské centrum na skutečně evropské úrovni (Dostupné na WWW:;<http://www.volny.cz/rozkos/RR_main.htm>).

Cílovou skupinou této organizace jsou osoby s velmi rizikovým sexuálním chováním a životním stylem. Jedná se tedy převážně o prostitutky

(z erotických klubů i ulic), v menší míře pak o mladé bezdomovkyně a narkomanky (hlavně z pražských vlakových nádraží).

22. 3. 1. Poslání a cíle organizace

Příjemci služeb R – R jsou osoby ženského pohlaví – ženy a dívky, které provozují komerční sex nebo žijí v tomto smyslu rizikově. V evidenci sdružení se v současné době nachází přes 3 500 prostitutek.

Hlavním cílem činnosti R – R je zabránit šíření HIV/AIDS, což zahrnuje celou škálu preventivních aktivit. Od terénní sociální práce - streetwork na ulici a v klubech - až po diagnostiku a léčbu všech sexuálně přenosných chorob a gynekologických onemocnění (Dostupné na WWW:;<http://www.volny.cz/rozkos/RR_main.htm>).

Působnost sdružení je celorepubliková, přičemž hlavní pozornost je věnována místům s vysokým výskytem komerčních sexuálních pracovníků.

22. 3. 2. Pražské středisko

Pražské středisko je nízkoprahové zařízení, které je vybaveno klubovnou, ordinací, kuchyňkou a sociálním zázemím.

Pro klientky je centrum otevřeno každé pondělí a čtvrtek od 17 do 20 hodin. Poskytuje prostor pro většinu aktivit, které se dají rozdělit do tří kategorií. A to psychosociální, zdravotnické a volnočasové neboli kulturní aktivity.

V pondělí je ve středisku možnost využití poradenských služeb a sociálního servisu (osprchovat se, občerstvit, ošatit), ve čtvrtek je pak otevřena bezplatná gynekologicko-venerologická ambulance. Klubovna slouží k poradenské činnosti, jako čekárna v ordinačních hodinách i jako nepostradatelný prostor pro konání schůzí, besídek, oslav a nácviu divadelních představení.

22. 3. 2. 1. Psychosociální pomoc klientkám

V oblasti psychosociální pomoci si sdružení klade za cíl resocializaci svých klientek, počínaje snahou o změnu profese přes zlepšení vztahů s rodinou (zejména s dětmi) a okolím, až po vymanění z drogové či jiné závislosti. Sociální práci v R-R lze rozdělit na institucionální a terénní.

Streetwork neboli terénní sociální práce, patří k nejdůležitějším metodám činnosti v této oblasti. Dvakrát týdně v nočních hodinách navštěvují sociální pracovnice místa, kde se provozuje prostituce (kluby a ulice). K mimopražským či vzdálenějším pražským klubům se konají výjezdy mobilní ambulancí.

Na místě působení prostitutek jsou oslovovány již známé klientky a kontaktovány nové. Hlavní náplní této práce je nabídka bezplatného a anonymního testování prostřednictvím rychlotestů na HIV a syfilis, rozšiřování informačních materiálů o bezpečnějších formách práce a o službách sdružení R-R. Klientkám jsou nabízeny preventivní (ochranné) prostředky - kondomy a lubrikační gely (Dostupné na WWW:;<http://www.volny.cz/rozkos/RR_main.htm>).

Setkání bývají zakončena pozváním na bezplatné kompletní venerologické vyšetření, nabídkou psychosociální pomoci a předáním kondomu s důrazem na bezpečné poskytování sexuálních služeb. Kontaktovaným klientkám jsou také předávány důležité rady pro jejich práci, např. jak snížit rizika protržení kondomu, a co dělat, když k tomu přeci jen dojde.

Od roku 2004 začalo sdružení s důsledným monitorováním klientek v terénu. Vždy je zapisován počet kontaktovaných klientek a místo jejich pracoviště. Dále jsou přidány také informace, které je klientka ochotna dobrovolně sdělit. Jedná se především o jméno, věk, délka provozování prostituce, národnost a další důležité poznámky.

Institucionální sociální práce probíhá v poradenském středisku R-R. Zahrnuje práci krátkodobou i dlouhodobou. Mezi nejčastější úkony krátkodobé sociální práce patří vyřizování dokladů, pobytu na území ČR (dlouhodobý,

trvalý pobyt, občanství) a doprovázení na úřady. Tyto ženy nemají důvěru v úředníky, soudy ani policii.

Důležitou pomocí je asistence při hledání zaměstnání (to se týká především klientek, které přemýšlejí o ukončení své práce v sex byznysu), hledání ubytování apod. Do dlouhodobé sociální práce lze zahrnout např. pomoc klientce při návratu do společnosti, tedy při resocializaci. Mezi institucionální sociální práci patří dále poradenství, krizová intervence, prevence negativních sociálně patologických jevů a rozhovor (Dostupné na WWW; <http://www.volny.cz/rozkos/RR_main.htm>).

O některou z těchto forem pomoci přijdou dle pracovníků R-R požádat průměrně tři klientky týdně.

22. 3. 2. 2. Streetwork

Streetwork je jednou z nejdůležitějších aktivit v oblasti sociální práce s prostitutkami, a proto zde uvádím podkapitulu, která přibližuje a specifikuje tuto metodu sociální práce. *"Streetwork je specifická metoda sociální práce, která je zaměřena na ty, kteří tráví čas a pracují převážně v prostředí ulice a v lokalitách ohrožených sociální patologií, kde nelze aplikovat standardní formy sociální práce"* (Bednářová 1996 s. 77).

Činnost sociálního pracovníka, který oslovuje osobu na ulici, představuje primární objekt sociální intervence. Jeho práce je velmi důležitá, neboť včasné zachycení sociálních problémů, jejich odhalení a řešení v latentních formách je podmínkou účinné sociální prevence.

Hlavním smyslem streetworku je nabídka sociálních služeb přímo v terénu, tedy v místě, kde prostitutky působí. Pro efektivní práci s touto klientelou je důležité vytvořit nejprve podmínky pro získání důvěry, která se stává nezbytným předpokladem další spolupráce. Pracovníci využívají především metody, které vycházejí ze specifik práce na ulici.

V první fázi je nejdůležitější vyhledávací práce a navazování kontaktu, kdy sociální asistent (streetworker) mapuje terén a poznává lokalitu. Navázání kontaktu s prostitutkami záleží do jisté míry na atmosféře v daném nočním

nebo erotickém klubu a na vstřícnosti majitele či provozovatele. Vlastní kontakt se uskutečňuje v soukromí některého z pokojů, kde při odebrání vzorků pro testy na syfilis a HIV probíhá cílený rozhovor. Důležité je zde získat důvěru dívek a žen a vytvořit atmosféru otevřenosti. Při tomto rozhovoru je kladen důraz na dobrovolnost sdělených informací. Dívky sdělují jen ty informace, které chtějí. Cílem je především zjistit (kromě nutných údajů pro zdravotní pojišťovnu, která testy proplácí) délku provozování prostituce, počet dětí, spokojenost dívky s podmínkami, které v klubu panují a další informace, které vyplynou z průběhu rozhovoru.

Teprve po získání důvěry a akceptování osoby streetworkera začíná vlastní sociální práce (Bednářová 1996 s. 78).

Pro práci v terénu je důležité dodržovat určitá pravidla. V první řadě je nutné akceptovat profesi a životní styl takový, jaký si žena zvolila. Znamená to především přiblížit se k ní bez nadřazování nebo moralizování. Druhým pravidlem je, že základním nástrojem dosažení cíle je osobní kontakt a intenzivní práce v atmosféře důvěry. Nezbytné je umět aktivně naslouchat, neboť mnohé problémy nemusí být řečeny přímo, ale jen nepatrně naznačeny.

Pokud ženy požádají o jakoukoliv pomoc je tedy důležité přesně zjistit, co skutečně chtějí nebo potřebují. Těžkým požadavkem je nutnost objektivity, neboť každý pomáhající pracovník bývá ovlivněn svými pocity. V neposlední řadě je třeba si uvědomit, že ženy v této životní situaci často lžou (Butterweck, Malinová 2003 s 12).

22. 3. 2. 3. Zdravotnická pomoc

Organizaci Rozkoš bez rizika lze zařadit také jako nestátní zdravotnické zařízení, které klade především velký důraz na preventivní práci. Ta je zajišťována již zmíněným pravidelným streetworkem. Při něm jsou klientky opakovaně zvány na bezplatné vyšetření. To provádí každý čtvrtěk ve středisku v lékař-specialista. V nynější době spolupracují s R-R tři venerologové a dva gynekologové. Sociálně slabším, leč značně fertilmím klientkám je poskytována i bezplatná antikoncepce injekčního typu

K běžnému vyšetření v této ordinaci patří odběr krve na protilátky na HIV, syfilis a případně hepatitidy, výtěry na kultivační vyšetření na kapavku, Trichomonas, Chlamydia trachomatis, bakterie a kvasinky, příp. Mycoplasmata a Ureaplasmata (Dostupné na WWW:;<http://www.volny.cz/rozkos/RR_main.htm>).⁵

Tato vyšetření jsou bezplatná, neboť je nutné směřovat péči ke všem prostituujícím ženám. Je nutné, aby do střediska R-R docházely především ty, které žijí na hranici finanční nouze.

Za finančního přispění vlámských partnerů a Lékařské fakulty UK se také začalo realizovat bezplatné očkování klientek proti hepatitidě B.

Roku 1998 byla uvedena do provozu mobilní vyšetřovací jednotka, se kterou vyjíždějí pracovníci R-R do míst ČR s nejvyšším počtem sexuálních pracovníků. Do každého takového místa se vyjíždí dvakrát ročně v závislosti na finančních možnostech sdružení. Výjezdu se účastní lékař, zdravotní sestra a sociální pracovník a vyšetření jsou stejná jako v pražském středisku.

Situace v některých oblastech, která jsou navštěvována je komplikována, neboť zde nejsou dostatečné podmínky pro tuto prevenci. Například v Libereckém kraji v roce 2003 ukončilo svou činnost občanské sdružení Magdalenium, které zde v této oblasti působilo, což mělo za následek komplikace, jelikož terén není pro příjezd ambulance připraven a samozřejmě chybí i bezplatné zpracování biologického materiálu německou stranou, kterou Magdalenium zajišťovalo.

22. 3. 2. 3. Kulturní činnost R-R

Již devátým rokem je aktivní divadelní soubor Rozkoš (divadlo jako substituční droga), ve kterém účinkují klientky a příznivci sdružení. Soubor mimo jiné pravidelně vystupuje na mezinárodním semináři AIDS, DROGY a MY v Poděbradech. Aktivně se zúčastňuje preventivních aktivit pořádaných v rámci Mezinárodního dne boje proti AIDS a dalších relevantních akcí.

⁵ Příloha č. 4

K možnosti resocializace prostitutek v České republice cíleně napomáhají tři organizace. S přihlédnutím na specifické zaměření La Strady na oběti obchodu s lidmi, zůstávají organizace dvě. Rozkoš bez rizika s pobočkou v Praze a Brně, a poradna pro prostitutky Magdala, působící při znojemské charitě. Objevuje se tedy otázka, zda tyto dvě organizace jsou schopny svými silami a prostředky nabídnout pomoc tak rozsáhlé klientele, jakou prostitutky v naší zemi představují.

Situaci v Praze, Brně a okolí lze považovat za uspokojující jen z důvodu sídlících organizací. Nabídku jejich pomoci využívá ročně několik tisíc klientek. Jen v pražském centru R-R byla za rok 2005 zaznamenána návštěva 1782 klientek.⁶ Přitom sociální práce je zde zajišťována čtyřmi sociálními a terénními pracovníci a jedním psychologem.

Je však těžké si představit efektivní sociální práci, pokud v oblastech se značným výskytem prostituujících se osob nepůsobí žádná organizace zaměřující se na tuto klientelu. Výjezdy ambulance R-R zajistí několikrát ročně zdravotní pomoc a prevenci, ale není v jejich silách zajistit psychosociální a další pomoc.

Z uvedených skutečností lze konstatovat, že nabídka pomoci v ČR, zejména pak v příhraničních oblastech, kde je nejvíce rozšířená silniční a dálniční prostituce, je naprosto nedostačující.

Pokud přijmeme kategorizaci prostituce jako sociálně patologického jevu, který by měl být v naší společnosti minimalizován, není právě pomoc při resocializaci jejich účastníků žádoucí? Domnívám se, že právě pouze efektivní psychosociální a zdravotnická pomoc spolu s prevencí, zajišťována na celém území České republiky, je oním činitelem, který může v naší zemi prostituční scénu změnit.

⁶ Příloha č. 4

Závěr

K problematice prostituce je v České republice stále udržován ambivalentní postoj. Na jedné straně se pro mnohé stala sociálně neúnosnou, zvláště pak svými určitými formami sociální manifestace, na straně druhé stále není vyvíjena patřičná sociální prevence a pomoc, která by zabránila těmto společensky negativně přijímaným jevům.

Nelze očekávat, že by se míra prostituce a počet jejich provozovatelek snížil, neboť nesouměřitelnost normálního výdělku u většiny obyvatelstva s výší úplaty za provozování prostituce a exkluzivním způsobem života, budou stále lákadlem pro mladé dívky. Také klientela z řad cizinců v budoucnosti spíše poroste, neboť dívka v nočním klubu nebo na ulici je u nás stále ještě levnější než v západních zemích Evropy.

Sex se stal zbožím a jako zboží podléhá zákonitostem masové spotřeby i obchodní strategie. Právní prostitutky, které jsou prostředníky tohoto obchodu, jsou ignorovány, protože společnost se jimi naučila opovrhovat.

Avšak v prostitutkách nelze vidět pouze osoby negativně působící na své okolí, ale především osobnosti, které potřebují a mnohé z nich i hledají pomoc odborníků. Je třeba si uvědomit, že prostituce není práce jako každá jiná. Je a vždy bude vysoce stigmatizující. Otázkou zůstává, nakolik je jen provizorním či vynuceným řešením sociální situace některých sociálních skupin.

Shrnutí

Ve své magisterské práci jsem se zabývala stále aktuálním tématem prostituce. Zaměřila jsem se zejména na shrnutí publikovaných poznatků o této oblasti.

Úvodní kapitoly obsahují definici prostituce, specifika a teorie tohoto fenoménu. Čtvrtá kapitola zabývající se historickými proměnami prostituce ukázala zvláště nezničitelnost tohoto jevu, který se dokázal udržet přes všechny historické události.

Pátá až sedmá kapitola poukazuje na formy prostituce a typy prostitutek, přičemž zvláště dvě skupiny, které jsou blíže charakterizované, jsem měla možnost sama poznat.

Následující kapitoly se zabývají psychosociálními aspekty prostituce, popisují cesty dívek a žen k této profesi, mění se sebepojetí a poukazují na charakter partnerských a rodinných vztahů.

Jedenáctá a dvanáctá kapitola ukazuje druhou stranu v tomto vztahu, a to zákazníky a společnost.

V dalších kapitolách jsou uvedeny negativní faktory prostituce, kterými jsou venerické choroby a spojení s organizovaným zločinem.

Patnáctá až osmnáctá kapitola shrnuje právní vývoj a současnou situaci v této oblasti. Jsou zde také uvedeny nejfrekventovanější trestné činy související s prostitucí. Devatenáctá kapitola je věnována prevenci prostituce.

Praktická část se zabývá možnostmi resocializace a pomoci prostitutkám v ČR. Jsou zde popsány formy pomoci ze strany státních, nestátních a charitativních organizací.

Summary

In presented master's thesis I inquired of actually theme "prostitution". I specialized in summary published documents of this domain. Opening chapters present the definition of prostitution, its specifics and theory. The fourth chapter inquires transformation prostitution during the history showed to immortality this phenomenon.

The fifth to seventh chapters present different forms of prostitution and type of prostitutes. I have had possibility to specify experience with two of them.

Following chapters present psychosocial specifics of prostitution, describe different aspects of causes, which bring a woman to practice the prostitution, transformation of self-perception and present relationship with partner and family.

The eleventh and twelfth chapter present the other side of this relation - clients and public. In next chapters describes the negative factors of prostitution such as the spread of venereal diseases and connection with the organised crime.

The fifteenth to eighteenth chapters summarize the evolution of the juridical situation in this domain. There are presented the most frequency offence, which have connection with prostitution. The nineteenth chapter describe the prevention of prostitution.

The practical part documents the possibilities of the resocialisation and aid to prostitutes in Czech Republic. It describes forms of help from the part of governmental, non-governmental and charity organisations.

Seznam použité literatury

Monografické publikace

BASSERMANN, L.: *Nejstarší řemeslo*. Praha: Mladá Fronta, 1993. ISBN 80-204-0363-9.

BENTOVIM, A.: *Tyrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-6293

BISHOP, C.: *Lidský duch a sexualita*. Praha: Knižní klub, 1997. ISBN 80-7176-540-6.

BORNEMAN, E.: *Encyklopedie sexuality*. Praha: Victoria publishing, a.s., 1990. ISBN 80-85605-17-1.

CAPPONI, V.: *Sexuologický slovník*. Praha: Grada Publishing, 1994. ISBN 80-7169-115-1.

CEJP, M.: *Tři sondy k problematice organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995

ČERMÁK, M.: *Povolání: Děvka*. Praha: Rozmluvy, 1992. ISBN 80-85336-26-X

CHMELÍK, J.: *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6.

JANDOUREK, J.: *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-749-3.

KERNBERG, O.: *Normální a patologická láska: pohled současné psychoanalýzy*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-277-7.

KOLEKTIV AUTORU ROZKOŠ BEZ RIZIKA: *Ahoj u nás*, Praha: Rozkoš bez rizika, 1997. ISBN 80-239-0318-7

KOVAŘÍK, M.: *Šlapky šlapou do Evropy*. Praha: Magnet-Press, 1993. ISBN 80-85434-79-2

LENDEROVÁ, M.: *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0379-9.

MALINOVÁ: *Sociální patologie II*. Praha: SPN, 1982

MITLOBNER, M.: *Erotika a paragrafy*. Praha: Grada, 1999. ISBN 80-7169-691-9.

MONTAGNIERA, L.: *AIDS: Fakta - naděje*. Praha: Nadace pro život. Centrum preventivního lékařství 3 LF UK, 1996. ISBN 80-7071-051-9.

- MURÍN, G.: *Sex kontra kultura*. Praha: Nakladatelství Hynek, 1999. ISBN 80-86202-28-3.
- NOŽIČKOVÁ, M. a kol.: *Pohlavní choroby-diagnostika a léčba*, Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-136-97.
- OUTSHOORN, J.: *The politics of prostitution*. Cambridge: Cambridge university Press, 2004. ISBN 0-521-83319-1
- RINGDAL, N.J.: *Nejtěžší povolání světa, kapitoly z dějin prostituce*. Brno: Nakladatelství Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-046-5.
- SELF, H.J.: *Prostitution, women and misuse of the law, the fallen daughters of Eve*. London: Frank Cass Publishers, 2003. ISBN 0-7146-5481-7.
- TERYNGEL, J.: *Podnikání, právo, sex a erotika*. Praha: Nuga, 1991. ISBN 80-900271-4-8.
- TRÁVNÍČKOVÁ, I.: *Prostituce jako jedna z možných aktivit organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995.
- VÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.
- VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- VÁLKOVÁ, J.: *Kriminalita žen*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1993.
- VANIČKOVÁ, E.: *Dětská prostituce*. Praha: Růžová linka, 2002. ISBN 80-238-9449-8.

Zákonné předpisy

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších změn a předpisů

Zákon č. 200/1990 Sb., přestupkový zákon, ve znění pozdějších a předpisů

Sborníky

BEDNÁŘOVÁ, Z.: Streetwork-nový typ sociální práce. In *Ulice-Silnice-Dálnice*. Praha: ProFem a Rozkoš bez rizika, 1996, s. 77-79.

BUTTERWECK, B.: La strada. In *Ulice-Silnice-Dálnice*. Praha: ProFem a Rozkoš bez rizika, 1996, s. 7.

- EERNSTMAN-MONGARD, H.: Péče o zdraví prostitutek v cizině - práva a skutečnost. In *Ulice-Silnice-Dálnice*. Praha: ProFem a Rozkoš bez rizika, 1996, s. 103 - 107.
- EERNSTMAN-MONGARD, H.: Školení pro streetworkery. In *Ulice-Silnice-Dálnice*. Praha: ProFem a Rozkoš bez rizika, 1996, s. 95.
- FRITSCHEROVÁ, J.: Sociální instituce. In *Sborník příspěvků ze semináře sekce sociální patologie MČSS*. Praha: Masarykova česká sociologická společnost, 2003, s. 16-21.
- JEDLIČKA, J.: HIV a nemoc AIDS. In *Ulice-Silnice-Dálnice*. Praha: ProFem a Rozkoš bez rizika, 1996, s. 48.
- MALINOVÁ, H.: Lidé za okrajem společnosti. In *Sborník příspěvků ze semináře sekce sociální patologie MČSS*. Praha: Masarykova česká sociologická společnost, 2003, s. 62.
- MALINOVÁ, H.: Vývoj prostituce po roce 1989. In *Ulice-Silnice-Dálnice*. Praha: ProFem a Rozkoš bez rizika, 1996, s. 21-23.
- MALINOVÁ, H.: Právní postavení prostitutek v ČR aneb "Co s ní?" In *Ulice-Silnice-Dálnice*. Praha: ProFem a Rozkoš bez rizika, 1996, s. 26-29.
- TRÁVNÍČKOVÁ, I.: Subkultura a drogy v Praze. In *Sborník příspěvků ze semináře sekce sociální patologie MČSS*. Praha: Masarykova česká sociologická společnost, 2003, s. 71-72

Internetové adresy

- http://www.nova.medicina.cz/odborne/clanek.dss?s_id=4341&s_ts=37924,57920138
89 [1. března. 2006]
- <http://www.znojmo.caritas.cz/02nasezarizeni/magdala.php> [15. prosince 2005]
- <http://www.mvcr.cz/aktualit/sdeleni/2003/zop.html> [23. ledna 2006]
- http://www.volny.cz/rozkos/RR_main.htm [8. února 2006]
- <http://www.strada.cz> [8. února 2006]

Seznam příloh:

**Příloha č. 1 - Racionalizace jako způsob vyrovnání se s poskytováním
sexuálních služeb**

Příloha č. 2 - Příběh Lindy

Příloha č. 3 - Věcný záměr zákona o prostituci

Příloha č. 4 - Statistické přehledy R-R

Příloha č. 1

Racionalizace jako způsob vyrovnání se s poskytováním sexuálních služeb

Zdroj: rozhovor a pozorování v klubovně organizace Rozkoš bez rizika

Slečna Lucie, 27 let

Slečnu Lucii jsem poznala při své stáži v R-R, kdy přišla za účelem gynekologické prohlídky a odběrů pro zjištění pohlavních nemocí. Na první dojem působila křehce a ne příliš sebejistě. Byla elegantně oblečená a nalíčená. Jméno "Lucie", které udala při svém příchodu je jménem pracovním, které užívá ve styku se zákazníky. Rozhovor se odehrává za účasti sociální pracovnice R-R, mé a jedné další klientky.

Slečnu Lucii již pracovnice R-R znají, a proto je navázání otevřenějšího rozhovoru snadné. A jelikož se do centra dostavila po delším čase než je u těchto klientek obvyklé, směřují první otázky k tomuto mezidobí. Sama Lucie budí dojem, že potřebuje s někým o své situaci mluvit. Což se také brzy potvrzuje. Vypráví o uplynulých 6 měsících, kdy se rozhodla s prací prostitutky v nočním klubu skončit. Našla si práci barmanky, ve které však vydržela jen 2 měsíce. Poté podala výpověď z důvodu špatných vztahů s kolegy na pracovišti. Vrátila se opět do sex byznysu, nyní jako dívka na privátě a pro exkorní službu.

Při této fázi rozhovoru začíná být Lucie nervózní, těká pohledem a zrychluje tempo řeči. Vysvětluje proč se vrátila k této profesi, uvádí "racionální" důvody, aniž by předtím kdokoliv z nás dal najevo pochybnosti o jejím rozhodnutí. Mezi výčtem důvodů se objevuje zejména finanční motivace, zaměstnání spojené s bytem v Praze, časová flexibilita apod. Po udání několika důvodů prohlásí "já vím, že je to špatné, ale....." a opět udává důvody, proč je prostituce jediné zaměstnání, které může provozovat. Tato věta byla prohlášena velmi rychle a ztlumeným hlasem, nicméně nasvědčovala vnitřním pochybnostem o svém rozhodnutí. Tato myšlenka byla ovšem velmi rychle zapuzena racionálními argumenty.

Příloha č. 2

Příběh Lindy - "Perspektiva prostituce"

Zdroj: rozhovor s klientkou v klubovně organizace Rozkoš bez rizika

Slečna Linda, 29 let

Se slečnou Lindou jsem měla při své stáži možnost setkat se opakovaně. Poprvé, kdy přišla z důvodů gynekologické prohlídky. Tehdy uvedla, že chce s prostitucí skončit a najít si běžné zaměstnání. Vyjádřila požadavek sociální pomoci při realizaci svého přání.

Prvním krokem bylo sepsání profesního životopisu, který se ukázal jako nezbytný při hledání nového zaměstnání. Jeho sestavení probíhalo formou rozhovoru, kdy mi Linda sdělovala potřebné informace, které jsem poté převáděla do vhodné formy. Slečna Linda byla velmi otevřená a komunikativní, a proto se rozhovor často týkal i jejího osobního života a provozování prostituce. Pro účely této práce jsou však použity jen ty informace, které dokumentují vývoj jejího profesního rozhodování a ponechávají ji potřebnou anonymitu.

Linda se narodila nedaleko Prahy jako jediné dítě. Matka, která pracovala v oblasti kultury byla často služebně mimo domov. Když bylo Lindě 10 let, zemřela. Otec smrt matky těžce nesl, začal pít a péči o dceru nezvládal. Linda byla často v péči prarodičů a příbuzných. Svůj vztah k otci popisuje jako lhostejný, na matku si z důvodu její časté nepřítomnosti příliš nevzpomíná.

Po základní škole nastoupila Linda na obchodní akademii, kde byla vcelku dobrou studentkou. Ve třetím ročníku (v 17 letech) však školu opouští a začíná trávit čas v různých partách. Střídavě pracuje jako dělnice u několika zaměstnavatelů. V žádném zaměstnání však nevydrží více než dva měsíce. Práce ji nebaví, je pro ni příliš stereotypní a namáhavá. Finanční ohodnocení neodpovídá jejím požadavkům. Zúčastní se majetkového trestného činu, za který je odsouzena k trestu odnětí svobody na 2 roky nepodmíněně.

Po návratu z vězení se setkává s kamarádkou, která provozuje prostituci. Linda se k ní přidává. Zprvu se jedná jen o ojedinělé prostituční styky, kterými si vylepšuje svou finanční situaci. Opět se snaží pracovat, tentokrát jako barmanka, uklízečka apod. Po určitém čase ale naplno přechází k prostituci. Sama vypovídá, že

finanční motivace hraje velkou roli. Společně s kamarádkou působí v několika nočních klubech. Mezitím umírá její otec. Linda se stěhuje do nájemního bytu, který dříve obýval. Zvyká si na určitý životní standard. Peníze z prostituce jí zabezpečují možnost pořídit si věci, které dříve ze svého platu nemohla.

Nyní ve svých 29 letech by chtěla svůj život změnit. Touží po založení rodiny, ale v podstatě nikdy žádný vztah s mužem mimo prostituční prostředí nenavázala. Tento motiv ji přivádí k rozhodnutí skončit s prostitucí.

Po sepsání životopisu, přistupujeme k výběru z nabídky prací na internetu. Linda se zaměřuje zejména na inzeráty nabízející práci barmanky či servírky. Na některé nabídky ihned odpovídá, na některé se chce obrátit v následujících dnech. Ze střediska odchází z rozhodnutím začít znovu.

Příští setkání se slečnou Lindou se odehrává přibližně o měsíc později. Linda přichází pro výsledky testů a svěruje se, že znovu začala provozovat prostituci. Pracuje nyní v jednom z velkých nočních klubů v Praze. Stále touží po partnerovi a rodině a připouští, že provozováním prostituce se tomuto přání vzdaluje, ale není schopna toto prostředí opustit. Nabídky práce, se kterými při prvním setkání odcházela, se jí nepodařilo získat.

Vysvětluje, že peníze, které měla z předchozího období již utratila a nezbytně potřebovala další. Poté připouští, že si navykla určitému životnímu stylu, kdy si může pořídit téměř cokoli a neumí již s penězi hospodařit. Dále uvádí, že žije ve velkém bytě, který by si z běžného platu dovolit nemohla. Proto pro ni subjektivně prostituce představuje jediný způsob, jak si udržet všechny hmotné věci, které si přeje.

Budoucnost Lindy do určité míry záleží na intenzitě touhy po rodině. Je ovšem zapotřebí pomoci ji se změnou dosavadního způsobu života. Linda nemá příliš silnou vůli ani schopnost překonávat překážky. Z našeho rozhovoru o předchozích zaměstnáních vyplynulo, že při sebemenší známce problému nebo neshod utíká. Linda má dle mého názoru velkou šanci na resocializaci, ovšem jen s psychologickou a sociální pomocí.

Příloha č. 3

Ministerstvo vnitra ČR
odbor tisku a public relations

N á v r h

Věcného záměru zákona o prostituci

1. Přehled právních předpisů, k nimž se váže věcný záměr

Otázka prostituce jako sociálně patologického jevu, na který se váže řada bezpečnostních, sociálních i zdravotních rizik, není právním řádem České republiky komplexně řešena. Do jisté míry jsou právně regulované jen některé nejzjevnější problémy s ní související.

Dosud platnou právní úpravou, která byla přijata za účelem regulace prostituce, je zákon č. 241/1922 Sb. z. a n., o potírání pohlavních nemocí, ve znění zákona č. 158/1949 Sb. a zákona č. 88/1950 Sb. Předmět úpravy tohoto zákona byl provedenými novelizacemi zásadně omezen. Jeho platné znění se výhradně omezuje na zákaz zřizování a udržování nevěstinců a na povinnost státní správy zřizovat ústavy, v nichž se "femeslným prostitutkám" zajistí dočasný útulek a příležitosti k nápravě. Vedle této úpravy obsahuje i ustanovení zajišťující dozor nad zpusťou mládeží, která vede pohlavně nemravný život.

§ 10 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, umožňuje mj. regulovat i prostituci tak, aby nenarušovala veřejný pořádek v obci nebo nebyla v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdravím a majetku.

Na základě tohoto zákona mohou obce k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku stanovit obecně závaznou vyhláškou, které činnosti, jež by mohly narušit veřejný pořádek v obci nebo být v rozporu s dobrými mravy, ochranou bezpečnosti, zdravím a majetku, lze vykonávat pouze na místech a v čase obecně závaznou vyhláškou určených, nebo stanovit, že na některých veřejných prostranstvích v obci jsou takové činnosti zakázány. Podobně upravuje problematiku také zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

Vykonávání prostituce v rozporu s obecně závaznou vyhláškou lze podle § 46 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, postihovat jako přestupek. V některých případech může být vykonávání prostituce na veřejném prostranství naplněna i skutková podstata trestného činu výtržnictví (§ 202 trestního zákona).

Trestněprávně lze stíhat některé negativní jevy, které doprovázejí prostituci - trestná činnost páchaná na osobách provozujících prostituci (např. kuplířství, obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku) i samotná trestná činnost těchto osob (např. krádež). Trestní právo umožňuje postihnout i sexuální jednání, které může ohrozit mravní výchovu dětí a mládeže.

2. Rozbor stavu v oblasti prostituce - východiska pro vypracování věcného záměru zákona

2.1 Regulace dobrovolné prostituce v některých evropských státech

V Rakousku existuje od roku 1984 spolkový zákon, kterým jsou jednotlivé spolkové země zmocněny k místní úpravě prostituce. Zákon stanovuje dolní věkovou hranici prostitutky, místně omezuje prostituci, toleruje veřejné domy za předpokladu, že jsou řádně ohlášeny, obcím dává pravomoc při rušení licencí pro provozování veřejných domů a prostituce a dále je stanovena povinnost pro osoby vykonávající prostituci platit daně a absolvovat pravidelné lékařské prohlídky.

V Nizozemsku byl v roce 1999 přijat samostatný zákon o prostituci. Zákonem byla stanovena základní pravidla pro provozování prostituce jakožto jedné z forem podnikání. Prostituce je tolerována ve veřejných domech, ve vymezených ulicích a jako tzv. eskort servis. Je stanoveno, v kterou dobu lze prostituci vykonávat, obec má možnost rozhodovat ve věcech zřizování veřejných domů, povolování a zakazování prostituce. Jsou stanoveny postihy šíření pohlavních chorob a za vykonávání prostituce mimo stanovené prostory a čas. Dodržování zákona kontroluje mravnostní policie, na majitele veřejného domu se nepohlíží jako na kuplíře.

V Maďarsku byl přijat v roce 1999 zákon o organizovaném zločinu, jakož i o zásadách zákroku proti jeho projevu a s tím souvisejícími zákonnými novelizacemi. Součástí tohoto zákona je vymezení tzv. zón tolerance prostituce. Prostitutka musí disponovat lékařským osvědčením, není vyloučena existence veřejných domů - podléhají licenci vydávané Ministerstvem zdravotnictví a Ministerstvem hospodářství. Za porušení zákona jsou stanoveny přísné sankce - vysoké pokuty. Zákon také zakazuje zvukové a obrazové inzerování nabídky prostituce.

2.2 Východiska nové právní úpravy v České republice

Snahy o přijetí zákona o regulaci prostituce byly vyvinuty již počátkem 90. let některými poslaneckými iniciativami (poslanec Jaroš, poslankyně Mazalová), ale jejich návrhy nebyly dostatečně široce diskutovány. V roce 1999 připravilo návrh věcného záměru zákona o regulaci prostituce Ministerstvo vnitra. Tento návrh byl ovšem z jednání vlády stažen pro rozpor s Úmluvou o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob z roku 1951.

Současný věcný záměr zákona je předkládán na základě vládou schválených materiálů - "Rozbor problémů souvisejících s prostitucí a vymezení podmínek jejich systémového řešení" (usnesení vlády č. 331 ze dne 14. dubna 1999) a "Návrh opatření k řešení problémů souvisejících s prostitucí" (usnesení vlády č. 1145 ze dne 15. listopadu 2000).

Na základě výše uvedených materiálů lze konstatovat, že v České republice neexistuje komplexní právní předpis, který by definoval pojem prostituce a její vykonávání. O prostituci se pouze zmiňuje zákon o živnostenském podnikání.³ K problémům souvisejícím s prostitucí zejména patří:

- nedořešenost situace obětí obchodování s lidmi - cizích státních příslušníků i českých občanů. V současné době zatím neexistuje stabilní systém pomoci obětem obchodování s lidmi, zvláště ženami a dětmi. Tuto situaci se snaží napravit mezinárodní projekt OSN, který stanovuje povinnost vytvořit fungující systému ochrany obětí a svědků v trestním řízení obchodování s lidmi a zkvalitnit tak prevenci, vyšetřování a stíhání této trestné činnosti.
 - ochrana osob ve věku 15 - 18 let před prostitucí a dalšími formami mravnostní trestné činnosti tak, jak to vyžadují mezinárodní dokumenty vztahující se k ochraně lidských práv, respektive ochrany práv dětí, které jsou součástí našeho právního řádu;⁴
 - neefektivní snaha o regulaci erotických podniků,⁵ jejich počtu, vzhledu a umístění a kontrola jejich provozu. To se týká i preventivně - zdravotního působení mezi osobami vykonávajícími prostituci (v současné době je na území ČR více než 800 takovýchto zařízení);
 - zdánlivá možnost regulovat prostituci nabízenou na veřejných prostranstvích prostřednictvím obecně závazných vyhlášek, k jejichž vydávání jsou obce zmocněny zákonem o obcích. Uplatňování těchto vyhlášek však v praxi naráží na praktickou nemožnost vymoci sankce uložené ve správním řízení;
 - prozatímní neřešitelnost platby daní a poplatků z vykonávání prostituce a platby příspěvků na zdravotní a sociální pojištění;
 - ochromení normálního života občanů některých měst veřejně nabízenou prostitucí, která má nepříznivý vliv na veřejný pořádek a mravní výchovu dětí a mládeže;
- Návrh věcného záměru vychází z předpokladu, že není reálné prostituci jako určitý sociálně patologický jev právním předpisem účinně zakázat. Možné je jen právním předpisem stanovit určitá pravidla tak, aby prostituce nebyla veřejností pocítována jako výrazný problém veřejného pořádku, a aby také nepředstavovala vážné zdravotní ohrožení.

Cílem nové právní úpravy je:

- oddělit legální a nelegální dobrovolnou prostituci a minimalizovat počet osob, které jsou k prostituci nuceny násilím;
 - založit možnost ochrany ohrožených osob před zneužíváním a obchodováním za účelem sexuálního vykořisťování;
 - stanovit podmínky, za nichž bude možné prostituci vykonávat;
 - stanovit pravidla pro provozování prostituce na veřejně přístupných místech a v objektech a místech k tomu určených;
 - založit postavení osoby vykonávající prostituci jako osoby samostatně výdělečně činné, vyvíjející činnost mimo úpravu podle živnostenského zákona. V právním řádu vymezené postavení samostatně výdělečně činných osob nebude dotčeno;
 - zakázat vykonávání prostituce osob mladších 18 let;
 - omezit pravidelnými zdravotními prohlídkami těchto osob šíření pohlavně přenosných a jiných nakažlivých chorob;
 - vytvořit možnost postihu osob, které budou konat v rozporu s navrhovanou právní úpravou;
 - eliminovat případy narušování veřejného pořádku v souvislosti s vykonáváním prostituce;
 - zavést a zajistit evidenci osob legálně provozujících prostituci;
 - omezit trestní a další protiprávní činnost, která souvisí s prostitucí (např. obchodování s lidmi, ohrožování mravní výchovy mládeže, kuplířství, nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů);
- Cílů sledovaných novou právní úpravou nelze dosáhnout s využitím stávající právní úpravy. Byla zvolena cesta samostatného zákona, která se jeví jako efektivnější a přehlednější než dílčí novelizace jednotlivých právních předpisů. Oblast prostituce a jevů s ní souvisejících je natolik široká, že jednoznačně nekoresponduje s žádným dosud platným zákonem. Nejvhodnější variantou se jeví vytvoření samostatného zákona, využití souvisejících právních norem a dílčí změny v souvisejících zákonech.

3. Návrh věcného řešení

3.1 Prostituce a její vykonávání

3.1.1 Prostituce

Definice prostituce se bude shodovat s definicí obsaženou v návrhu nového trestního zákoníku: "soulož i jakýkoli jiný pohlavní styk s jinou osobou nebo osobami za úplatu".

Prostituce bude v nové právní úpravě vymezena tak, aby zahrnovala uspokojování sexuálních potřeb nejen prostřednictvím pohlavního styku, ale i uspokojování těchto potřeb jiným způsobem. Jiným způsobem může být např. uspokojování sexuálních potřeb prostřednictvím přímého užití předmětů či nástrojů.

Pojem prostituce se navrhuje založit jako pojem obecně platný. V právním řádu je již tento pojem užíván, aniž byl vymezen jeho obsah. Obsah pojmu prostituce proto vymezovala soudní praxe. Jako příklad lze uvést definici uvedenou v rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích -4 To518/1994 (č. 22/1995 Sb., soudních rozhodnutí a stanovisek) - "...prostitucí se rozumí pohlavní styk s jinými osobami za úplatu. Pojem "pohlavní styk" znamená jakýkoliv způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby. Nemusí tedy jít jen o soulož, tedy o přímý styk pohlavních orgánů, ale může jít též o dotyky na jakékoli části těla, onanii nebo vzájemnou onanii. Pojmy "pohlavní styk" a "soulož" nelze tedy považovat za synonyma...".

Navrhované vymezení prostituce postihne všechny případy vykonávání sexuálních služeb (od klasické soulože přes další formy uspokojování pohlavního pudu, např. sadomasochistické praktiky za použití předmětů a nástrojů, až po tzv. "erotické masáže"), kromě sexu po telefonu (sexem po telefonu je míněn pouze rozhovor se

zákazníkem, jehož cílem je v průběhu tohoto hovoru bez přímého fyzického kontaktu uspokojit sexuální pud (zákazníka). Za prostituci nebude považován ani striptýz.
Návrh nové právní úpravy nečiní rozdíly mezi pohlavími a bude se vztahovat stejně na muže i na ženy.

3.1.2 Vykonávání prostitute

Prostituce bude moci vykonávat pouze osoba starší 18 let s platnou licencí o způsobilosti k vykonávání prostitute (dále jen "licence") obsahující platný lékařský posudek osvědčující zdravotní způsobilost k vykonávání prostitute (dále jen "lékařský posudek").

Prostituci bude možné vykonávat pouze jako samostatnou výdělečnou činnost.

Vykonávání prostitute nebude živností podle zák. č.455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů. Podle zák. č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, se bude jednat o nezávislé povolání, které nebude živností ani podnikáním.

Prostituce nesmí být nabízena nebo vykonávána v těchto místech:

- a. úřední budovy (místo, kde je vykonávána státní moc a veřejná správa), kulturní, školská, sociální, církevní, zdravotnická a charitativní zařízení, kulturní a historické památky a objekty, dětská hřiště, sportovní areály, stanice železniční, autobusové a městské hromadné dopravy, areály letišť, dálnice, rychlostní komunikace a silnice I. třídy, včetně parkovišť, odpočívadel a čerpacích stanic k nim přilehlých;
- b. budovy s byty, které neslouží k výkonu prostitute, nebo ty, které s nimi mají společný vchod. Tento zákaz se nevztahuje na byty osob (zákazníků), které si osoby vykonávající prostituci berou do svého obydlí;
- c. byty, ve kterých žijí děti či mladiství;
- d. oblasti ve vzdálenosti do 100 m od míst uvedených v písm. a) a b), pokud tak stanoví obec obecně závaznou vyhláškou.

V zákoně by měl být stanoven taxativní výčet veřejně přístupných míst, kde bude provozování i nabízení prostitute zakázáno, zejména z důvodu ochrany mládeže a mravního cítění veřejnosti.

Vykonávání prostitute, které bude uskutečňováno mimo zákonem resp. obecní vyhláškou specifikovaná stanovená místa, vykonávání prostitute bez licence a bez lékařského posudku, bude možné sankcionovat.

Obec bude mít možnost určit okruh až do 100 m od míst uvedených v pís. a) a b), kde nemůže být prostitute vykonávána. Nebude mít ale oprávnění určit jiná místa, kde nebude moci být prostitute vykonávána, ani nebude moci určit, ve kterých místech je naopak prostitute dovolena (v této oblasti nebude možné využít § 10 zák. č.128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů). Obec bude mít rozsáhlou diskreční pravomoc v oblasti povolování zařízení pro výkon prostitute (srov. 3. 6. 1.).

Obec může dále povolit vykonávání prostitute v zařízení určeném k vykonávání prostitute (dále jen "zařízení") – viz bod 3.6 a násl.

3.2 Licence

3.2.1 Návrh na vydání licence

Návrh na vydání licence bude moci podat fyzická osoba starší 18 let.

Návrh na vydání licence bude možné podat obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, v jejímž obvodu má navrhovatel prostituci vykonávat.

Tímto ustanovením by se založila a rozšířila pravomoc obce s rozšířenou působností v rámci výkonu přenesené působnosti obce.

Navrhovatel, který nebude státním občanem České republiky, bude moci návrh na vydání licence podat pouze v případě, že je občanem členského státu Evropské unie.

Jako potřebné se jeví definovat skupinu cizinců, kteří mohou vykonávat prostituci. Pouze cizinci, kteří budou zároveň občany některého členského státu Evropské unie, budou moci podat návrh na vydání licence.

Česká republika čelí značnému přílivu osob z jihovýchodní Evropy, ale i asijských a afrických zemí, které chtějí na jejím území vykonávat prostituci. Z bezpečnostního hlediska a ochrany zájmů České republiky se jeví jako nanejvýš vhodné, aby vykonávat prostituci mohli toliko občané EU. Podobná úprava existuje také v Nizozemsku a Rakousku.

Vzhledem k tomu, že prostituci budou moci na našem území vykonávat pouze občané EU, nebude nutné provádět úpravy v zákoně č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (s ohledem na neexistenci vízové povinnosti).

Cizinci jako osoby samostatně výdělečně činné budou podléhat režimu zákona č.586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ani tento zákon nebude vyžadovat změny.

Navrhuje se osobní podání písemného návrhu na vydání licence.

Osobní podání je vhodné s ohledem na potřebu zajistit ověření údajů v návrhu na vydání licence a shodu fotografie se skutečnou podobou navrhovatele. Dále se předpokládá, že s ohledem na jednoduchost posouzení oprávněnosti návrhu bude možné licenci vydat na počkání.

Podání návrhu na vydání licence bude zpoplatněno formou správního poplatku ve výši 1000,- Kč. Tento správní poplatek bude založen novelou zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (srov. bod 5. 1. 3).

Výše poplatku za podání návrhu na vydání osvědčení byla stanovena tak, aby neodrazovala od realizace tohoto úkonu. Tato částka plně pokryje všechny náklady spojené s vydáním licence. V případě schválení nového zákona o správních poplatcích vypracovaným Ministerstvem financí s předpokládaným nabytím účinnosti k 1.1.2004 bude třeba promítnout navrhovanou změnu již v tomto zákoně.

3.2.2 Obsah návrhu na vydání licence

Navrhovatel v návrhu na vydání licence uvede své jméno, příjmení, rodné příjmení, datum narození, adresu místa trvalého pobytu, popřípadě místa pobytu a zdravotní pojišťovnu, jejímž je pojištěncem. 6 K návrhu na vydání licence připojí 2 fotografie. 7

Navrhuje se předkládati dvěma fotografiemi. Jedna fotografie bude založena na obci s rozšířenou působností a druhá bude umístěna v licenci.

3.2.3 Správní orgán

Plněním úkolů na úseku vydávání licence se navrhuje pověřit obecní úřad obce s rozšířenou působností. Výkon této činnosti je výkonem přenesené působnosti obce.

Podle poznatků Ministerstva vnitra působí na území České republiky přibližně 10 až 25 tisíc prostituujících se osob. Nelze však předpokládat, že všechny osoby legalizují svou činnost. Řada z nich prostituje ad hoc bez perspektivy trvalého výkonu této činnosti. Lze proto očekávat, že novou oblast svěřenou obci s rozšířenou působností bude možné zajistit v rámci stávajících pracovních sil a prostředků.

3.2.4 Ověřování údajů uvedených v návrhu na vydání licence

Obecní úřad obce s rozšířenou působností bude oprávněn údaje uvedené v návrhu na vydání licence ověřit podle občanského průkazu a průkazu vydaného zdravotní pojišťovnou nebo v případě cizince podle cestovního dokladu.

3.2.5 Podmínky pro vydání licence

Jako podmínky pro vydání licence se navrhují:

a. dosažení věku 18 let navrhovatele,

b. platný lékařský posudek (k problematice lékařského posudku srov. 3.5),

c. plná způsobilost navrhovatele k právním úkonům,

e. dobrovolnost rozhodnutí navrhovatele - navrhovatel tuto skutečnost prokáže čestným prohlášením, že licenci požaduje na základě svého svobodného rozhodnutí, tj. že nebyl k tomuto kroku zjednan, přinucen apod.,

f. doklad o zaplacení správního poplatku,

g. v případě žádosti o novou licenci doklad o zaplacení poplatku za vydání předchozí licence.

U navrhovatelů mladších 19 let bude ověřováno, zda soud neprodloužil nařízenou ústavní výchovu nebo uloženou ochrannou výchovu. V případě, že takové opatření bude soudem uloženo, nebude licence vydána.

Podmínky pro vydání osvědčení jsou navrženy tak, aby nevytvářely překážky, které by navrhovatel nebyl schopen překonat.

Spodní věková hranice, od které je možné vykonávat prostituci, je stanovena ve všech zemích regulujících prostituci. Věková hranice je vždy vyšší než hranice právem uznaná jako počátek pohlavního života. Vyloučením prostituce osob mladších 18 let se také dostojí mezinárodním závazkům (např. mezinárodní Úmluvě o potírání obchodu s ženami a dětmi, Úmluvě o právech dítěte). Spolu se zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, bude tento zákaz posilovat ochranu dětí před mravním zpusnutím. Lékařský posudek bude vydán na období jednoho měsíce. Zaručuje zdravotní způsobilost ke dni vydání. Nebude vylučovat absolutně možnost výskytu pohlavně přenosné a jiné infekční nemoci v průběhu této lhůty, ale výrazně omezí možnost vykonávání prostituce zdravotně nezpůsobilou osobou.

3.3 Vydání licence

Navrhovatel, který splní podmínky podle 3.2.5, vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností licenci.

Navrhuje se osobní převzetí licence.

Při vydání licence se bude postupovat podle správního řádu. Platnost licence bude 1 rok ode dne vydání. Licence bude veřejnou listinou.

Licenci bude možné ve většině případů, vzhledem k jednoduchosti úkonu, vydat bezodkladně (§ 49 správního řádu).

3.3.2 Náležitosti licence

V licenci budou uvedeny údaje v rozsahu vymezeném návrhem na vydání licence (viz. 3.2.2) s výjimkou údaje o zdravotní pojišťovně a dále údaj o orgánu, který licenci vydal a datum vydání licence. Licence bude opatřena fotografiemi navrhovatele. Součástí licence bude též lékařský posudek, obsahující otisk razítka a podpis lékaře, který posudek vydal, a datum vydání (srov. 3.5).

Vzor licence bude vydán vyhláškou Ministerstva vnitra.

Licence bude nepřenosná. Podoba licence bude vycházet z potřeby postupného zaznamenávání lékařského posudku. Licence bude mít podobu přeloženého listu o velikosti A6, který bude z vnější strany obsahovat fotografii a identifikační údaje, ochranné znaky k zamezení padělatelnosti a bude zalit do průhledné folie po straně, kde budou uvedeny osobní údaje, údaje o orgánu, který osvědčení vydal a fotografie. Vnitřní strana bude opatřena dostatečným množstvím kolonek pro záznamy obce s rozšířenou působností a lékaře. Pro kontrolu pravosti osvědčení bude vydán jeho VZOR prováděcím právním předpisem - vyhláškou Ministerstva vnitra. Licence, kterou musí na požádání zákazník osoba vykonávající prostituci předložit, může také obsahovat poučení o tom, že vyznačení lékařského posudku nezakládá absolutní jistotu o zdraví osoby a poučení o používání ochranných prostředků.

Do vydané licence vyznačí lékař dobu platnosti lékařského posudku (podrobněji srov. 3.5).

Licence bude opatřena evidenčním číslem.

Změny údajů v licenci bude provádět obecní úřad obce s rozšířenou působností, který licenci vydal. Navrhovatel bude povinen požádat do 15 dnů ode dne, kdy se stal údaj uvedený v licenci nesprávným, o změnu tohoto údaje. Oprávnění podle 3. 3. 4 budou platit obdobně. K žádosti osoba přiloží doklad o změně údaje nebo doklad potvrzující nový údaj.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností provede změnu údajů do 10 dnů ode dne podání žádosti. (novelou zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích založit možnost zpoplatnění vydání náhradního dokladu (licence) – viz. bod 5. 1. 3).

Za změnu, kterou bude oprávněn provádět obecní úřad obce s rozšířenou působností, se navrhuje nepovažovat vyznačení lékařského posudku. Toto vyznačení bude provádět praktický lékař.

Pro licenci platí presumpce správnosti.

V případě formální vady bude tuto možné odstranit, aniž by bylo potřeba podmínky odstranění takové vady právně regulovat.

3.3.3 Platnost licence

Licenci se navrhuje vydávat s dobou platnosti jeden rok. Doba platnosti licence nebude prodloužována. Doba platnosti se bude počítat ode dne vydání licence.

Územní platnost licence bude vymezena územím obce s rozšířenou působností, která licenci vydala.

Jedna osoba může být držitelem několika licencí. Záleží na její úvaze, zda bude prostituci vykonávat na jednom či na více takto vymezených územích.

Licence ztratí platnost, jestliže

a. uplyne doba platnosti v něm uvedená,

b. je ohlášena jeho ztráta nebo odcizení, nebo

c. držitel licence zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého,

d. obec s rozšířenou působností platnost licence zruší v zákonem stanovených případech.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností rozhodnutím zruší platnost licence

a. na žádost příslušného státního orgánu nebo zdravotní pojišťovny, jestliže osoba vykonávající prostituci nesplní povinnost, v oblasti pojištění na sociální zabezpečení nebo v oblasti zdravotního pojištění. Ke zrušení platnosti licence postačí nesplnění povinnosti k příslušnému dni uvedenému v jednotlivých zákonech

b. jestliže osoba vykonávající prostituci přestane splňovat podmínky pro vydání licence,

c. jestliže osoba vykonávající prostituci neplní povinnosti stanovené v bodě 3.7.2 e)

d. jestliže osoba vykonávající prostituci se dopustí přestupku nabízení nebo vykonávání prostituce na místě zakázaném,

e. jestliže osoba vykonávající prostituci se dopustí přestupku nabízení nebo vykonávání prostituce bez platného lékařského posudku,

f. bude-li poškozena tak, že zápisy v ní uvedené budou nečitelné,

g. bude-li obsahovat neoprávněně provedené změny,

h. dojde-li k podstatné změně podoby držitele licence,

i. na žádost držitele licence.

V případech uvedených v pís. d) až h) je orgán provádějící kontrolu oprávněn zadržet licenci a zaslat ji obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, která licenci vydala.

V rozhodnutí o zrušení platnosti licence uloží povinnost odevzdat neplatný doklad obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností.

Osoba, které byla platnost licence zrušena na základě pís. a), c), d), e) a g), si může požádat o novou licenci po uplynutí jednoho roku od jejího zrušení.

Nová právní úprava taxativně vymezí důvody, pro které bude zrušena platnost licence. Důvody podle písmena a), c), d) a e) sledují cíl zajistit plnění povinností v uvedených oblastech. Je třeba si uvědomit, že prostituci se v současné době zabývá většinou ta část obyvatelstva, která si příliš neuvědomuje své povinnosti vůči státu. Hrozba možnosti zrušení platnosti licence z uvedených důvodů bude mít příznivý vliv na plnění těchto povinností.

Ostatní důvody jsou standardními důvody pro zrušení platnosti úředně vydaných dokladů.

3.3.4 Oznámení o vydání licence

Osoby, kterým byla vydána licence, mají na základě § 33 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, "oznamovací povinnost" vůči správci daně. V tomto případě se ovšem navrhuje, aby tuto povinnost za ně plnil obecní úřad, který licenci vydal.

Oznamovací povinnost má podle § 33 zákona č. 337/1992 Sb. každý, kdo zahájí samostatně výdělečnou činnost, tzn. i osoby, které získaly licenci. Vzhledem k tomu, že tyto osoby budou muset plnit řadu jiných povinností (zejména odvádět daň z příjmu, vystavovat daňové doklady apod.), je snahou tohoto návrhu neodradit je příliš mnoha administrativními úkony od zapojení se do systému navrhovaného zákona. Splněním této povinnosti se proto navrhuje pověřit obecní úřad, který vydal licenci.

3.4 Vydání licence, nevydání licence, zrušení platnosti licence, změna údajů v licenci - vztah ke správnímu řádu

V případě vydání licence, nevydání licence, zrušení platnosti licence nebo při změnách údajů v licenci bude postupováno podle správního řádu. Při vyhovění žádosti se místo vydání správního rozhodnutí vydá licenci. Přes skutečnost, že se jedná o procesně jednoduchou záležitost, nelze vyloučit případy, že bude možné vyslovit pochybnost o splnění uvedených podmínek. Vydání licence je však podmíněno toliko splněním zákonem stanovených podmínek, které jsou navrženy tak, že by neměl vznikat prostor pro realizaci diskreční pravomoci,

Orgán, který je příslušný rozhodovat o udělení licence v rámci správního uvážení by tak neměl úmyslně zdržovat jeho vydání.

3.5 Lékařský posudek

Lékařský posudek vydá praktický lékař na základě svého a dalších odborných lékařských vyšetření. Lékařský posudek smí být vystaven pouze lékařem, který je oprávněn vykonávat lékařskou profesi na území České republiky a který je organizován v příslušné profesní komoře.⁹

Vydání posudku oznámí praktický lékař bez zbytečného odkladu orgánu ochrany veřejného zdraví¹⁰ příslušnému podle místa výkonu prostituce navrhovatele.

Lékařský posudek bude mít dvě formy

- a) doklad pro účely vydání licence a zároveň
- b) vyznačení v licenci.

Osobě, která se rozhodne vykonávat prostituci vydá lékař nejprve posudek pro účely vydání licence (ad a), na základě kterého jí obec s rozšířenou působností může vydat licenci k vykonávání prostituce. Osoba vykonávající prostituci bude poté povinna s vydanou licencí navštívit znovu praktického lékaře, který původní lékařský posudek vydal, aby jí do licence vyznačil otiskem razítka zdravotní způsobilost (ad b).

Oznamovací povinnost vůči orgánu ochrany veřejného zdraví bude lékař plnit až na základě prvního vyznačení o zdravotní způsobilosti.

Platnost lékařského posudku, respektive potvrzení vyznačeného v licenci (otisk razítka praktického lékaře, jméno a příjmení praktického lékaře, datum vystavení a podpis praktického lékaře) bude časově omezena - nejdéle na 30 dnů. V případě, že by doba platnosti lékařského posudku překročila dobu platnosti licence, praktický lékař na základě zákonem uložené povinnosti dobu platnosti lékařského posudku zkrátí tak, aby končila dnem platnosti licence.

Platnost lékařského posudku se z důvodu ochrany osob vykonávajících prostituci a osob využívajících služeb osob vykonávajících prostituci stanovuje na 30 dnů. Před skončením této lhůty bude osoba vykonávající prostituci povinna navštívit znovu svého praktického lékaře, který do licence již dříve posudek označil (otisk razítka), aby vyznačil otiskem razítka platnost na dalších 30 dnů, a to pouze v případě, že osoba vykonávající prostituci nebude shledána neschopná prostituci ze zdravotních důvodů vykonávat.

Lhůtu platnosti lékařského posudku bude oprávněn zkrátit s přihlédnutím k aktuálnímu zdravotnímu stavu osoby vykonávající prostituci:

- a) praktický lékař, který lékařský posudek vydal,
- b) lékař, který při vyšetření osoby zjistí, že tato trpí nemocí, pro kterou není zdravotně způsobilá tuto činnost vykonávat.

Lékař, který při vyšetření osoby zjistí, že tato trpí nemocí, pro kterou není zdravotně způsobilá tuto činnost vykonávat, bude povinen neprodleně informovat o této skutečnosti:

- a) orgán ochrany veřejného zdraví příslušný podle místa pobytu navrhovatele,
- b) obec s rozšířenou působností, která licenci vydala.

Obec s rozšířenou působností poté rozhodnutím zruší platnost licence podle písm. b) kapitoly 3. 3. 3.

Osoby vykonávající prostituci budou oprávněny ke změně svého ošetřujícího praktického lékaře pouze 1x za kalendářní rok.

Z důvodu evidence osob vykonávajících prostituci se navrhuje, aby osoby vykonávající prostituci směly změnit svého praktického lékaře pouze 1x za kalendářní rok.

Lékař do licence zaznamená zdravotní nezpůsobilost k vykonávání prostituce.

Problematiku lékařského posudku a souvisejících povinností lze podle názoru předkladatele upravit v rámci právní úpravy prostituce.

Problematika lékařského posudku bude provedena vyhláškou Ministerstva zdravotnictví.

Ministerstvo zdravotnictví vyhláškou stanoví např. seznam nemocí, pro které není osoba způsobilá vykonávat prostituci, jaká vyšetření a jak často (např. jaterní testy co 6 měsíců) se budou provádět atd.

Úhrada zdravotní péče poskytnuté v souvislosti s posuzováním zdravotní způsobilosti k vykonávání prostituce nebude k tíži zdravotního pojištění. Nebude se totiž jednat o výkony léčebné, ale o výkony prováděné na žádost fyzické osoby nikoli z objektivních zdravotních důvodů, ale v souvislosti s možností vykonávat prostituci. Návrh výše úhrad bude s ohledem na vytvoření předpokladů pro snadnou kontrolu hodnotově identický s výkony hrazenými ze zdravotního pojištění podle vyhlášky č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami. Zpracovaný návrh výše úhrady (hodnotová kalkulace jednotlivých výkonů) bude vydán Cenovým výměrem Ministerstva financí.

3.6 Zařízení a provozovatel zařízení

3.6.1 Zařízení

1) Vykonávání prostituce bude možné v zařízení (viz bod 3. 1. 2), které bude k tomu účelu určené (zkolaudované) a které bude splňovat stavebně technické, hygienické a další podmínky stanovené zvláštním předpisem pro ubytovací zařízení (s využitím zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů).

Jako optimální se jeví podřadit zařízení pod podmínky kladené na ubytovací zařízení třídy nejméně tři hvězdičky (srov. vyhlášku č. 137/1998 Sb., o obecných technických požadavcích na výstavbu). Ubytovací zařízení tohoto typu musí mít hygienické zařízení přístupné z předsíně (§ 53). V této souvislosti bude zapotřebí předmětnou vyhlášku novelizovat, kdy bude stanovena definice zařízení podle tohoto zákona – viz. bod 7.

U ubytovacích zařízení nižší třídy musí být v pokoji "pouze" umyvadlo s tekoucí vodou. Dalším důvodem pro stanovení výše uvedených podmínek je zamezení nabízení sexuálních služeb prostřednictvím tzv. "vitrín" nebo "výkladních skříní".

2) Navrhuje se podmínit zahájení stavebního řízení rozhodnutím obce vydaným v oblasti samostatné působnosti o povolení k provozování zařízení podle tohoto zákona na svém území.

Při rozhodování obec zohlední zájmy dalších osob, které mohou být rozhodnutím přímo dotčeny.

Obec bude subjektem oprávněným rozhodovat o provozování zařízení na svém území. Jedná se o činnost, která by spadala do oblasti samostatné působnosti obce. Zároveň obec při rozhodování zohlední také zájmy jiných osob, které mohou být rozhodnutím, kterým se povoluje zařízení pro výkon prostituce, přímo dotčeny. Jedná se např. o vlastníky sousedních staveb apod.. Tyto osoby budou účastníky řízení.

Rozhodnutí povolující provozování zařízení obec nevydává

1. pokud by se zařízení nacházelo v úředních budovách (místo, kde je vykonávána státní moc a veřejná správa), kulturních, školských, sociálních, církevních, zdravotnických a charitativních zařízeních, kulturní a historické památky a objekty, sportovních areálech, u stanice železniční, autobusové a městské hromadné dopravy, u areálů letišť, u dálnic, rychlostních komunikací a silnic I. třídy, včetně parkovišť, odpočívadel a čerpacích stanic k nim přilehlých a obdobných místech nebo v budově s byty, které neslouží k výkonu prostituce, nebo v těch, které s nimi mají společný vchod,

2. pokud by zařízení svým vzhledem nebo umístěním budilo veřejné pohoršení nebo ohrožovalo mravní výchovu dětí a mládeže,

3. jestliže provozovatel zařízení nesplní podmínku trestní bezúhonnosti (viz 3. 8),

Na řízení o udělení povolení obce se navrhuje vztáhnout správní řád. Návrh na vydání povolení k provozování zařízení bude podávat provozovatel zařízení.

Tato část právní úpravy zajišťuje pro obec možnost rozhodovat o umístění zařízení. V zájmu vyloučení případných snah umístnit zařízení tam, kde je to např. s ohledem na zájmy sledované v oblasti výchovy mládeže nevhodné, se zákonem stanoví případy, kdy nelze pro navrhovatele pozitivní rozhodnutí vydat. Současně tyto omezující podmínky přispějí k eliminaci vykonávání tzv. bytové prostituce.

V zájmu omezení recidivy páchaní specifikované trestné činnosti a v zájmu vytvoření předpokladů pro bezproblémové provozování zařízení bude podmínkou vydání rozhodnutí i trestní bezúhonnost provozovatele zařízení. Tato bezúhonnost je definována v další části věcného záměru.

Ministerstvo vnitra má k dispozici poznatky, že v rámci České republiky jsou již dnes některé nemovitosti užívány za účelem vykonávání prostituce (více než 800). Nejeví se však jako nutné v rámci přechodných ustanovení zabývat se otázkou těchto nemovitostí. K předmětnému účelu jsou totiž užívány bez státního souhlasu. Zároveň je potřeba uvést, že se předpokládá dostatečná legisvakantní lhůta pro případnou transformaci těchto objektů do podoby zařízení tak, aby byly splněny zákonem stanovené podmínky.

3.6.2 Provozovatel zařízení

Dolní hranice věku provozovatele zařízení k vykonávání prostituce je stanovena na 21 let.

Provozovatel musí ve zvýšené míře dbát na dodržování zákona o vykonávání prostituce. Ve 21 letech je již osobnost člověka zralá a nepodléhá již tolik vnějším vlivům. Také jiné právní předpisy stanovují pro výkon některých činností minimální věkovou hranici na 21 let. (např. zákon č. 119/2002 Sb., o zbraních; zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů aj.)

Navrhuje se neměnit standardní právní řešení problematiky jednání podnikatele - provozovatele zařízení (obchodní zákoník (§ 2 odst. 2), živnostenský zákon (§ 5)). Podnikatel bude oprávněn provozovat zařízení, pokud mu bude podle zvláštního právního předpisu vydáno živnostenské oprávnění na poskytování ubytovacích služeb, případně také hostinskou činnost.

3.6.3 Poplatek za povolení k provozování zařízení

Novelou zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, se založí možnost pro obec vybírat za provozování zařízení místní poplatek od provozovatele zařízení (k předmětu této novely srov. bod 7). Provozovatel bude povinen uhradit poplatek do 15 dnů ode dne, kdy nabude kolaudační rozhodnutí stavebního úřadu právní moci.

Příjem plynoucí z pronájmu pokojů osobám vykonávajícím prostituci a z dalších podnikatelských aktivit provozovaných v zařízení (např. z konzumace alkoholu) bude zdaněn standardním způsobem.

Novelou zákona č. 565/1990 Sb. bude stanovena maximální výše tohoto místního poplatku až na 200 tisíc Kč ročně za jedno zařízení. Zmocnění pro obec obsažená v cit. zákoně - např. stanovit podrobnosti vybírání tohoto místního poplatku, zejména stanovit konkrétní sazbu poplatku, úplatnost atd. - nebudou novelou dotčena.

V případě nabytí účinnosti v současné době připravované právní úpravy místní daně bude tento místní poplatek také transformován do podoby tohoto druhu daně.

3.6.4 Odnětí povolení k provozování zařízení

Obec bude oprávněna rozhodnout o odnětí povolení k provozování zařízení, pokud zjistí skutečnosti, které by bránily jejímu vydání, zejména jestliže provozovatel zařízení přestane splňovat podmínku trestní bezúhonnosti (viz 3. 8), nebude-li uhrazen místní poplatek za provozování zařízení anebo budou-li v tomto zařízení vykonávat prostituci osoby, jež k tomu nejsou podle tohoto zákona oprávněny. Na řízení o odnětí povolení k provozování zařízení se navrhuje vztáhnout správní řád, včas podané odvolání nebude mít odkladný účinek.

Rozhodování o odnětí povolení k provozování zařízení bude probíhat standardním způsobem podle správního řádu. V případě odejmutí povolení k provozování zařízení se bude jednat o odnětí definitivní, v případě

opětovného zájmu provozovatele zařízení o povolení k provozování zařízení bude muset provozovatel znovu žádat postupem podle bodu 3. 6. 1.

3.7 Povinnosti

3.7.1 Povinnosti provozovatele zařízení

Provozovatel zařízení bude povinen:

a) zajistit zřetelné a neurážlivé, pohoršení nebudící označení objektu jako zařízení podle tohoto zákona, V zájmu vyloučení pochybnosti, zda určitý objekt je či není zařízením, je potřeba zajistit jeho vnější či vnitřní označení. Při stanovení podmínek byl sledován cíl vyloučit křiklavé, veřejný pořádek či jiný právem chráněný zájem narušující označení.

b) zabránit přístupu osobám mladším 18 let do zařízení,

c) neumožnit osobě bez platné licence a bez lékařského posudku vykonávat prostituci v zařízení,

d) umožnit přístup do zařízení zaměstnancům příslušných orgánů v souvislosti s prováděním kontroly,

a vést knihu nájemců - osob vykonávajících prostituci a tuto na žádost kontrolních orgánů předložit,

b. vést evidenci o počtu a době pronájmu pokojů osobám vykonávajícím prostituci a tuto na žádost kontrolních orgánů předložit,

c. každoročně k 31. prosinci doložit trestní bezúhonnost (viz. 3. 8) obci místně příslušné podle místa, kde je provozováno zařízení,

d. uzavřít s osobou vykonávající prostituci podle tohoto zákona zvláštní smlouvu o pronájmu pokoje k výkonu prostituce, a to v písemné podobě 11

Kniha nájemců

Knihu nájemců bude povinen provozovatel zařízení vést z důvodu evidence všech nájemních smluv, které kdy s osobami vykonávajícími prostituci uzavřel. Do knihy provozovatel zařízení zapíše evidenční číslo licence, dobu platnosti licence, a obec s rozšířenou působností, která licenci vydala. Kniha bude pro účely kontroly vedena v písemné podobě. Navrhuje se, aby provozovatel zařízení uchovával knihu nájemců po dobu pěti let od provedení posledního zápisu. Provozovatel zařízení je povinen postupovat při vedení knihy nájemců v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

V zájmu ochrany osobních údajů se navrhuje v knize uvádět pouze navržené údaje.

Evidence pronajatých pokojů

Evidenci pronajatých pokojů bude provozovatel zařízení povinen vést, aby bylo možné zkontrolovat aktuální stav přítomnosti osob vykonávajících prostituci v zařízení, tzn. kdo, kdy a jak dlouhou dobu tráví na pokoji. Evidenci pronajatých pokojů bude možné vést v knižní podobě, v elektronické podobě nebo v podobě evidenčních listů.

V evidenci budou vedeny údaje v rozsahu knihy osob vykonávajících prostituci. Dobu pronájmu pokoje se navrhuje uvádět s přesností na hodiny. Knihu, elektronickou evidenci nebo evidenční listy bude provozovatel zařízení uchovávat po dobu pěti let od provedení posledního zápisu.

Evidence o počtu pronajatých pokojů bude vedena zejména pro kontrolní účely příslušného finančního úřadu při vypořádání se zálohou daní z příjmu.

3.7.2 Povinnosti osoby vykonávající prostituci

Osoba vykonávající prostituci bude povinna

a. vykonávat prostituci pouze za podmínek stanovených tímto zákonem,

b. na požádání zaměstnance kontrolního orgánu, provozovatele zařízení nebo zákazníka neprodleně předložit licenci,

c. oznámit ztrátu licence neprodleně obci s rozšířenou působností, která licenci vydala,

d. požádat do 15 dnů ode dne, kdy se stal údaj uvedený v licenci nesprávným, o změnu tohoto údaje postupem podle 3. 3. 2.,

e. po vydání licence obecním úřadem obce s rozšířenou působností se dostavit k lékaři, který vydal lékařský posudek, pro otisk razítka do licence.

Zákazník, podobně jako kontrolní orgán či provozovatel zařízení, má mít právo nahlédnout do licence, aby se ujistil, že službu vykonává oprávněná osoba.

3.7.3 Povinnosti osoby užívající služby osoby vykonávající prostituci

Osoba užívající služby (zákazník) osoby vykonávající prostituci bude povinna ověřit si, zda osoba vykonávající prostituci vykonává tuto činnost na základě řádně vydané a platné licence, včetně platného lékařského posudku a zda vykonává prostituci na místě zákonem nezakázaném.

Smyslem tohoto ustanovení je založit povinnost zákazníkovi, aby si ověřil dokumenty osoby vykonávající prostituci a v případě, že je osoba vykonávající prostituci nebude mít v pořádku takovou službu nevyužil.

Cílem je také zákonem motivovat zákazníky k odpovědnosti při využívání služeb osoby vykonávající prostituci, a to pod hrozbou sankce: – viz. bod 3. 11. 1

3.8 Trestní bezúhonnost

3.8.1 Doložení trestní bezúhonnosti

Trestní bezúhonnost se bude dokládat výpisem z evidence Rejstříku trestů. Tento výpis nesmí být starší tří měsíců.

Výpis z evidence Rejstříku trestů bude vydáván na základě zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů. Stáří tří měsíců ode dne vydání se jeví jako dostatečná lhůta.

V případě, že trestní bezúhonnost bude dokladována u cizince, bude navíc spočívat v doložení výpisu z rejstříku trestů, popř. obdobné evidence domovského státu. Tento výpis nesmí být starší tří měsíců. Výpis z rejstříku trestů nebo obdobné evidence domovského státu již nebude vyžadován při dokládání trestní bezúhonnosti na nový kalendářní rok v případě, že se cizinec převážně zdržuje na území České republiky. Cizinec doloží dva doklady dokladující trestní bezúhonnost.

3. 8. 2 Trestní bezúhonnost provozovatele zařízení

Za trestně bezúhonného se pro účely předmětné právní úpravy bude považovat provozovatel zařízení (fyzická osoba), který ve výpisu z evidence Rejstříku trestů nemá záznam o pravomocném odsouzení za spáchání trestného činu Neoprávněného podnikání (§ 118), Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§125), Zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 148), Nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 148b), Padělání a pozměňování veřejné listiny (§176), Nedovoleného ozbrojování (§ 185), Nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů (§ 187 a násl.), Výtržnictví (§ 202), Kuplířství (§ 204), Ohrožování mravnosti (§ 205), Obchodování s dětmi (§ 216a) Ohrožování mravní výchovy mládeže (§ 217), Vraždy (§ 219), Ublížení na zdraví (§ 221 a 222), Omezování osobní svobody (§ 231), Zbavení osobní svobody (§ 232), Zavlčení do ciziny (§ 233), Loupež (§ 234), Vydírání (§ 235), Znásilnění (§ 241), Pohlavního zneužívání (§ 242 a násl.), Obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku (§ 246), Krádeže (§ 247), Zpronevěry (§ 248), Podvodu (§ 250) nebo Legalizace výnosů z trestné činnosti (§252a).

Bude-li provozovatel zařízení právnickou osobou, prokáží trestní bezúhonnost fyzické osoby, které jsou zapsány v obchodním rejstříku jako osoby oprávněné jednat za právnickou osobu; právnická osoba, která se nezapisuje do obchodního rejstříku prokáže bezúhonnost fyzických osob, které jsou označeny ve zřizovacích dokumentech jako osoby oprávněné za ni jednat.

Cílem požadavku trestní bezúhonnosti je eliminovat rizika při provozování zařízení. K tomuto bylo přihlédnuto i při vymezování skutkových podstat trestných činů. Trestní bezúhonnost je požadována zejména u skutků, které mají souvislost s vykonáváním prostituce nebo s provozováním zařízení.

Trestní bezúhonnost osoby vykonávající prostituci se nebude přezkoumávat. Záměrem navrhované právní úpravy je podchytit (registrovat) co největší počet osob vykonávajících prostituci, a proto byl požadavek na trestní bezúhonnost v rozporu s tímto záměrem.

3.9. Evidence

3.9.1 Evidence vedená obcí

Obecní úřad obce s rozšířenou působností povede evidenci osob, kterým byla vydána licence.

Obecní úřad obce, která vydala povolení k provozování zařízení podle tohoto zákona povede evidenci takových zařízení, a stejně tak evidenci osob, kterým vydala povolení k provozování tohoto zařízení.

V evidenci se navrhuje uchovávat údaje stanovené tímto zákonem a údaje získané v souvislosti s vydáním licence a v souvislosti s plněním úkolů v této oblasti.

Údaje k jednotlivé osobě vedené v této evidenci se navrhuje zničit po uplynutí pěti let od roku, kdy byla provedena poslední změna nebo doplnění těchto údajů.

Evidence bude sloužit pro potřeby obce s rozšířenou působností. Nebude dotčeno právo osoby požádat o sdělení údaje na základě tohoto nebo zvláštního zákona.

3.9.2 Evidence vedené orgánem ochrany veřejného zdraví

Orgán ochrany veřejného zdraví povede evidenci osob, kterým byl vyznačen lékařský posudek do osvědčení, z důvodu prevence zejména pohlavně přenosných nemocí.

Údaje k jednotlivé osobě vedené v této evidenci se navrhuje zničit po uplynutí pěti let od roku, kdy byla provedena poslední změna nebo doplnění těchto údajů.

Důvodem vedení této evidence je prevence šíření pohlavně přenosných chorob. Nebude dotčeno právo osoby požádat o sdělení údaje podle tohoto nebo zvláštního zákona. Způsob hlášení o vydání lékařského posudku orgánu ochrany veřejného zdraví upraví vyhláška Ministerstva zdravotnictví.

Podle názoru předkladatele lze orgán ochrany veřejného zdraví zmocnit k vedení evidence v rámci této úpravy.

3.10 Kontrola

Kontrolu dodržování povinností vyplývajících z tohoto zákona v oblasti povolování provozování zařízení k výkonu prostituce bude vykonávat obecní úřad obce, která vydala povolení k provozování zařízení, a to v přenesené působnosti.

Kontrola bude prováděna na základě zákona č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů. Kontrolní působnost podle jiných právních předpisů nebude dotčena (jedná se např. o kontrolu živnostenského úřadu podle zák. č.455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů, nad dodržováním podmínek provozování živnosti u provozovatelů zařízení k výkonu prostituce, kontrolu stavebního úřadu podle zák. č. 50/1976 sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů, nad dodržováním povinností týkajících se stavby zařízení pro výkon prostituce, kontrolu příslušníků Policie ČR podle zák. č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, v oblasti přestupků a trestné činnosti).

Nenavrhuje se rozšířit pravomoci obecní policie i do této oblasti. Dle našeho názoru je policie ČR v rámci odhalování a zamezování přestupků resp. trestných činů schopna efektivně tuto funkci zajistit. Navíc se zde otevírá nový prostor pro možné korupční jednání, a vzhledem k tomu, že příslušník obecní policie musí splňovat nižší kvalifikační předpoklady než je tomu u policie ČR, také riziko korupce je u těchto osob vyšší.

3.11 Sankce

3.11.1 Přestupky

Navrhuje se jako přestupek postihovat jednání, které spočívá v tom,

a) že osoba vykonávající prostituci

•na požádání zaměstnance kontrolního orgánu, provozovatele zařízení nebo zákazníka neprodleně nepředloží licenci,

•neoznámí ztrátu licence neprodleně obci s rozšířenou působností, která licenci vydala,

•nepožádá do 15 dnů ode dne, kdy se stal údaj uvedený v licenci nesprávným, o změnu tohoto údaje postupem podle 3. 3. 2.

Navrhuje se toto sankcionovat pokutou do 5 000 Kč.

•nabízí nebo vykonává prostituci na místě zakázaném.

Navrhuje se toto sankcionovat pokutou do 10 000 Kč.

•nabízí nebo vykonává prostituci bez platného lékařského posudku,

•nabízí nebo vykonává prostituci aniž by k tomu byla podle tohoto zákona oprávněna.

Navrhuje se toto sankcionovat pokutou do 15 000 Kč.

b.že fyzická osoba

- užívá služby osoby vykonávající prostituci aniž si předem ověří, zda tato osoba vykonává tuto činnost na základě řádně vydané a platné licence včetně platného lékařského osvědčení,

- užívá služby osoby vykonávající prostituci na místě zakázaném.

Navrhuje se toto sankcionovat pokutou do 15 000 Kč.

c.lékař nesplní informační povinnost stanovenou v bodě 3. 5:

a.neoznámí vydání posudku orgánu ochrany veřejného zdraví,

b.neoznámí o osobě která vykonává prostituci a trpí nemocí, pro kterou není zdravotně způsobilá tuto činnost

vykonávat orgánu ochrany veřejného zdraví příslušnému podle místa pobytu navrhovatele a obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, která osvědčení vydala,

c.nezaznamená do licence nezpůsobilost k vykonávání prostituce.

Navrhuje se toto sankcionovat pokutou do 15 000 Kč.

V souladu se schválenou koncepcí správního trestání (usnesení vlády č. 162/2002) se stanovují do zákona o prostituci skutkové podstaty přestupku proti tomuto zákonu.

Pokutu bude vybírat a vymáhat příslušná obec s rozšířenou působností postupem stanoveným zákonem č.

337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů. Výnos z pokuty bude příjmem obce s rozšířenou působností.

3.11.2 Sankce pro provozovatele zařízení

Jednání provozovatele zařízení, které bude spočívá v tom, že nesplní některou z povinností podle bodu 3.7.1,

a.nezajistí zřetelné a právně odpovídající označení objektu jako zařízení podle tohoto zákona,

b.nezabrání přístupu osobám mladším 18 let do zařízení,

c.umozní osobě bez platné licence nebo bez platného lékařského posudku vykonávat prostituci v zařízení,

d.nepovede knihu nájemců - osob vykonávajících prostituci a tuto na žádost kontrolních orgánů nepředloží,

e.nepovede evidenci o počtu a době pronájmu pokojů osobám vykonávajícím prostituci a tuto na žádost kontrolních orgánů nepředloží,

f.nedoloží každoročně k 31. prosinci trestní bezúhonnost (viz. 3. 8) obci místně příslušné podle místa, kde je provozováno zařízení,

g.neuzavře s osobou vykonávající prostituci podle tohoto zákona zvláštní smlouvu o pronájmu pokoje k výkonu prostituce, a to v písemné podobě

h.povede knihu nájemců a evidenci o počtu a době pronájmu pokojů se zkrácenými nebo nepravdivými údaji

Navrhuje se postihovat takové jednání na základě objektivní odpovědnosti – odpovědnosti se provozovatel zproští, jestliže prokáže, že porušení povinností nemohl ani při vynaložení veškeré možné péče zabránit.

Navrhuje se toto sankcionovat pokutou do 100 000 Kč.

O sankci bude rozhodovat příslušný obecní úřad obce, v souladu s ustanovením § 61 odst. 1 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

Na řízení se bude aplikovat správní řád s výjimkou ustanovení části páté. Pokutu bude vybírat a vymáhat obecní úřad obce postupem stanoveným zákonem č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů. Výnos z pokuty bude příjmem obce.

V souladu se schválenou koncepcí správního trestání (usnesení vlády č. 162/2002) se stanovují do zákona o prostituci skutkové podstaty přestupku proti tomuto zákonu.

3.12. PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

Tento zákon nabude účinnosti dnem vyhlášení ve Sbírce zákonů s tím, že po dobu 6-ti měsíců ode dne účinnosti nebude postihován provozovatel zařízení pro výkon prostituce za to, že stavba nesplňuje požadavky stanovené tímto zákonem a na základě tohoto zákona.

3.13 Pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění

Osoby vykonávající prostituci budou povinny platit pojistné na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění.

Na osobu vykonávající prostituci, jako na osobu samostatně výdělečně činnou se bude např. vztahovat § 5 písm.

b) bod 6 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících

zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 2 a § 3b zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, § 9 odst. 3 písm. f) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ve znění pozdějších předpisů a § 5a zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

3.14. Daň z příjmu

Navrhuje se, aby se na osoby vykonávající prostituci vztahoval zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, s tím že osoby vykonávající prostituci dle tohoto zákona nebudou osvobozeny od daně z příjmu.

3.15. TRESTNÝ ČIN

Novelou zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, se navrhuje založit novou skutkovou podstatu trestného činu nedovolené vykonávání prostituce (blíže srov. bod 5. 1. 2).

Účelem předpokládané novelizace trestního zákona v žádném případě není trestně postihovat prostituci jako takovou, nýbrž nabízení a poskytování sexuálních služeb v rozporu s navrhovanou právní úpravou.

Tento rozpor zahrnuje většinu negativních jevů spojených s nabízením a poskytováním sexuálních služeb mimo určená zařízení a bez platné licence (zvýšené riziko přenosu pohlavních chorob, vzbuzování veřejného pohoršení, narušování veřejného pořádku, ohrožování mravnosti, komerční sexuální zneužívání dětí, obchodování s lidmi, zvýšená obecná kriminalita a v neposlední řadě finanční úniky).

Takto bude možno postihnout nejen tzv. pouliční prostituci, ale i prostituci bytovou. V případě bytové prostituce lze odhalit i související trestnou činnost jako je např. kuplířství, obchodování s lidmi, včetně odhalení a identifikace obětí, zneužívání dětí, výskyt dětské pornografie atp.

Dosavadní praxe řešení pouliční prostituce formou ukládání pokut za přestupek proti veřejnému pořádku se ukázala být naprosto nevyhovující z důvodu nevymahatelnosti uložených pokut a nemožností uložení alternativního trestu.

4. SOULAD NAVRHOVANÉHO ŘEŠENÍ S PRÁVEM ES/EU

Problematiku regulace prostituce právo ES/EU nijak neupravuje.

5. SOULAD NAVRHOVANÉHO ŘEŠENÍ MEZINÁRODNÍMI SMLOUVAMI, JIMIŽ JE ČESKÁ REPUBLIKA VÁZÁNA

Řešení navrhované ve věcném záměru je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, s výjimkou Úmluvy o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob.

Úmluva o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob (dále jen "Úmluva")

Úmluva vstoupila v platnost dnem 25. července 1951. Československo k ní přistoupilo 14. března 1958. Tato Úmluva nebyla vyhlášena ve Sbírce zákonů České republiky ani v předchozích obdobných sbírkách.

Úmluva slučuje mezinárodní ujednání z 18. května 1904 o potírání obchodu s bílými otroky, doplněné protokolem schváleným Valným shromážděním Spojených národů z 3. prosince 1948, mezinárodní Úmluvu z 4. května 1910 o potírání obchodu s bílými otroky, doplněnou uvedeným protokolem z roku 1948, mezinárodní Úmluvu z 30. září 1921 o potírání obchodu s ženami a dětmi, doplněnou protokolem schváleným Valným shromážděním Spojených národů z 20. října 1947 a mezinárodní Úmluvu z 11. října 1933 o potírání obchodu zletilými ženami, doplněnou uvedeným protokolem z roku 1947.

Návrh věcného záměru zákona o prostituci je především v rozporu s články Úmluvy, které zavazují smluvní státy k trestání každého

- kdo využívá prostituce druhé osoby, a to i s jejím souhlasem,
- kdo provozuje, spravuje nebo financuje nevěstinec,
- kdo vědomě pronajímá nebo najímá budovu za účelem vykonávání prostituce,
- kdo připravuje, pokusí se o výše uvedené jednání nebo se ho účastní.

Úmluva dále, v nesouladu s návrhem věcného záměru, zavazuje smluvní státy k přijetí všech nutných opatření ke změně či zrušení veškerých platných zákonů atd., podle nichž jsou osoby, které vykonávají nebo jsou podezřelé z vykonávání prostituce, nuceny podrobovat se speciální registraci, musí mít speciální průkaz nebo podléhají speciálnímu dozoru nebo ohlašovací povinnosti.

Přijetím uvažovaného zákona o prostituci by Česká republika porušila klíčové závazky vyplývající z Úmluvy a v návaznosti na to by vznikla mezinárodněprávní odpovědnost českého státu za mezinárodně protiprávní chování. Pokud jde o vznik odpovědnosti za porušení mezinárodního práva, to by nastalo teprve okamžikem případného vstupu zákona v účinnost. Proto se jeví jako vhodné řešení odložení účinnosti zákona, a tedy jeho aplikace, až do případného nabytí účinnosti vypovězení Úmluvy.

Z díkce i obsahu Úmluvy je patrné, že vznikala v poválečném období, které bylo mimo jiné charakterizováno nepříznivou socio-ekonomickou situací, nesmiřitelným politickým rozdělením světa, paternalistickým přístupem státu k řešení sociálních problémů obyvatel a převahou abolicionistického přístupu k řešení sociálně patologických jevů. Do současné doby úmluvu přijalo 76 států. Mezi těmito signatáři se nachází velká část bývalých socialistických republik (Albánie, Kuba, Rumunsko, Rusko, Česko, Slovinsko, Ukrajina, Jugoslávie) nebo zemí z ekonomicky zaostalejších států, které měly v minulosti ne zcela demokratické zřízení (celkem 78% ratifikujících států). Mnoho vyspělých evropských demokratických států, např. Rakousko, Německo, Nizozemí, Velká Británie, Švédsko, Irsko, USA, k této úmluvě nikdy nepřistoupilo a v současné době mají již po několik let fungující legislativu, která umožňuje regulovat prostituci včetně rizik, která ji doprovázejí.

Dnes se již nacházíme ve zcela jiné politické, sociální i ekonomické situaci. Otevření hranic, migrace obyvatelstva, globalizace ekonomiky, životního stylu i kriminality a organizovaného zločinu vede nezbytně k závěru, že Úmluva je již zastaralá a nereaguje na požadavky dnešní doby. Vnímání morálního, sociálního i zdravotního problému prostituce za posledních padesát let změnilo. Jako nerealistické byly opuštěny snahy o její odstranění, místo toho je kladen důraz na její regulaci a potlačování pouze těch nejzávažnějších průvodních jevů, jako je obchodování s lidmi. Změnily se ovšem i objektivní podmínky. Zatímco tradiční kuplířství, provozování veřejných domů apod. představovalo převážně lokální kriminalitu jednotlivců či malých skupin, v dnešní době jde o jednu z nejvýznamnějších sfér činnosti nadnárodního organizovaného zločinu, spojenou s pohybem osob přes hranice států. Dnešní obchod s lidmi v celosvětovém měřítku se navíc neomezuje pouze na zneužívání prostituce. Změny v chápání problému odráží rovněž nové smluvní dokumenty v této oblasti. Příkladem může být zejména Protokol proti obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi doplňující Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (viz níže).

Z výše uvedených skutečností vyplývá, že vypovězení Úmluvy ze strany ČR je přijatelné a nebude mít dopad na zahraničně politické vztahy ČR.

Úmluva samotná předvídá možnost vypovězení v článku 25, a to za těchto podmínek: "Po uplynutí pěti let od doby, kdy tato Úmluva nabyla platnosti, každá smluvní strana této Úmluvy ji může vypovědět písemným sdělením zasláným generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů. Vypověď nabude pro vypovídající stranu platnosti jeden rok po dni, kdy generální tajemník obdržel toto sdělení."

Vypovězení Úmluvy se jeví jako právně nejčistší řešení problému, přičemž k vypovězení Úmluvy by mělo dojít ještě před nabytím platnosti, v každém případě účinnosti zákona o prostituci.

Současně s předložením návrhu zákona vládě bude vláde předložena rovněž návrh na vypovězení Úmluvy.

Některé další mezinárodní závazky České republiky, které se vztahují k problematice prostituce
a. Mezinárodní úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen (vyhlášena pod č. 62/1987 Sb.)

Cílem této úmluvy je především odstranit diskriminaci žen a zaručit rovnoprávnost žen a mužů v přístupu k jejich právům. Věcný záměr proto nečiní rozdíly mezi pohlavími v přístupu k vykonávání prostituce (vztahuje se na osoby obou pohlaví).

Úmluva ve svém článku 6 zavazuje smluvní strany k přijetí veškerých příslušných opatření, včetně opatření legislativních, k potlačení všech forem obchodu se ženami a kořistění z prostituce žen. Návrh věcného záměru zákona o prostituci je s tímto článkem v souladu a oproti současnému stavu vytváří předpoklady pro omezení vykořisťování prostituce žen. Osoby vykonávající prostituci budou tuto činnost vykonávat na základě svobodného rozhodnutí.

b. Mezinárodní úmluva o právech dítěte (vyhlášena pod č. 104/1991 Sb.)

Obsahem této úmluvy je především vyjádření toho, že děti vzhledem ke své zranitelnosti vyžadují zvláštní péči a ochranu. Návrh věcného záměru je s obsahem této úmluvy v souladu. Vylučuje se vykonávání prostituce tam, kde by byla ohrožena mravní výchova dětí. Prostituce je zakázána osobám mladším 18 let. Věcným záměrem zákona o prostituci je především naplnění článku 19 výše uvedené úmluvy, který upravuje ochranu dětí před násilím a zanedbáváním.

Tato úmluva v článku 34 zavazuje smluvní strany chránit dítě (osobu mladší 18 let) před všemi formami sexuálního vykořisťování a sexuálního zneužívání. Písmeno b) citovaného článku vysloveně zakazuje využívání dětí k prostituci nebo k jiným nezákonným sexuálním praktikám za účelem finančního obohacování. Návrh věcného záměru zákona je s tímto článkem v souladu.

6. SOULAD NAVRHOVANÉHO ŘEŠENÍ S NĚKTERÝMI MEZINÁRODNÍMI DOKUMENTY, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PROBLEMATICE PROSTITUCE, JEŽ NEJSOU PRO ČR ZÁVAZNÉ

a) Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména ženami a dětmi doplňující Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu

Potřeba hledat nová a účinná řešení problémů, jež společnost v dnešní době provázejí, vedla OSN k přijetí Úmluvy proti nadnárodnímu organizovanému zločinu. Česká republika podepsala Úmluvu proti nadnárodnímu organizovanému zločinu 12. prosince 2000. Tento dokument je dále doplněn o Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodu s lidmi, zejména ženami a dětmi (dále jen "Protokol"), Protokol proti pašování přistěhovalců po zemi, po moři a letecky (Protokoly byly za ČR podepsány 10. prosince 2002) a následně byl doplněn Protokolem proti nedovolené výrobě střelných zbraní, jejich částí a dílů a střeliva a proti obchodování s nimi.

V současné době je zpracováván návrh na ratifikaci Úmluvy a dvou již podepsaných protokolů (je rovněž připravován přístup k poslednímu z protokolů).

Ve vztahu k problematice obchodování s lidmi řeší Úmluva proti nadnárodnímu organizovanému zločinu postavení oběti a svědka a zavazuje státy k ochraně jejich lidských práv a života. Ochrana se poskytuje především těm obětem a svědkům, kterým hrozí vyhrožování a zastrasování.

Protokol definuje obchodování s lidmi jako najímání, přepravování, převádění, přechovávání nebo přijímání osob na základě vyhrožování, použití síly či jiných forem nátlaku, pomoci únosu, podvodu, lži či zneužití moci nebo bezmocnosti osoby, případně poskytování či přijímání finančních prostředků nebo jiných výhod k získání souhlasu osoby, která má v moci jinou osobu s cílem ji zneužívat. Zneužíváním se mimo jiné rozumí využívání jiných osob k prostituci nebo jiným formám sexuálního zneužívání, nucená práce či služby, otroctví apod. Účastnické státy se zavazují, že přijmou taková legislativní opatření, aby jednání, spoluúčast a organizování obchodování s lidmi bylo trestným činem.

Velkou část věnuje Protokol ochraně obětí obchodování s lidmi. Ochrana jejich fyzické bezpečnosti, soukromí, totožnosti, zajištění fyzické, psychické a sociální rekonvalescence zahrnující ubytování, poradenství, lékařskou a materiální pomoc, zprostředkování zaměstnání a vzdělávání. Stát by měl zajistit obětem kompenzaci za utrpenou

škodu (újmu) a umožnit jim dočasný nebo trvalý pobyt na svém území. Cílová země zajistí bezpečný a dobrovolný návrat obětí do země původu (doklady, vyjednávání, navazující trestní řízení).

Návrh věcného záměru není s těmito dokumenty v rozporu, ale naopak se snaží o zajištění kompatibility domácí legislativy s citovanými mezinárodními smlouvami.

Žádné z ustanovení výše uvedeného Protokolu se nedotkne odpovědnosti států vyplývající z Úmluvy z roku 1951.

b) Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkajícímu se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie V současné době je připravován návrh na přístup k Opčnímu protokolu. Smluvní strany se jím zejména zavazují účinným způsobem potírat jednání související s dětskou prostitucí, zvláště nabízení, získávání, zprostředkování či poskytování dítěte k dětské prostituci (prostitucí se zde rozumí využívání dítěte k sexuálním aktivitám za úplatu, či jakoukoli jinou protihodnotu). Dítětem je každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu smluvního státu, nedosáhla zletilosti dříve.

Navrhovaný věcný záměr zákona je s Opčním protokolem v souladu.

c) Doporučení výboru ministrů Rady Evropy č. R (91) 11 o sexuálním využívání, pornografii, prostituci, jakož i o nedovoleném obchodování s dětmi a mladistvými

V tomto doporučení jsou mj. uvedena opatření týkající se prostituce dětí a mladistvých. Členům Rady Evropy se doporučuje např. pravidelně kontrolovat místa, kde se může projevovat dětská prostituce, pečovat o ohrožené děti, stíhat osoby, které napomáhají prostituci dětí, nebo z této prostituce těží. Návrh věcného záměru není v rozporu s tímto doporučením.

7. PROMÍTNUTÍ NAVRHOVANÉHO VĚCNÉHO ŘEŠENÍ DO PRÁVNÍHO ŘÁDU

Navrhované věcné řešení lze do právního řádu promítnout pouze v podobě zákona. V rámci tohoto řešení se totiž předpokládá uložení povinností fyzickým i právnickým osobám, a tím se zakládá možnost sankcionovat neplnění těchto povinností. Stejně tak lze pouze zákonem definovat podmínky vykonávání prostituce, zařízení atd.

V souvislosti s přijetím zákona o prostituci se navrhuje:

- zrušit zákon č. 241/1922 Sb., o potírání pohlavních nemocí,
- změnit č. 140/1961 Sb., trestní zákon

V návaznosti na vytvoření předpokladů pro legální vykonávání prostituce v zařízení je potřeba definovat v trestním zákoně pojem "kořistění z prostituce" - jako vhodné řešení se jeví novela § 89 trestního zákona, vložením nového odstavce.

Za kořistění z prostituce se navrhuje považovat jakékoliv získávání majetkového prospěchu od osoby vykonávající prostituci s vědomím, že se jedná o prospěch získaný z prostituce realizované v nesouladu s tímto zákonem.

S ohledem na vymezení pojmu kořistění z prostituce nebude nutné měnit skutkovou podstatu trestného činu kuplířství (§ 204 trestního zákona).

- vložení nové skutkové podstaty trestného činu "nedovolené vykonávání prostituce"

Znakem této skutkové podstaty bude jednání spočívající v tom, že osoba vykonává prostituci, aniž by k tomu byla zvláštním zákonem oprávněna, a byla již za takový čin v posledních třech letech odsouzena nebo potrestána. Jako sankce se navrhuje odnětí svobody až na jeden rok nebo peněžitý trest.

Nabízení prostituce bez licence (tedy bez toho, aniž by k tomu byla tato osoba oprávněna) bude v prvé řadě postihováno jako přestupek (viz 3.11.1.). V případě, že osoba, která již byla za tento přestupek potrestána, se uvedeného jednání dopustí opětovně, bude moci být stíhána za trestný čin nedovoleného vykonávání prostituce.

- změnit zákon č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, (nově navrhovaný zákon – viz. odůvodnění k 3.2.1) ve znění pozdějších předpisů.

Založit položku "žádost o vydání licence k vykonávání prostituce Kč 1 000,-" a založit položku "vydání náhradního dokladu (licence) k provozování prostituce ve výši 50,- Kč."

- změnit zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Založit možnost pro obec vybírat místní poplatek za provozování jednoho zařízení ve výši až 200 000 Kč ročně.

- změnit zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů

Přesunout dosavadní § 3 odst. 3 pís. p) (živností dále není ... nabízení nebo poskytování služeb směřujících bezprostředně k uspokojování sexuálních potřeb) do § 3 odst 2) ("živností dále není v rozsahu zvláštních zákonů ... činnost fyzických osob, které nabízí nebo poskytují služby směřující bezprostředně k uspokojování sexuálních potřeb").

- změnit vyhlášku Ministerstva pro místní rozvoj č. 137/1998 Sb., o obecných požadavcích na výstavbu

Do § 3 odst. g) bude doplněn nový bod 4, který zařadí zařízení podle tohoto zákona mezi ubytovací zařízení.

Tomu bude odpovídat i příslušná změna § 53 odst. 17. § 53 bude rovněž doplněn o nový odstavec, který bude vyžadovat, aby soukromé a provozní prostory tohoto zařízení byly odděleny a opatřeny samostatným vchodem.

Provedení navrhované zákonné úpravy

Navrhovaná zákonná úprava bude provedena

a. vyhláškou Ministerstva zdravotnictví - stanoví rozsah vyšetření, druhy a termíny prohlídek a vyšetření, závazný obsah lékařského posudku, seznam nemocí, při kterých nelze vydat lékařský posudek s kladným závěrem (absolutní a relativní kontraindikace) a způsob hlášení o vydání lékařského posudku orgánu ochrany veřejného zdraví,

a. vyhláškou Ministerstva vnitra - stanoví vzor licence k vykonávání prostituce, – viz. bod 3.3.2

8. SOULAD S ÚSTAVNÍM POŘÁDKEM

Navrhované právní řešení bylo zpracováno tak, aby byl zajištěn jeho soulad s ústavním pořádkem.

9. PŘEDPOKLÁDANÝ HOSPODÁŘSKÝ DOPAD

Na státní rozpočet neklade návrh zákona žádné zvláštní finanční požadavky. Lze také předpokládat, že s realizací předmětné právní úpravy nebudou spojeny zásadní mzdové a personální nároky. Tento předpoklad je determinován absencí zkušeností z oblasti tohoto druhu agendy. Nelze však tuto částku objektivně určit, protože nelze předem odhadnout množství osob, které se budou řídit podle navrhované úpravy. Pouze lze uvést, že v současné době prostituci vykonává zhruba 10 – 25 000 tisíc osob (podle ročního období). Od tohoto počtu je nutné odečíst osoby, které nebudou moci prostituci u nás vykonávat (nebudou to občané ČR ani EU), což je asi 60% u nás se prostituujících (budeme tedy vycházet z počtu 4000 – 10.000). Ministerstvo vnitra má dále poznatky, že v České republice je více než 800 zařízení, v nichž je prostituce vykonávána. Vydávání licencí o způsobilosti k vykonávání prostituce, soustavná evidence osob vykonávajících prostituci, odebrání licence při nesplnění podmínek pro vykonávání prostituce a případné opětovné získání licence, archivace apod. si vyžádá jisté časové nároky na pracovníky veřejné správy, kteří budou pověřeni kromě jiné činnosti i vydáváním těchto licencí. Při předpokladu, že celá agenda v průběhu roku může zabrat asi 1 hodinu pracovní doby a budeme-li uvažovat v současné době počet 10 000 osob vykonávajících prostituci za hraniční, je možno odhadnout náklady spojené s navrhovanou právní úpravou s finančním dopadem na veřejné rozpočty obcí s rozšířenou působností takto:

Náklady na 1 licenci včetně evidence a technického vybavení:

Ohodnocení mzdových nákladů na 1 hodinu 70 Kč
Odvody z mezd ve výši 35% 24,50 Kč
Ostatní provozní náklady včetně technického vybavení 150 Kč
Materiálové náklady na 1 licenci 1 Kč
Náklady na distribuci licence obcím na 1 ks licence 0,20 Kč

Celkové náklady spojené s realizací 1 licence 245,70 Kč
Celkové náklady na realizaci 10 000 ks licencí (10 000 x 245,75) 2 475 000 Kč

Současně lze očekávat příjmy obecních rozpočtů ze správních a místních poplatků za vydávání osvědčení o způsobilosti k vykonávání prostituce, za provozování k tomu zřízených zařízení, případně vybírání pokut uložených ve správním a přestupkovém řízení. Ve smyslu navrhované právní úpravy a z ní navrhovaných správních a místních poplatků by předpokládané příjmové položky byly následující:

10 000 licencí za správní poplatek ve výši 1 000 Kč 10 000 000 Kč
800 zařízení k vykonávání prostituce za místní poplatek do 200 000 Kč až 160 000 000 Kč
Celkové předpokládané příjmy až 170 000 000 Kč

Také lze očekávat příjmy do státního rozpočtu od osob vykonávajících prostituci jako osob samostatně výdělečně činných dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

Celkový ekonomický dopad bude pozitivní.

1 Zákon č. 241/1922 Sb. nebyl generálně derogován. Pouze část jeho ustanovení byla dotčena novelizací provedenou zákonem č. 158/1949 Sb. a zákonem č. 88/1950 Sb. Ustanovení § 14 zákona č. 241/1922 Sb., které praví, že zřizování či udržování nevěstinců má být trestáno jako kuplířství ve smyslu trestního zákona, bylo nepřímo derogováno stávajícím § 3 trestního zákona (trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně).

2 Jak plyne ze stanoviska Nejvyššího soudu ČSR (č. 63/1971 Sb. rozh. tr) může se zpustnutí, které je důsledkem toho, že někdo osobě mladší 18 let umožnil vést zahálčivý nebo nemravný život, nebo že takovou osobu sváděl k zahálčivému nebo nemravnému životu, projevit mimo jiné v prostituci.

3 Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, v § 3 odst. 3 písm. p) stanoví, že nabízení nebo poskytování služeb směřujících bezprostředně k uspokojování sexuálních potřeb není živností.

4 Úmluva o právech dítěte, která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů ČR č. 104/1991 Sb., Čl. 34, zavazuje smluvní státy k ochraně dětí před všemi formami sexuálního vykořisťování a sexuálního zneužívání.

5 Erotický podnik, též noční klub nebo nevěstinec, lze definovat jako zařízení, ve kterém jsou nabízeny a poskytovány sexuální služby za úplaty.

6 Bude platit v případě osob spadajících pod osobní rozsah zdravotního pojištění podle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů - jedná se o osoby, které mají trvalý pobyt na území České republiky, a osoby, které na území České republiky nemají trvalý pobyt, pokud jsou zaměstnanci zaměstnavatele, který má sídlo na území České republiky, blíže srov. cit. zákon.

7 Fotografie musí obsahovat stejné náležitosti jako náležitosti fotografie podle § 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.

8 Podle § 18 odst. 3 písm. a) zákona č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

9 Podle zákona 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů a podle zákona č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů.

10 Podle § 78 písm. b) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.

11 § 663 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

STATISTICKÉ PŘEHLEDY 2005

LEDEN

ÚNOR

BŘEZEN

DUBEN

KVĚTEN

ČERVEN

ČERVENEC

SRPEN

ZÁŘÍ

ŘÍJEN

LISTOPAD

PROSINEC

2004 návštěvnost 1423

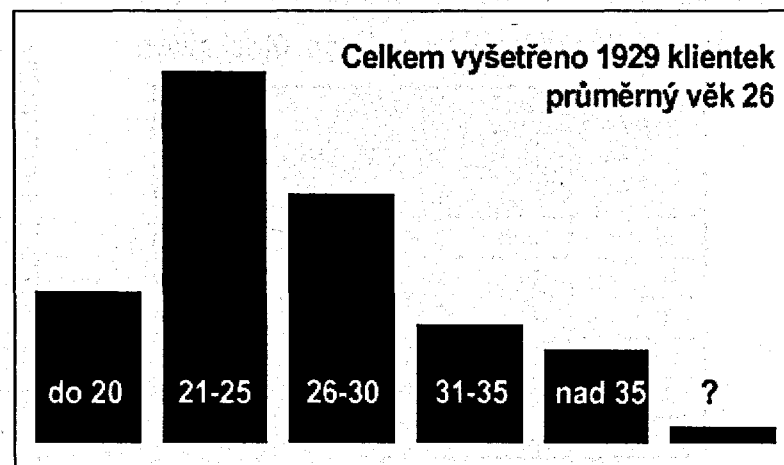
2005 návštěvnost 1782

**V ROCE 2005 VYHLEDALO SLUŽBY
R-R CELKEM 1782 KLIENTEK
O 359 (25%) VÍCE NEŽ V ROCE 2004**

	ROK	
	2004	2005
Leden	168	172
Unor	148	136
Březen	109	136
Duben	111	194
Květen	141	151
Červen	104	166
Červenec	87	185
Srpen	113	123
Září	187	156
Ríjen	81	126
Listopad	103	97
Prosinec	71	140
CELKEM	1423	1782

Věkové složení klientek R-R vyšetřených v celé ČR v roce 2005

Věková skupina	Počet	%
do 20-ti let včetně	288	14,9
21-25	724	37,5
26-30	484	25,1
31-35	226	11,7
nad 35 let	179	9,3
neuvedeno	28	1,5
Celkem	1929	100,0
Průměrný věk	26,42	

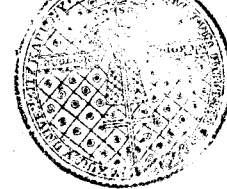

**Počet vyšetřených klientek R-R
v celé ČR v roce 2005 dle krajů a působiště**

KRAJ	PŮSOBIŠTĚ				CELKEM
	ulice	klub	privát	jiné	
Hlavní město Praha	32	615	29	42	718
Jihočeský kraj	1	57			58
Jihomoravský kraj	32	794	2	34	862
Karlovarský kraj		28			28
Liberecký kraj		10			10
Plzeňský kraj			2		2
Středočeský kraj	32	17			49
Ústecký kraj	7	11		1	19
Vysočina	2				2
Zlínský kraj	5	49			54
Moravskoslezský kraj	4	2			6
Olomoucký kraj		120			120
neuveďeno				4	4
CELKEM	115	1703	33	81	1932

**Počet vyšetřených klientek na TPHA
(z krve a z rychlého testu) v celé ČR v roce 2005
podle krajů a počty pozitivních nálezů**

Kraj	Vyšetřeno celkem	Z toho pozitivních nálezů
Hlavní město Praha	696	28
Jihočeský kraj	58	0
Jihomoravský kraj	681	9
Karlovarský kraj	28	0
Liberecký kraj	10	0
Plzeňský kraj	2	0
Středočeský kraj	49	1
Ústecký kraj	19	1
Vysočina		
Zlínský kraj	48	1
Moravskoslezský kraj	5	0
Olomoucký kraj	104	0
neuveďeno	4	0
Celkový součet	1704	40

VYŠETŘENÍ NA HIV V ROCE 2005

V roce 2005 provedli pracovníci R-R celkem 2456 kontrol na HIV ze slin nebo z krve na celkem 104 stanovištích

➔
**Přehled
o provedených
kontrolách
na HIV
na celém
území ČR
v roce 2005
podle krajů**

Hlavní město Praha	840
Středočeský	135
Jihočeský	154
Plzeňský	4
Karlovarský	20
Ústecký	205
Liberecký	2
Královéhradecký	29
Pardubický	0
Vysočina	2
Jihomoravský	840
Olomoucký	126
Zlínský	67
Moravskoslezský	10
neuveřeno	22
CELKEM	2456

➔
**Přehled
o provedených
kontrolách
na HIV
na celém
území ČR
v roce 2005
podle
národností**

albánská	4
americká	3
běloruská	20
brazílská	6
bulharská	36
česká	1766
francouzská	1
italská	1
kirgistan	2
kubánská	13
litevská	3
maďarská	10
moldavská	14
mongolská	3
myanmarská	1
německá	4
nigerijská	4
polská	2
portugalská	1
romská	1
rumunská	5
ruská	45
řecká	2
senegalská	1
slovenská	291
súdánská	2
ukrajinská	208
vietnamská	2
neuveřeno	5
CELKEM	2456